T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL VE KÜLTÜREL MÜZİKLER ANABİLİM DALI
GELENEKSEL VE KÜLTÜREL MÜZİKLER BİLİM DALI

TÜRKİYE'NİN SOSYOKÜLTÜREL YAŞAMINDA BAZI AZERBAYCANLI BESTECİLERİN ŞARKILARININ POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sena AÇİK

KOCAELİ 2024

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL VE KÜLTÜREL MÜZİKLER ANABİLİM DALI
GELENEKSEL VE KÜLTÜREL MÜZİKLER BİLİM DALI

TÜRKİYE'NİN SOSYOKÜLTÜREL YAŞAMINDA BAZI AZERBAYCANLI BESTECİLERİN ŞARKILARININ POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sena AÇİK

Tez Danışmanı:
Doç. Dr. Leyla GAFAROVA

KOCAELİ 2024

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL VE KÜLTÜREL MÜZİKLER ANABİLİM DALI
GELENEKSEL VE KÜLTÜREL MÜZİKLER BİLİM DALI

TÜRKİYE'NİN SOSYOKÜLTÜREL YAŞAMINDA BAZI AZERBAYCANLI BESTECİLERİN ŞARKILARININ POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Sena AÇİK

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 05.07.2024-23

Jüri Başkanı: Unvanı Adı SOYADI (İmza)

Jüri Üyesi: Unvanı Adı SOYADI (İmza)

Jüri Üyesi: Unvanı Adı SOYADI (İmza)

KOCAELİ 2024

ÖNSÖZ

Türkiye'nin Sosyokültürel Yaşamında Profesyonel Azerbaycanlı Bestecilerin Şarkı Türünün Popülerleştirilmesi isimli bu çalışma, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel ve Kültürel Müzikler Anabilim Dalı yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları Türkiye'nin sosyal ve kültürel anlamda popülerleşmesi açısından incelenmiştir.

Çalışmanın sınırlarının oluşturulması, metodolojik çerçevenin belirlenip tezin yazılmasında fikirleriyle bana yol gösteren ve Azerbaycan kültürüne hakimiyetiyle tezime yeni ufuklar açan, değerli bilgilerini benimle paylaşan, Rusça çevirileri de üstlenen danışman hocam Doç. Dr. Leyla Gafarova'ya, kıymetli zamanlarını hazırlamış olduğum tez çalışmasına ayırarak, önerileri ve tecrübelerini benimle paylaşan saygıdeğer hocalarım Sayın Prof. Dr. Enver Mete Aslan'a, Azerbaycan müziği üzerine yürüttüğü akademik çalışmaları ve konser projeleri ile kültürel dağarcığa önemli katkılarda bulunan Sayın Prof. Dr. Ömer Türkmenoğlu'na teşekkürlerimi sunuyorum. Lisans yıllarımda müzikoloji ile tanışıp bilgileri ışığında kendimi yetiştirmemi sağlayan, kullandığı her kelimenin hayatıma kattığı önemi asla unutmayacağım kıymetli hocam Doç. Dr. Gülşen Erdal'a, yüksek lisans derslerim sırasında yardımlarını esirgemeyen, hocalarım Dr. Öğretim Üyesi Sema Orsoy ve Dr. Öğretim Üyesi İlknur Erbaş'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisansa başlamam için beni yüreklendiren, bu süreci tüm zorluklarıyla benimle birlikte yaşayan annem Dilşen Özbinar, babam Göksel Özbinar'a, desteğiyle her zaman yanımda olan sevgili eşim Ercan Açik'e, çalışmam süresince yol arkadaşlığımı da yapan kızım Neva'ya, bana her zaman ne kadar özel ve değerli olduğumu hatırlatan, içimdeki gücü bir ayna gibi bana yansıtan, kardeşim Berna Özbinar'ya, okuduğu bölümün hakkını vererek teknolojik konularda tüm sorunlarıma yanıt bulan kardeşim Mert Aslan'a, çevirilerime yardımcı olarak bana vakit ayıran Barış Taşkın'a, yüksek lisansa başladığım ilk günden itibaren motivasyon desteği ile hep yanımda olan arkadaşım Gülsüm Taşkın'a sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ……IV

İÇİNDEKİLER……V

ÖZET……...IX

ABSTRACT……..X

KISALTMALAR……XI

TABLO LİSTESİ…….XIII

RESİM LİSTESİ……..XIV

GÖRSEL LİSTESİ ……...XV

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.ARAŞTIRMANIN AMACI……..3

1.1.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ ……...3

1.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ ……..3

1.3. SINIRLILIKLAR ……..3

1.4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ ……...3

1.5. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ ……...4

1.6. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ ……..4

İKİNCİ BÖLÜM

2. MÜZİK TÜRÜ OLARAK ŞARKI ……..5

2.1. ŞARKI TÜRÜNÜN KISA TARİHÇESİ……..5

2.1.1. Halk Şarkısı ……....6

2.1.1. Besteci Şarkısı ……....7

2.2. ŞARKININ İNSAN HAYATINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ ……...……..7

2.3. BESTECİ ŞARKILARININ TOPLUMDAKİ ROLÜ VE ÖNEMİ……...8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AZERBAYCAN MÜZİK KÜLTÜRÜ……...9

3.1. AZERBAYCAN ÂŞIK VE MUĞAM MÜZİĞİ……10

3.2 AZERBAYCAN HALK MÜZİĞİ ……11

3.3. AZERBAYCAN KLASİK MÜZİĞİ……...11

3.4. AZERBAYCAN CAZ MÜZİĞİ…….....12

3.5. ÇALIŞMADA YER ALAN BESTECİLERİN KISA BİYOGRAFİLERİ……..12

3.5.1. Tevfik Guliyev'in Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti …….....13

3.5.2. Polad Bülbüloğlu'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti …….....14

3.5.3. Şefiga Akhundova'nın Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti……..16

3.5.4. Eldar Mansurov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti…….....17

3.5.5. Eşref Abbasov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti …….....19

3.5.6. Gulu Asgerov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti……..20

3.5.7. Alibaba Memmedov' un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti……...21

3.5.8. Asaf Zeynallı'nın Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti …….22

3.5.9. Ali Selimi'nin Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti ……..23

3.5.10. Fikret Amirov' un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti……...24

3.5.11. Alekber Tağıyev'in Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti…….25

3.5.12. Üzeyir Hacıbeyli'nin Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti……..27

3.5.13. Vakıf Gerayzade'nin Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti…….....28

3.5.14. Cihangir Cihangirov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti…….....29

3.5.15. Rauf Hacıyev'in Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti ……..…31

3.5.16. Emin Sabitoğlu'nun Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti……....32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. POPÜLER KÜLTÜR VE POPÜLER MÜZİĞE BAKIŞ……34

4.1. TÜRKİYE'DE POPÜLER MÜZİĞİN GELİŞİMİ……...37

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BAZI AZERBAYCANLI BESTECİLERİN TÜRKİYE'DE POPÜLER ŞARKILARI……40

5.1. EMİN SABİTOĞLU ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……..40

5.1.1. Emin Sabitoğlu "Ala Gözlüm" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……....40

5.1.2. Emin Sabitoğlu "Esen Yeller" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……..44

5.2. POLAT BÜLBÜLOĞLU "GEL EY SEHER" ŞARKISININ TÜRKİYEDE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……..49

5.3. ELDAR MANSUROV "BAYATILAR" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ …….….54

5.4.EŞREF ABBASOV "CEYRANIM GEL GEL" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ …….….57

5.5. GULU ASGEROV "EZİZ DOSTUM" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……..60

5.6. ALİBABA MEMMEDOV "DEŞTİ TASNİFİ" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……..64

5.7. ASEF ZEYNALLI "SENDEN MENE YAR OLMAZ" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……68

5.8. ALİ SELİMİ "AYRILIK" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……..72

ALTINCI BÖLÜM

6. BAZI AZERBAYCAN'LI BESTECİLERİN ŞARKILARININ TÜRK DİZİ VE FİLMLERİNDEKİ YERİ ……...…77

6.1. FİKRET AMİROV ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……...77

6.1.1. Fikret Amirov "Reyhan" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi …….…….77

6.1.2. Fikret Amirov "De Görün Neylemişem" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi…….….83

6.2. ALEKBER TAĞIYEV ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……...87

6.2.1. Alekber Tağıyev "Sene Gurban (Mavi Boncuk) " Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……....…87

6.2.2. Alekber Tağıyev "Arzu Gızım" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……..…...93

6.2.3. Alekber Tağıyev "Sen Gelmez Oldun" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi …..98

6.3. ÜZEYİR HACIBEYLİ "ÇIRPINIRDI KARADENİZ" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ…….....103

6.3.1. Üzeyir Hacıbeyli "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……...104

6.4. VAKIF GERAYZADE "NEYLEYEK" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……....111

6.4.1. Vakıf Gerayzade "Neyleyek" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi…….....111

6.5. CİHANGİR CİHANGİROV ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ ……..…..114

6.5.1. Cihangir Cihangirov "Fuzuli Kantatı" Türkiye'de Popülaritesi…...……..….115

6.5.2. Cihangir Cihangirov "Ay Gız" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……....120

6.6. RAUF HACIYEV "NAZENDE SEVGİLİ" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ …….123

6.7. ŞEFİGA AKHUNDOVA "NEDEN OLDU" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ …….128

6.8. TEVFİK GULİYEV'İN ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ …….133

6.8.1. Tevfik Guliyev "Gemgin Mahnısı" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi …….134

6.8.2. Tevfik Guliyev "Akşam Mahnısı" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……138

6.8.3. Tevfik Guliyev "Sene de Galmaz (Yalgızam)" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi ……143

SONUÇ ……..150

KAYNAKÇA ……153

ÖZGEÇMİŞ ……..….160

ÖZET

Şarkı türü, 20. yüzyıl ve 21. yüzyılın ilk çeyreğinde Azerbaycanlı besteciler arasında en sevilen türlerden biri olmuştur. Besteciler, halk ezgileri, şiirsel metinler ve modern müzik unsurlarını aynı anda kullanarak, geniş kitlelerde yankı bulan eserler yarattılar. Ayrıca melodik parlaklık ve akılda kalıcılık, zengin armoni dili, ritim çeşitliliği gibi özellikler, bu şarkıların Türk sanatçıların dikkatini çekmesine ve dinleyiciler arasında popüler olmasına neden olmuştur.

Son yıllarda Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları Türkiye'de konser salonlarında, radyo ve televizyon programlarında, Türk filmleri ve dizilerinde sıklıkla yer almaktadır. Yukarıdaki bağlamda "Türkiye'nin Sosyokültürel Yaşamında Bazı Azerbaycanlı Bestecilerin Şarkılarının Popülerlik Düzeyinin İncelenmesi" başlıklı çalışma yapılmıştır. Araştırmaya ilham veren nedenlerden biri, araştırmacının kişisel ilgisi ve Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarını icra etmesidir. Çalışmada, Azerbaycanlı besteciler tarafından bestelenmiş şarkıların Türkiye'deki popülerlik düzeyinin incelenmesi ve icra alanlarının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Bu bağlamda, çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sürecinde bu konuyla ilgili dergiler, makaleler, kitaplar ve internetten sağlanan doğrulanmış bilgiler kullanılmıştır. Ayrıca, Türk sanatçıların performanslarının internet kayıtları, belgesel filmler, ülke stüdyolarında çekilen diziler ve filmler incelenmiştir. Analiz sonucunda 16 Azerbaycanlı besteci tarafından bestelenen, Türk sanatçıların sahnede, videolarda, dizilerde ve filmlerde seslendirdiği 21 şarkı tespit edilmiş ve araştırma için ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçları, Azerbaycan profesyonel müziği ile Türk müzik kültürü arasındaki kültürlerarası temasların sıkı bir şekilde geliştiğini de göstermektedir. Çalışmanın verilerinin, Türkiye' de şarkıların ve diğer Azerbaycanlı bestecilerin eserlerinin popülerlik düzeyiyle ilgilenen araştırmacılar için yeni bir kaynakça olacağı ve gelecekte bu alanda yapılacak yeni araştırmalara ivme kazandıracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycanlı Besteciler, Şarkı Türü, Türkiye' de Popüler Müzik.

ABSTRACT

Song genre has been one of the most popular genres among Azerbaijani composers in the 20th century and the first quarter of the 21st century. Using folk melodies, poetic texts and modern musical elements at the same time, the composers created works that resonated with the masses. In addition, features such as melodic brightness and catchiness, rich harmonic language, variety of rhythms have caused these songs to attract the attention of Turkish artists and become popular among listeners.

In recent years, the songs of Azerbaijani composers have been frequently featured in concert halls, radio and television programs, Turkish movies and TV series in Turkey. In the above context, the study titled “Investigation of the Level of Popularity of Songs of Some Azerbaijani Composers in the Sociocultural Life of Turkey” was conducted. One of the reasons that inspired the research is the researcher's personal interest and performance of the songs of Azerbaijani composers. The study aims to examine the level of popularity of songs composed by Azerbaijani composers in Turkey and to identify their performance areas.

In this context, literature review method was used in the study. In the research process, journals, articles, books and verified information from the internet were used. In addition, internet recordings of Turkish artists’ performances, documentary films, TV series and movies shot in the country's studios were analyzed. As a result of the analysis, 21 songs composed by 16 Azerbaijani composers and performed by Turkish artists on stage, in videos, TV series and movies were identified and included in the research. The results of the research also show that intercultural contacts between Azerbaijani professional music and Turkish musical culture are developing closely. It is thought that the data of the study will be a new reference for researchers interested in the level of popularity of songs and other works of Azerbaijani composers in Turkey and will give impetus to new research in this field in the future.

Keywords: Azerbaijani Composers, Song Genre, Popular Music in Turkey.

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
CD.	: Compact Disk (Bir Araya Getirilip Sıkıştırılmış Disk)
Çev.	: Çeviren
D.Ü.	: Dumlupınar Üniversitesi
DVD.	: Digital Versatile Disc (Çok Amaçlı Sayısal Disk)
Enst.	: Enstitü
Haz.	: Hazırlayan
IMDB	: Internet Movie Database
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
MMC	: Mega Music Chanel
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
s.s.	: Sayfa Sayısı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
THM	: Türk Halk Müziği
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TSM	: Türk Sanat Müziği
TV	: Televizyon
UNESCO	: United Nations Scientific And Cultural Organization
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri
yy.	: Yüzüncü Yıl

TABLO LİSTESİ

TABLO 1. Ala Gözlüm Şarkısının İcracıları ve Tarihi……44

TABLO 2. Esen Yeller Şarkısının İcracıları ve Tarihi……48

TABLO 3. Gel Ey Seher Şarkısının İcracıları ve Tarihi……..……53

TABLO 4. Bayatılar Şarkısının İcracıları ve Tarihi……57

TABLO 5. Ceyranım Şarkısının İcracıları ve Tarihi……...60

TABLO 6. Eziz Dostum Şarkısının İcracıları ve Tarihi……..…63

TABLO 7. Deşti Tasnifi Şarkısının İcracıları ve Tarihi……..68

TABLO 8. Senden Mene Yar Olmaz Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….….71

TABLO 9. Ayrılık Şarkısının İcracıları ve Tarihi……...…76

TABLO 10. Dağlar Kızı Reyhan Şarkısının İcracıları ve Tarihi……83

TABLO 11. De Görün Neylemişem Şarkısının İcracıları ve Tarihi……87

TABLO 12. Sene Gurban (Mavi Boncuk) Şarkısının İcracıları ve Tarihi……93

TABLO 13. Arzu Gızım Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….....96

TABLO 14. Sen Gelmez Oldun Şarkısının İcracıları ve Tarihi……102

TABLO 15. Çırpınırdı Karadeniz Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….....110

TABLO 16. Neyleyek Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….....113

TABLO 17. Fuzuli Kantatı Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….....119

TABLO 18. Ay Gız Şarkısının İcracıları ve Tarihi……...121

TABLO 19. Nazende Sevgili Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….....127

TABLO 20. Neden Oldu Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….....132

TABLO 21. Gemgin Mahnı Şarkısının İcracıları ve Tarihi……...137

TABLO 22. Akşam Mahnısı Şarkısının İcracıları ve Tarihi……...142

TABLO 23. Sene de Galmaz Şarkısının İcracıları ve Tarihi…….....148

RESİM LİSTESİ

RESİM 1. Tevfik Guliyev ……13

RESİM 2. Polad Bülbüloğlu …….....15

RESİM 3. Şefiga Akhundova ……...16

RESİM 4. Eldar Mansurov …….....17

RESİM 5. Eşref Abbasov …….....19

RESİM 6. Gulu Asgerov ……..……20

RESİM 7. Alibaba Memmedov ……...…….20

RESİM 8. Asaf Zeynallı ……...21

RESİM 9. Ali Selimi …….....22

RESİM 10. Fikret Amirov ……...24

RESİM 11. Alekber Tağıyev …….....26

RESİM 12. Üzeyir Hacıbeyli ……...……27

RESİM 13. Vakıf Gerayzade ……...…….28

RESİM 14. Cihangir Cihangirov …….…….29

RESİM 15. Rauf Hajıyev ……..31

RESİM 16. Emin Sabitoğlu ……..32

GÖRSEL LİSTESİ

GÖRSEL 1. Leman Sam Çağrı Albümü ……...40

GÖRSEL 2. Adnan Karaduman Meçhul Albümü…….41

GÖRSEL 3. Özgür Eren Sahne Biz Programı Ala Gözlüm ……...42

GÖRSEL 4. Eda Karaytuğ ve Emre Sınanmış İcrası……..……...43

GÖRSEL 5. Mine Geçili Ala Gözlüm İcrası …….43

GÖRSEL 6. Selda Bağcan Özgürlük ve Demokrasiyi Çizmek Albümü ……..45

GÖRSEL 7. Cafer Nazlıbaş Feryad-ı Kemane Albümü ……46

GÖRSEL 8. Azerin ve Sümer Ezgü Esen Yeller İcrası …….46

GÖRSEL 9. Dünya Tekin Esen Yeller İcrası ……47

GÖRSEL 10. Nilgün Kızılcı Esen Yeller İcrası ……... 47

GÖRSEL 11. Şebnem Ferah Gel Ey Seher İcrası …….49

GÖRSEL 12. Murat Boz Gel Ey Seher İcrası ……...50

GÖRSEL 13. Özcan Deniz Gel Ey Seher İcrası ……...50

.

GÖRSEL 14. Azerin Gel Ey Seher İcrası …….51

GÖRSEL 15. Özer Atik Gel Seher İcrası ……..51

GÖRSEL 16. Selim Bayraktar Gel Ey Seher Şarkısı İcrası …….52

GÖRSEL 17. İpek Acar Gel Ey Seher Şarkısı İcrası ……53

GÖRSEL 18. Sezen Aksu Bayatılar (Zalim) Albümü……...54

GÖRSEL 19. Levent Yüksel Bayatılar (Zalim) ……55

GÖRSEL 20. Hüseyin Karadayı ve DJ Funky Miracles Albümü …….55

GÖRSEL 21. Tuğba Yurt Zalim Şarkısı İcrası …….....56

GÖRSEL 22. Zara Türkülerle Türkiye Albümü……58

GÖRSEL 23. Selma Geçer TRT Sanatçıları Şehir Konserleri ……..58

GÖRSEL 24. Gözde Apaydın Ceyranım Gel Gel Şarkısı İcrası……59

GÖRSEL 25. İzzet Yıldızhan Eziz Dostum Şarkısı İcrası ……61
GÖRSEL 26. Niran Ünsal Eziz Dostum Şarkısı İcrası ……61
GÖRSEL 27. Melza Burcu İnce Eziz Dostum Şarkısı İcrası ……62
GÖRSEL 28. Azerbajian Love Song Albümü ……..63
GÖRSEL 29. Ahmet Kaya Şiire Gazele Şarkısı İcrası ……64
GÖRSEL 30. Seda Sayan Şiire Gazele Şarkısı İcrası ……65
GÖRSEL 31. Sevcan Orhan Şiire Gazele Şarkısı İcrası ……65
GÖRSEL 32. Dünya Tekin Şiire Gazele Şarkısı İcrası ……67
GÖRSEL 33. Senem Akdemir Şiire Gazele Şarkısı İcrası ……67
GÖRSEL 34. Cengiz Özkan Senden Mene Yar Olmaz Şarkısı İcrası ……69
GÖRSEL 35. Erol Parlak Senden Mene Yar Olmaz İcrası ……...69
GÖRSEL 36. Abdurrahman Tarikçi Senden Mene Yar Olmaz Şarkısı İcrası ...……70
GÖRSEL 37. Deniz Türkmen Hikâye Albümü ……71
GÖRSEL 38. Selda Bağcan Ayrılık Şarkısı İcrası ……72
GÖRSEL 39. Barış Manço Mega Manço Albümü ……...73
GÖRSEL 40. Fatma Turgut Ayrılık Şarkısı İcrası ……74
GÖRSEL 41. Dünya Tekin Ayrılık Şarkısı İcrası ……75
GÖRSEL 42. Reyhan Film Afişi ……78
GÖRSEL 43. Kim Bunlar Dağlar Kızı Reyhan Albümü ……..78
GÖRSEL 44. Sümer Ezgü Dağlar Kızı Reyhan Şarkısı İcrası……..79
GÖRSEL 45. Nesrin Sipahi Dağlar Kızı Reyhan Şarkısı İcrası ……79
GÖRSEL 46. Hanende Dağlar Kızı Reyhan Albüm ……80
GÖRSEL 47. Şahsiyet Dizisi Dağlar Kızı Reyhan Şarkısı …..……..81
GÖRSEL 48. Kamuran Akkor Dağlar Kızı Reyhan Albümü ……81
GÖRSEL 49. Ümmü Erbil Dağlar Kızı Reyhan Şarkısı İcrası ……..82
GÖRSEL 50. Ezginin Günlüğü De Görün Neylemişem Şarkısı İcrası ……...84

GÖRSEL 51. Cansu Koç De Görün Neylemişem Şarkısı İcrası …….84

GÖRSEL 52. Senem Akdemir De Görün Neylemişem Şarkısı İcrası……..85

GÖRSEL 53. Ayşe Nurdan Özen Hekimler Söylüyor Albümü ……....86

GÖRSEL 54. Mavi Boncuk Film Afişi ……87

GÖRSEL 55. Hurşid Yenigün ve Grubu Maniki Dünya Albümü ……88

GÖRSEL 56. Emel Sayın Mavi Boncuk Şarkısı İcrası……..89

GÖRSEL 57. Eti Cin Reklam Filmi Mavi Boncuk Şarkısı ……...90

GÖRSEL 58. CHP Referandum Mavi Boncuk Şarkısı ……...90

GÖRSEL 59. Azerin Sene Gurban Şarkısı İcrası……..……91

GÖRSEL 60. Emel Sayın Mavi Boncuk Şarkısı İcrası …….92

GÖRSEL 61. Beyaz Kelebekler Arzu Gızım Plak ……93

GÖRSEL 62. Ayna Grubu Arzu Gızım Albüm Yorumu ……..94

GÖRSEL 63. İstanbul Modern Folk Müzik Topluluğu Arzu Gızım Şarkısı İcra ……95

GÖRSEL 64. Arif Sağ ve Zafer Dilek Arzu Gızım Albüm İcrası ……..……95

GÖRSEL 65. Neşe Karaböcek Sen Gelmez Oldun İcrası …….97

GÖRSEL 66. Ömer Türkmenoğlu Sen Gelmez Oldun Şarkısı İcrası ……98

GÖRSEL 67. Gülay Sen Gelmez Oldun Şarkısı İcrası…….98

GÖRSEL 68. Pis Yedili Dizi Oyuncusu Halil Babür Sen Gelmez Oldun Şarkısı İcrası ….99

GÖRSEL 69. Ciguli Sen Gelmez Oldun Şarkısı İcrası ……...100

GÖRSEL 70. Hayat Sırları Dizisi Sen Gelmez Oldun Şarkısı ……100

GÖRSEL 71. Sibel Can Sen Gelmez Oldun Şarkısı İcrası …….101

GÖRSEL 72. Sakarya Fırat Dizisi Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası…….……..104

GÖRSEL 73. Filinta Dizisi Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası …….……104

GÖRSEL 74. Azerin Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası ……...105

GÖRSEL 75. Mine Dağ Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası …….106

GÖRSEL 76. Savaşçı Dizisi Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası ……..….106

GÖRSEL 77. Azerin Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası ……...….107

.

GÖRSEL 78. Etnospor Kültür Festivali Mehter Takımı Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı ….108

GÖRSEL 79. Azerin Şarkılar Bizi Söyler Programı Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası…108

GÖRSEL 80. Ömer Türkmenoğlu ve Vaat Havdi Çırpınırdı Karadeniz Şarkısı İcrası ...…109

GÖRSEL 81. Alibaba ve Yedi Cüceler Filmi Neyleyek Şarkısı ……111

GÖRSEL 82. Aysel Yakupoğlu Neyleyek Şarkısı İcrası ……112

GÖRSEL 83. Aycan Koptur Neyleyek Şarkısı İcrası ……113

GÖRSEL 84. Hüseyin Turan Fuzuli Kantatı İcrası……...……...…115

GÖRSEL 85. Münevver Özdemir Fuzuli Kantatı İcrası ……116

GÖRSEL 86. Hatice Doğan Sevinç Fuzuli Kantatı İcrası ……...117

GÖRSEL 87. Çimen Yalçın Fuzuli Kantatı İcrası ……..118

GÖRSEL 88. Terzi Dizisi Fuzuli Kantatı ……...…118

GÖRSEL 89. Uğur Aslan Ay Gız Şarkısı İcrası ……...…121

GÖRSEL 90. Eyvah Eyvah Film Müzikleri Albümü Nazende Sevgili Şarkısı ……...123

GÖRSEL 91. Yeni Hayat Filmi Nazende Sevgili Şarkı İcrası ……124

GÖRSEL 92. Çarpışma Dizisi Nazende Sevgili Şarkı İcrası ……125

GÖRSEL 93. Kartal Belediyesi Gençlik Senfoni Orkestrası Nazende Sevgili Şarkısı …..126

GÖRSEL 94. Dilek Türkan Nazende Sevgili Şarkısı İcrası ……126

GÖRSEL 95. Kara Yazma Filmi Neden Oldu Şarkısı İcrası ……...…128

GÖRSEL 96. Gülay Neden Oldu Şarkısı İcrası ……129

GÖRSEL 97. Kerim Yağcı Neden Oldu Şarkısı İcrası ……131

GÖRSEL 98. Muhsin Kurbani Gemgin Mahnı Şarkısı İcrası……..133

GÖRSEL 99. Cengiz Özkan Hayal Mest Albümü ……134

GÖRSEL 100. Yeşim Köksal Gemgin Mahnı Şarkısı İcrası ……135

GÖRSEL 101. Demet Gürhan ve Güler Demirova Györffy Gemgin Mahnı Şarkısı İcrası.136

GÖRSEL 102. Öykü ve Berk Gürman Akşam Mahnısı Şarkısı İcrası ……138

GÖRSEL 103. Bahadır Şener Akşam Mahnısı Şarkısı İcrası ……139
GÖRSEL 104. Cihat Aşkın ve Mehru Ensari Akşam Mahnısı Şarkısı İcrası ……140
GÖRSEL 105. Senem Akdemir Akşam Mahnısı Şarkısı İcrası ……..…140
GÖRSEL 106. Elif Avcı Akşam Mahnısı Şarkısı İcrası ……..141
GÖRSEL 107. Zeki Müren Sene de Galmaz Şarkısı İcrası ……143
GÖRSEL 108. Ezginin Günlüğü Hürriyete Doğru Albümü ……...144
GÖRSEL 109. Yavuz Bingöl Sene de Galmaz Şarkısı İcrası ……144
GÖRSEL 110. İmran Koç ve Selma Geçer Sene de Galmaz Şarkısı İcrası ……...145
GÖRSEL 111. Elnur Hüseynov Sene de Galmaz Şarkısı İcrası ……146
GÖRSEL 112. Mine Geçili Sene de Galmaz Şarkısı İcrası ……..…147
GÖRSEL 113. Kıraç Sene de Galmaz Şarkısı İcrası ……..147

GİRİŞ

Tüm müzik türleri arasında şarkı, dinleyici üzerinde en etkili olanlardan biridir. Şarkı, en eski ve benzersiz müzik türü olarak tarihte yer almaktadır. Herhangi bir ulusun kültüründe şarkı türü önemli bir yer tutar. Bilindiği gibi halk şarkıları, her milletin tarihi, yaşam tarzı, dili, gelenekleri vb. özelliklerinin zengin bir karışımını barındırmaktadır. Ağızdan ağıza geçerek, halk şarkısı zamanla her bir ulus için bir tür "tanıtım kartı" rolü de üstlenmiştir.

Halk şarkısının aksine, profesyonel besteciye ait şarkı, dinleyiciye doğrudan ve orijinal şekilde ulaşır. Çoğu zaman besteciler, profesyonel şairlerin şiirlerine müzik yazdıkları için, besteci şarkısı, "profesyonel şarkı" olarak da adlandırmaktadır. Besteci şarkısı, halk şarkılarından farklı olarak daha genç bir tür olup, varoluşundan yaklaşık 300 yıl öncesine dayandığı bilinmektedir. Dünya müziği tarihinde, neredeyse tüm profesyonel besteciler çalışmalarında şarkı türüne başvurmuşlardır. Sıklıkla bir bestecinin şarkısı doğrudan bir halk şarkısının özellikleriyle ilişkilidir.

19. yüzyılda Avrupa'da şarkı türünün yayılmasına önemli ölçüde katkıda bulunan Avusturyalı besteci Franz Schubert'in eserleri yol açmıştır. Onun "*Die Forelle"* (Almanca: "Alabalık") adlı şarkısı, birçok farklı ülkenin halkı arasında popülerlik kazanmış ve bugüne kadar popülerliğini korumuştur. Bu şarkı, besteci şarkısının diğer ulusların kültürüne entegrasyonunun parlak örneklerinden birisidir.

20. Yüzyılda ulusal besteci okullarının oluşumu ve gelişimi süreci ile birlikte, bestecilerin çalışmalarında şarkı türü büyük popülarite kazanmıştır. Örneğin, Azerbaycan bestecilik ekolünün bestecilerinin eserlerinde de şarkı türü özel bir yere sahiptir. "Yetenekli ve popüler icracıların çalışmaları sayesinde, Azerbaycanlı bestecilerin vokal müziği dünya çapında tanınmış ve sevilmiştir" (Davudi, 2017: s. 1).

Şarkı türüne 20. yüzyılın önde gelen Azerbaycanlı bestecileri olan Üzeyir Hacıbeyov, Müslim Maqomayev, Asef Zeynallı, Gara Garayev, Fikret Amirov, Tevfik Guliyev, Eşref Abbasov, Cahangir Cahangirov, Arif Melikov, Vasıf Adıgözalov ve diğerleri başvurmuştur. Şarkı türü alanında önceki neslin ustalarının geleneklerini Vakıf Gerayzade ve Eldar Mansurov başarıyla sürdürmektedir. Bu bestecilerin Doğu ve Batı müzik stilini sentezleyerek şarkı türünün seçkin örneklerini oluşturdukları

söylenebilir. Ayrıca Azerbaycan bestecilerinin milli müzik folklörünün özelliklerini taşıyan şarkılar yarattığını da vurgulamak önemlidir.

Azerbaycan ve Türkiye arasındaki ulusal düşünce ortaklığı, dini ve kültürel birlik, ekonomik ve politik bağlar, iki devlet arasında kültürel ilişkilerin ve müzik sanatının entegrasyonunun artmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının, Türk toplumunun kültürel alanına yalın bir şekilde entegre olması ve popülerlik kazanması tesadüf değildir.

"Köklü bir geçmişe dayanan, kendine has tarz, usul ve sanat mahsullerinin duygu, ifade zenginliği içinde; Azerbaycan musikisi gerek türlü yönlülüğü gerekse milli havalarını aynen yansıtması bakımından biz Türkler için fevkalâde önem taşınmaktadır" (Araslı A., 1946: s. 15). Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları bilimsel araştırma konusu olarak hem Azerbaycanlı araştırmacıların hem de diğer ülkelerden araştırmacıların büyük ilgisini görmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının Türkiye'deki popülerlik düzeyini analiz etmektir.

1.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışma, Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının Türkiye'nin sosyal ve kültürel ortamındaki entegrasyonunu ve popülerlik seviyesini incelemekte olup, yeni arıştırma olması bakımından önemlidir. Çalışmada, Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının popülerlik düzeyiyle ilgili yürütülen araştırma ile birlikte, Türkiye' de sosyal çevrede daha önce bilinmeyen bir dizi şarkının bestecilerinin eserleri vurgulanmıştır. Ayrıca, bu çalışma Türkçe olarak yayımlanmamış Azerbaycanlı bazı bestecilerin kısa biyografik bilgilerini içermekte olup, ülkenin müzik bilimi alanında ek bilimsel materyal sağlamaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Azerbaycanlı bestecilerin bestelediği eserler, örneklemini ise, Azerbaycanlı bestecilerin, Türkiye'de popüler olmuş şarkıları oluşturmaktadır.

1.3. SINIRLILIKLAR

Çalışma, Türkiye'de 1960'lardan bu yana konser salonlarında, radyoda, televizyonda, filmlerde ve dizilerde seslendirilen bazı Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları ile sınırlıdır. Ayrıca, çalışmanın alanı 16 Azerbaycanlı bestecileri ile ve 21 şarkı ile sınırlı tutulmuştur.

1.4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışmada doküman incelemesi yoluyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemi ile birlikte de kullanılabilir" (Yıldırım ve Şimşek, 2006: s. 189). "Doküman analizi yazılı, görsel malzemenin toplanıp incelenmesi olarak tanımlanabilir" (Sönmez ve Alacapınar, 2016: s. 189).

1.5. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Belirlenen amaçlara ulaşabilmek için verilere, literatür tarama ve doküman inceleme teknikleri kullanılarak ulaşılmıştır. Bu bağlamda, daha önce konuyla ilgili yapılmış olan tez; makale, bildiri, kitaplar, kasetler, kompakt diskler, internet kaynaklarından yararlanılmıştır. Sanatçıların sahne performansları, bestecilerin ve sanatçıların video kayıtları, bestecilerin şarkılarının yer aldığı filmler ve diziler gibi veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Sönmez ve Alacapınar, (2016: s. 190), "…film, video ve fotoğraf gibi görsel malzemeler de nitel araştırmalarda kullanılabilir".

1.6. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ

Bu çalışmada, doküman inceleme ve kaynak tarama sonucunda elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin Sosyokültürel Yaşamında Profesyonel Azerbaycanlı Bestecilerin Şarkı Türlerinin Popülerleşmesine ilişkin elde edilen veriler, belirli bir sıralama sonrasında ele alınarak bulgulara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MÜZİK TÜRÜ OLARAK ŞARKI

"Şarkı, eski çağlardan beri sözlü müzik formudur. İnsanın kendisini, ifade etmek için seslendirdiği kısa ve yalın ses müziği biçimidir" (Say, 2002: 499). Şarkı, insanoğlu duygularını ve düşüncelerini şarkılarla açık bir biçimde ortaya koymaktadırlar. Böylece şarkılarda, hüzün, sevinç, keder, neşe, korku, mutluluk gibi duygular işlenmiştir. Daha da ötesi tüm sanat dallarında şarkılar, konuların ve duyguların aktarımında aktif belirleyici rol oynamıştır.

"Şarkı, genellikle kısa bir şiir üzerine bestelenmiş melodisi olan, tonlamalarına göre insanlar üzerinde değişik etkiler yaratabilen, insan sesi ya da çalgılar için yazılmış sözlü müzik eseridir" (Aktüze, 2004: s. 566). "Şarkının söz ögesinin yanı sıra bir parçanın temel yapı elemanları olan ezgi, tartım, devinim, anlatım ve uyum ögelerinin tümünü kapsar" (Gafarova, 2018: s.11). Öztuna'ya (1976) göre, "Şarkı ile aynı anlama gelen formlar, Batı müziğinde lied, Türk Halk Müziğinde ise türküdür" (Öztuna, 1976: s. 267-268).

2.1. ŞARKI TÜRÜNÜN KISA TARİHÇESİ

İki ana şarkı türü vardır bunlar, halk/folklor ve bir yazarın, yani bir besteci tarafından yazılmış şarkıdır. "Rönesans döneminden başlayarak, halk şarkısı, dinsel şarkı, popüler şarkı, opera şarkısı, aşk şarkısı, çocuk şarkısı, dans şarkısı ve benzerleri olmak üzere, insanla alakalı her konu şarkılarda besteciler aracılığı ile işlenmeye çalışılmıştır" (Say, 2001: s. 167).

M.Ö. 3500 yılı zamanlarında Sümer tapınaklarında, dinsel şiirler şarkı olarak söylenilmiştir. Mezopotamya'nın doğusunda ise bazı uygarlıklarda şarkı, kimi zaman çalgı eşliğinde, kimi zaman da dinsel müziğe bağlı kalmadan toplumun kendine özgü müzikal geleneklerini yansıtmıştır (Say, 2002: s. 499).

Rönesans döneminde ilk din dışı, sanatsal şarkılara her ülke farklı bir isim vermiştir. Fransa'da Chanson, İtalya'da Caccia ve Madrigal, Almanya'da Lied, İngiltere'de ise Art Song olarak kullanılmıştır. Rönesans dönemi birçok yönüyle yeni şarkı formlarının ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Bu önemli şarkı formlarından biri Opera diğeri ise Kantattır. Şarkı sanatı, Opera ve Kantatlarda yeni solo eserlerle öne çıkarken, kaynağını Alman halk

şarkılarından alan ve gelişim gösteren şarkı biçimi Lied büyük ilgi görmeye başlamıştır (Say, 2002: s. 500).

Romantik dönemde müziğin edebiyatla olan ilişkisi, senfonik şiir ve programlı senfoni gibi oluşumları da beraberinde getirmektedir. Müzik, şiir ilişkisinin zirve noktasını ise Lied oluşturmaktadır. Lied romantik çağın en popüler vokal biçimidir. Lied formu (a-b-c) çalgısal biçimlere de uyarlanmıştır.

19.y.y. da Franz Schubert (1797-1828) ile özdeşleştiği dönemde, zamanın en ünlü şairlerinin dizeleri şarkıya dönüştürülmüştür. Franz Schubert'ten sonra, Robert Schumann, Johannes Brahms, Gustav Mahler gibi şarkı bestecilerinin eserleri onun attığı temellere dayanmaktadır. "Şarkı besteciliğinin zirvesi sayılabilecek bir diğer isim Hugo Wolf (1860-1903), özellikle sanat şarkıları veya Liedeleri ile tanınan Avusturyalı bir bestecidir. Müzik ve şiirin eşsiz birleşimini bestelerine yansıtan Wolf, anlatımındaki sadelik, özgünlük ve armonileri büyük incelikle kullanımıyla şarkı biçimlerine yeni bir ışık kazandırmıştır" (Say, 2001: s. 175).

2.1.1. Halk Şarkısı

Halk şarkıları, bir toplumun bestekarını bilmeden yaşattığı ortak miras haline gelmiş geleneksel şarkılardır. Halk şarkıları halk tarafından benimsenen, kulaktan kulağa ve ustadan çırağa yöntemi ile yayılan şarkılardır (Satır, 2024).

Yüzyıllar boyu şarkıların aktarımı, eğitim, meşk usulüyle usta çırak yöntemiyle yapılmaktaydı. Bu sistem müziğimizin öğrenilmesi ve gelecek nesillere aktarılması açısından ihmal edilmeyecek bir yöntem olmasına karşı sözel aktarımın getirdiği olumsuzluklar taşımaktadır. Pek çok şarkı bu nedenle günümüze kadar ulaşmadan kaybolmuş ya da değişime uğramıştır. Halk şarkılarının başlıca özellikleri arasında; ezgisel yapısının ve sözlerinin kime ait olduğunun bilinmemesi, geniş halk kitleleri tarafından benimsenmiş olması ve melodik yapısıyla kolayca akılda kalıcı olarak popülerlik kazanması yer almaktadır.

"Gelişmiş ülkelerde halk şarkıları özellikle, toplumların kültürel yapısını çözümleyebilmek, milli birliğe katkıda bulunmak, oluşan çeşitli problemlere çözüm bulabilmek amacı ile, etraflıca incelenmiştir" (Güven, 2009: s. 13).

2.1.2. Besteci Şarkısı

Müzik notasyonları aracılığı ile yazılmış ve icra sırasında kaydedilmiş müzik eserlerine beste denilmektedir. Besteci ise, bir müzik eserini müzik notasyonu kullanarak yaratan kişidir (Stanley, 1983). Bestelerin müzikal yapısı, kültürler arası farklı unsurları içermektedir. Ayrıca, besteciler yaşadıkları coğrafyanın kültürel zenginliklerini eserlerine de yansıtmaktadırlar.

"Besteciler müzikal yaşamları boyunca, ortaya koydukları eserlerde, yöneldikleri türler ve stiller açısından değerlendirilmektedirler. Kimi besteci, müzikal yaşamı boyunca, tek bir stille belirli türde çalışmalarına devam ederken, kimisi, değişime ve müzikal yeniliklere uyum sağlayarak farklı stillerde çalışmalarını sürdürmüşlerdir" (Özlük, 2021).

Besteciler, yaratıcı fikirleriyle özgün müzik eserleri oluşturmaktadırlar. Oluşturdukları müzik eserlerini notasyona döken besteciler, notalar aracılığı ile müzisyenlere eseri çalarken veya seslendirirken rehberlik etmektedirler. Besteciler, yarattıkları eserlerini farklı enstrümanlar için düzenleyerek orkestra, koro veya diğer müzikal topluluklar için uygun hale getirmektedirler.[1]

2.2. ŞARKININ İNSAN HAYATINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk müziğin insan hayatında yerini ve önemini şu söylerle ifade etmiştir: "Hayatta müzik lazım değildir, çünkü hayat müziktir. Müzik ile ilgisi olmayan varlıklar insan değildir. Eğer söz konusu olan insan hayatı ise müzik, kesinlikle vardır. Müzik, hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir" (Atatürk, akt. Uçan, 2016: s. 17-81).

"Toplum ve müzik bir bütünün ayrılmaz parçaları gibidir. Bu manada şarkılar, insanın içerisinde bulunduğu toplumdan etkilendiği gibi onu da etkileyebilmektedir" (İmik, 2014: s. 29). Şarkı, dünyaya geldikten sonra insanın hayatında yer alır ve hayatı boyunca ona eşlik eder. Şarkı, insanların duygu ve düşüncelerini etkilemekte, bununla beraber hareket ve davranışlarına yön vermektedir.

[1] *Besteci Nedir/ Ne İş Yapar.* UEP. https://ucretsizegitimplatformu.com/besteci-nedir-ne-is-yapar (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

“Şarkılar, insanların duygu ve düşüncelerine dolaylı yollardan da olsa etki etmektedir. Geniş kitlelere ve çokça sayıda dinleyiciye şarkılar aracılığıyla ulaşmak mümkündür” (Alpagut, 1998: s. 84).

Şarkılar, ilk çağlardan beri dini törenlerin önemli bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Labecka’ya (1995) göre, her şamanın, yardım eden kendi tanrıları, kendi ruhları ve başkalarının söylemeyi göze alamadığı kendi şarkısı vardır (Labecka, 1995: s. 77-98).

Şarkıların kültürel değerlerin, tarihin, ortak sevinç ve üzüntülerin kuşaktan kuşağa aktarılması üzerinde özel ve önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Savaş meydanlarında da orduların, savaşçıların, ruh dünyasını coşturmak, cesaretlendirmek, güçlendirmek için şarkı kullanılmıştır. Şarkının söz ve şiirsel temeli, insanın içsel deneyimlerini yansıtmanın yanı sıra, belirli bir toplumun gündelik, ulusal, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik özelliklerine ilişkin bilgiler de içerdiği söylenebilir. Bunun yanı sıra, “Şarkı, insanlara senfonik müzik ve oda müziğinin kapılarını açıyor ve bir köprü olarak onları opera ve balenin, çocuk ve yetişkin koroların, yaylı beşlisi ve piyano sonatının, caz, pop ve halk enstümental müzik parçalarının dünyasına götürüyor” (Kabalevsky, 1977: 183, akt. Gafarova, 2018: s. 13).

2.3. BESTECİ ŞARKILARININ TOPLUMDAKİ ROLÜ VE ÖNEMİ

“Besteciler, Türk halkının sosyokültürel yaşamında kendine özgü bir kimlik edinmişlerdir. Bireyler arasındaki sosyal ilişkilerde kültürel ve geleneksel bir niteliğe bürünme eğilimi göstermiş besteci şarkılarının yarattığı sosyokültürel atmosfer, folklorik içgüdülerce beslenmekte ve bu özelliğiyle halk biliminin güncellenmiş araştırma sahasına dâhil olmaktadır” (Dönmez ve İmik, 2020: s.135-148).

Besteciler ve yarattıkları şarkılar, insanlığın varoluşundan, yaşam yolculuğunun son bulmasına kadar anı hafızasının oluşturulması konusunda en önemli argümanlardan birisi olarak yerini almaktadır. Besteciler, öncelikle toplumun her kesiminin, her bireyin yaşam içerisindeki ruh sancılarını, acılarını, mutluluklarını, anlarına dair eksikliklerini, taleplerini duymak ve hissetmek zorundadırlar. Bununla beraber ince ince, yüksek empati gücü ve büyük bir duyarlılıkla, sanatın gücünü kullanarak, mutluluk, sevinç, coşku, keder gibi insana özgü kıymetli duyguların arttırılması sağlanabilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AZERBAYCAN MÜZİK KÜLTÜRÜ

Azerbaycan müzik kültürünün zaman içerisindeki gelişimine baktığımızda Azerbaycan'ın eski medeniyetler ülkesi olduğu bilinmektedir. Azerbaycan müziği iç Asya ve Yakın Doğu milletlerinin müzikleri gibi zengin ve asırlık geleneklere sahiptir. "Azerbaycan müzik kültürü, Doğu ve Batı etkilerinin karşılıklı etkileşimi ile şekillenmiştir. Azerbaycanlı besteciler hem ulusal müzik geleneklerinden hem de Avrupa müzik trendlerinden yararlanarak tarzların benzersiz bir karışımını ortaya çıkartmışlardır" (Mikayılova, 2020: s. 2382-2395).

Azerbaycan müziğiyle ilgili en eski bilgiler arkeolojik kazılar sonucu ortaya çıkmıştır. "Kitabı Dede Korkut'ta, Nizami ve Fuzuli'nin eserlerine, Orta Çağ müzik yaşamına, türlerine, müzik aletlerine ilişkin zengin bilgiler yer almaktadır. Zengin bir geçmişe ve çeşitliliğe sahip olan Azerbaycan müziği, çok eski zamanlara dayanmaktadır. Azerbaycan müziği ile Türk müziği birbirlerinden farklı geleneklerde müzikler olsalar da makam müziği ve muğam[2] geleneği açısından benzerlikler göstermektedir (Cafer, 2015: s. 135-146).

Azerbaycan müziği, aynı zamanda Türk dünyasındaki diğer bölgelerdeki müzik bantlarıyla de iletişim içerisindedir. Bu iletişim, özellikle Türkiye ve Azerbaycan arasındaki kültürel bağlar nedeniyle daha belirgindir. İki ülke arasında düzenlenen "Yedi Ulu Ozan" sempozyumu gibi etkinlikler, bu etkileşimi ve kültürel bağları daha da güçlendirmektedir (Tan, 2015: s. 219).

Azerbaycan müziği, zengin bir geçmişe ve çeşitliliğe sahip olup, Türk müziği ile erişilebilirliği mevcuttur. Muğam geleneği ve halk müziği, Azerbaycan müziğinin en önemli unsurlarıdır ve ülkenin kültürel varlığının sürdürülmesinde etkili rol oynamaktadır. Kafkasya, Anadolu ve hatta Avrasya coğrafyasının tarihinde önemli rolleri üstlenen devletlerden biri Türkiye diğeri ise Azerbaycan'dır. Milli ve kültürel bağlara sahip bu iki devlet, ortak yaşanmışlıkları da tarihlerinde barındırmaktadırlar.

[2] Muğam, Türkçede, makam anlamına gelen, Arapça kökenli olup, yer, mevki, derece anlamlarının yanı sıra müzikte sistemleştirilmiş bir bütün müzik eserini ifade etmektedir.

“Azerbaycan’ın 2011 yılında düzenlenen Eurovision Şarkı Yarışması’nı kazanması ülkenin müzik tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu galibiyet sadece Azerbaycan’ın müzik yeteneğini dünya sahnesinde sergilemekle kalmayıp, aynı zamanda ülkenin çeşitli müzik kültürlerine de dikkat çekmiştir” (Mikayılova, 2020: s. 2382-2395).

Son yıllarda Azerbaycan'da caz, blues, rock ve pop gibi batı müzik türleri de popülerlik kazanmıştır.

3.1. AZERBAYCAN ÂŞIK VE MUĞAM MÜZİĞİ

Azerbaycan müzik tarihinin ilk aşamasını âşık-ozan sanatı oluşturmaktadır. Şair, şarkıcı ve bestecilik faaliyetlerini birleştiren sanat dalı, biçim zenginliğiyle müziğin temel taşıdır. Sonraki aşamayı ise klasik müzik-mugamlar oluşturmaktadır (Salavanlı, 2015).

Âşık sanatına eski destanlar, halkın özgürlüğü, kahramanlığı, dostluğu, aşkı, şarkılarına konu olmuştur. Âşık şiir yazan, yazdığı şiiri besteleyen ve bestelediği şarkıyı saz eşliğinde çalıp, seslendiren kişilere denir. Azerbaycan âşıklarının tarihi olan, eski ozanların hayatına, sevgisine, vatanseverliğine, yiğitliklerine adanmış en eski yazılı kaynak, Kitabı Dede Korkut halk destanıdır. İlk defa âşık sanatının özelliklerini usta besteci Üzeyir Hacıbeyli “Köroğlu” operasında kullanmıştır.

Muğam geleneği, Azerbaycan’ın kültürel mirasının önemli bir parçasıdır. “Azerbaycan müziğinin en önemli unsurlarından biri muğam geleneğidir. Muğamlar, doğaçlama ve doğaçlama benzeri tekniklerle icra edilen, zengin bir makam ve ritim yapısına sahip müzik eserleridir” (Karakaya ve Kamran, 2021: s. 251-269).

Muğam, doğaçlama doğası, zengin melodik yapısı ve karmaşık ritimleriyle karakterize edilen Azerbaycan müziğinin kendine özgü bir biçimidir. Vokal ve enstrümantal unsurların birleşimini sergileyen bu şarkı, ülkenin müzik mirasının hayati bir parçasıdır (Özel, 2021: s. 152-166).

2003 yılında Muğam, UNESCO tarafından “İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Başyapıtı” ilan etmiş daha sonra 2008 yılında “Somut Olmayan Kültürel Mirası” listelerine eklenmiştir.

Azerbaycan profesyonel müziğinin gelişmesinde çok büyük emeği olan Üzeyir Hacıbeyli "Azerbaycan Halk Musikisinin Temelleri" adlı kitabında muğamların dinleyiciye aşıladığı ruh halini şöyle tanımlamaktadır: "Rast" dinleyicide mertlik ve zindelik hissi, "Şur" şen, lirik ruh hali, "Segâh" aşk duygusu, "Şüşter" derin keder, "Çahargah" heyecan ve ihtiras hissi, "Bayatı-Şiraz" üzüntü, "Hümayun" derin keder hissi yaşatır (Hacıbeyli, 1998: s. 138).

3.2. AZERBAYCAN HALK MÜZİĞİ

Azerbaycan'da halk müziği önemli bir yer tutmaktadır. Azerbaycan halk müziği ülkenin müzik manzarasının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Canlı ve çeşitliliği ile sese katkıda bulunan ritmik dönüşümler, senkoplu ve noktalı içeren etkileyici melodiler içermektedir (Mustafaev, 2014: s. 112-116).

Azerbaycan'da çok sevilen en eski müzik türlerinden biri de şarkıdır (mahnı). Azerbaycan halkının hayatı, mücadelesi, zarif ve beşerî duyguları, sevinç ve kederi şarkılarında yer almaktadır. Azerbaycan şarkılarının tümü klasik makamlara dayanmış ve onlardan esinlenmiştir. Azerbaycan halk şarkılarının karakteristik özellikleri de doğaçlama icraları, melodik süslemeleri, kendine özgü üslup ve güzelliklerinde saklıdır.

Azerbaycan halk müziği, şarkı, dans, aşık yaratıcılığı, muğam gibi çeşitleri içermektedir. Azerbaycan halk müziği yüzyıllardır folklor sanatı çerçevesinde oluşmuştur. Folklorun vokal-enstrümantal formları ve çokseslilik unsurlarını içermektedir. İnsan yaşamının farklılığına dair özellikleri yansıtan şarkı yaratıcılığı çok zengindir. Şarkılar solo ve koro olarak seslendirilmektedir (İbrahimoğlu ve Koçyiğit, 2021: s. 20).

3.3. AZERBAYCAN KLASİK MÜZİĞİ

Azerbaycanlı besteciler, Azerbaycan'ın zengin müzik mirasını şekillendirmede, geleneksel ve modern unsurları harmanlamada, ülkenin Doğu ve Batı müzik etkilerinin kesişme noktasındaki eşsiz konumunu sergilemede önemli rol oynamaktadırlar.

1908 yılında, Üzeyir Hacıbeyli'nin bestelediği ve sahneye koyduğu "Leyla ve Mecnun" operası Doğu'nun ilk muğam operası olarak kabul edilmektedir. Hacıbeyli, özellikle opera, daha sonra senfoni, bale, konçerto ve oda müziği bestecileri tarafından da yararlanılan, geleneksel doğu unsurları ile batı tarzı ve biçimini en iyi şekilde harmanlayan dâhi bir

bestecidir. Azerbaycan bestecilerinin eserleri köken itibariyle muğamlarla ilgilidir. Bu onların milli hususiyetlerini belirleyen özelliktir. Fikret Amirov 1948 yılında "Şur" ve "Kürd-Ovşarı" senfonik makamlarını bestelemekle dünya müzik literatüründe senfonik makam türünün temelini atmıştır.

1920-30 yıllarında başlayan Azerbaycan senfoni müziği 1940-1960 yıllar arası büyük gelişme sağlanmıştır. 1960-80'li yıllarda, Azerbaycan müziğinde yaşlı kuşak bestecilerinin aktif sanat faaliyetine yeni genç besteciler katılmıştır (Cafer, 2015: s. 135).

"Avrupa müzik kültürünün Azerbaycan'da etkili bir biçimde görüldüğü zaman 19. Yüzyılın sonlarıdır. 20. yüzyılın başında Üzeyir Hacıbeyli sosyo-politik ve kültürel bağlamda Azerbaycan'ın modern müzik kültürünün temellerini atmıştır. Müzikal tiyatronun ortaya çıkması Azerbaycan klasik müziğinin gelişimini hızlandırmıştır" (İbrahimoğlu ve Koçyiğit, 2021: s. 11).

1920 yılında Azerbaycan'da Devlet Senfoni Orkestrası, 1921 yılında Azerbaycan Devlet Konservatuvarı, 1926 yılında Azerbaycan'ın ilk korosunun kurulması, 1930'lu yılların sonu, 40'lı yılların başlarında Azerbaycan müziğinde yeni besteciler kuşağı döneminin oluşması ile Klasik Azerbaycan müziği tam anlamıyla ortaya çıkmıştır (Wikipedia, Azerbaycan Müziği, 2023).

Azerbaycan müziği dünya profesyonel müzik medeniyeti sistemine girmiştir. Azerbaycan bestecileri ve icracıları ile dünya müziği seviyesine yükseltilmiştir.

3.4. AZERBAYCAN CAZ MÜZİĞİ

Azerbaycan Caz Müziği, benzersiz Azerbaycan melodilerini, ritimlerini ve enstrümanlarını caz müziğinin karakteristik doğaçlama ve armonik yapılarına dahil ederek kültürel etkilerin farklı bir karışımını yaratmaktadır. Azerbaycan Caz Müziği, geleneksel Azerbaycan müziğinin unsurlarını caz etkileriyle birleştiren müzik türüdür.

"Azerbaycan Caz Müziği'nin özellikleri, geleneksel Azerbaycan müziği unsurlarının caz etkileriyle harmanlanmasını içermektedir" (Wikipedia, Azerbaycan Caz Müziği, 2024).

1960 yılında Gara Garayev (1918-1982), Niyazi[3] (1912-1984), Tevfik Guliyev (1917-2000) ve Rauf Hacıyev'in (1922-1995) desteği ve öncüllüğünde Azerbaycan'da caz müziği yeni bir döneme geçmiştir. Vagıf Mustafazade (1940-1979), 1960'lı yılların başında caz-muğam hareketinin öncüsü olmuştur. Eserlerinde, doğu muğamını caz dili unsurlarıyla sentezleyerek dinleyicilerin ilgisini çekmiştir.

Azerbaycan'da her yıl uluslararası sanatçıların ve izleyicilerin ilgisini çeken "Jazzerbaijan" adlı Caz Festivaline de ev sahipliği yapmaktadır.[4] Bu festival caz müziğini kutlamakta, uluslararası sanatçı ve izleyicileri kendine çekerek Azerbaycan'ın müzik sahnesinin kültürel canlılığına ve çeşitliliğine katkıda bulunmaktadır.

3.5. ÇALIŞMADA YER ALAN BESTECİLERİN KISA BİYOGRAFİLERİ

3.5.1. Tevfik Guliyev 'in Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 1.Tevfik Guliyev (1917-2000)[5]

Tevfik Guliyev (1917-2000), Bakü'de dünyaya gelmiştir. Çocukluğundan beri müziğe olan büyük sevgisi ve isteği onu Konservatuvarda eğitim almaya yönlendirmiştir. Besteci

[3] Niyazi (Niyazi Zülfüqar oğlu Tağızade-Hacıbeyov) (1912-1984) Bakü doğumlu, önde gelen Azerbaycanlı orkestra şefi ve bestecidir.

[4] Bakü Uluslararası Caz Festivali, Azerbaycan Kültür Bakanlığı ve "Caz Dünyası" dergisi tarafından organize edilmektedir.

[5] *Tofig Guliyev*. Uşag Bilig Portalı. https://portal.azertag.az/az/encyclopedia/post/3986 (Erişim Tarihi: 10.07.2024)

müzik eğitimine Moskova Devlet Konservatuvarında başlamıştır. Guliyev Bakü'ye döndükten sonra bir pop orkestrası kurmuş ve orkestrayı yönetmiştir. Bestecinin yaratıcılığı 1950'li yıllarda gelişmiş, piyano için şarkılar yazmıştır. Bestecinin yazdığı önemli eserler arasında Azerbaycan Devlet Müzikal Komedi Tiyatrosu sahnesinde sahnelenen operet ve müzikaller yer almaktadır (Tofig Guliyev, 2017).

Guliyev, Senfonik eserlerin, kantatların, piyano eserlerinin, dramatik gösteriler için müziklerin yazarıdır. Film müziğine önemli katkılar sağlamış olan besteci, Azerbaycan müzikal komedisini ilginç örneklerle zenginleştirmiştir (Abdullaeva, 2024).

Besteci 1951 yılında "Azerbaycan Halk Dansları" kitaplarını ve 2. cilt olan "Azerbaycan Halk Şarkıları'nı yayımlamıştır. Tevfik Guliyev, Azerbaycan'ın önde gelen sanatçılarından biridir. Guliyev 'in besteleri geniş bir yelpazede yer almakta ve müzik alanında önemli bir figür olarak kabul edilmektedir. Cumhuriyet Halk Sanatçısı fahri unvanını sahip Guliyev, Azerbaycan Cumhuriyeti Besteciler Birliği'nde 30 yıldan fazla sekreter olarak çalışmış ve 1990 yılında direktör pozisyonunu almıştır.

3.5.2. Polad Bülbüloğlu'nun Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 2. Polad Bülbüloğlu (1945-)[6]

[6] *Polad Bülbüloğlu Böyle Heyecanlandırdı*. Günün Sesi. https://www.gununsesi.info/polad-bulbuloglu-insanlari-bel%C9%99-cosdurdu/ (Erişim Tarihi: 17.07. 2024)

Polad Bülbüloğlu, 1945 yılında Bakü'de dünyaya gelmiş, Azerbaycanlı şarkıcı, müzisyen ve siyasetçidir. Sovyet döneminde Azerbaycan'ın popüler şarkıcılarından biri olmuştur. 1974 yılında Moskova'da düzenlenen Eurovision Şarkı Yarışması'nda Azerbaycan'ı temsil edilmiştir. 1987-1989 yılları arasında Azerbaycan Kültür Bakanı olarak görev yapmıştır. 2006 yılından bu yana Azerbaycan Milli Meclisi'nde milletvekili olarak görev yapmaktadır (Gasimov, 2011: s. 303-327).

Polad Bülbüloğlu, pop, klasik ve geleneksel Azerbaycan müziği gibi çeşitli türleri kapsayan çok yönlü müzik tarzıyla tanınmaktadır. Bülbüloğlu'nun müziği genellikle Azerbaycan'ın zengin kültürel mirasını yansıtmakta ve bestelerine geleneksel Azerbaycan müzik formu olan muğam unsurlarını da dahil etmesiyle dikkat çekmektedir.

Bülbüloğlu'nun sanatsal faaliyet çalışmaları arasında senfonik eserler, müzikaller, vokal icracılığı, film müzikleri yer almaktadır. Hem ülkenin ünlü şarkıcılarının hem de kendisinin seslendirdiği şarkılar ona başarı getirmiştir. Bülbüloğlu'nun farklı müzik tarzlarını harmanlama yeteneği, onun Azerbaycan müziğindeki kalıcı popülaritesine ve etkisine katkıda bulunmuştur.

3.5.3. Şefiga Akhundova'nın Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 3. Şefiga Akhundova[7]

Şefiga Akhundova (1924-2013), Azerbaycan müziği ve kültürünün önemli isimlerinden birisidir. Akhundova'nın 1972 yılında bestelediği "Gelin Kayası" operası, Doğunun ilk muğam operası olma özelliği taşımaktadır.

Şefiga Akhundova, Azerbaycan'ın Şeki şehrinde dünyaya gelmiştir. 1943-1944 yıllarında Asaf Zeynallı Bakü Müzik Okulu'nda okurken Üzeyir Hacıbeyov'dan ders almıştır. "1956 yılında Üzeyir Hacıbeyov Azerbaycan Devlet Konservatuarı'ndan kompozisyon dalında mezun olmuştur. Doğunun ilk operasını yazan kadın olarak tarihe geçmiştir" (Hummetova, 2015: s. 843-846).

Besteci Akhundova'nın şarkılarında Azerbaycan'ın doğal güzelliklerini, aşkını, dostluğunu, emeğini parlak bir biçimde anlatmıştır. Bestecinin şarkıları sanatçının iç dünyasındaki ince nüansları lirik ve samimi bir biçimde yansıtmaktadır (Hummetova, 2015: s. 843-846).

[7] *Doğu'nun ilk kadın opera bestecisi Shafiga Ahundova'nın 100. yıl dönümü.* Azerbaijian News. https://azerbaijan-news.az/az/posts/detail/musiqimizi-dunyaya-yetiren-bestekar-1652565485 (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

Çağdaş şairlerin eserleri, Akhundova'nın yazdığı kompozisyonlarla birleşince sanatçının besteleri geniş bir kitleye hitap etmiştir. Şarkıları Azerbaycan'ın en iyi vokal icracıları tarafından seslendirilmiştir.

3.5.4. Eldar Mansurov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 4. Eldar Mansurov (1952-)[8]

Eldar Mansurov, 1952 yılında Bakü'de, Azerbaycan müzik kültürünün gelişmesine eşsiz katkılarda bulunan Mansurov ailesine mensup tanınmış müzisyen ve tar sanatçısı Behram Mansurov' un ailesinde dünyaya gelmiş, Azerbaycan asıllı, besteci, müzisyen ve piyanisttir (Mansurov, 2024).

Bakü Müzik Okulu'nun piyano bölümünden mezun olan besteci, 1974 yılında Üzeyir Hacıbeyov Azerbaycan Devlet Konservatuarı'na, bestecilik bölümüne ve Cevdet Hacıyev'in sınıfına kabul edilmiştir. Mansurov, 1979 yılında başarıyla mezun olmuştur.

Konservatuvarda aldığı eğitimi sırasında besteci, çeşitli festivallerde ve klasik müzik etkinliklerinde yer almıştır. Üniversite öğrencileri bilimsel konferansında "Muğam İsimleri Tarihi" adlı araştırma çalışmasıyla 3. lük diplomasına layık görülmüştür. Eldar Mansurov

[8] *Eldar Mansurov*. Wikipedia. https://tr.wikipedia.org/wiki/Eldar_Mansurov (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

gençlik yılları boyunca Azerbaycan'ın çeşitli rock grupları ile beraber birçok prestijli rock festivaline katılmıştır.

Eldar Mansurov uzun süre müzik okullarında ve yüksek öğretim kurumlarında öğretmen olarak çalışmıştır. Ayrıca, uzun süre çeşitli TV kanallarında müzik editörlüğü, Devlet TV ve Radyo Komitesi'nde müzik dairesi başkanlığı, ardından Devlet Kayıt Evi'nde ses yönetmenliği yapmıştır. Eserleri arasında rock operası "Yedi Güzeller", iki bale "Kleopatra" ve "Olymp", beş senfoni, iki senfonik şiir, orkestra ile keman konseri, senfonik muğam "Mahur-Hindi", koro ve topluluklar için eserler yer almaktadır.

Eldar Mansurov' un eserleri birçok sinema ve tiyatro oyununda kullanılmıştır. Bestelediği şarkılar sadece kendi ülkesinde değil yurt dışında da popülerdir. Şarkıları birçok ülkede, çalınmakta ve dinlenmektedir. Azerbaycan muğamlarının tarihi üzerine uzun yıllar araştırma yapan besteci, 1983 ve 1987 yıllarında Semerkant'ta düzenlenen Uluslararası Sempozyumlara iki kez katılmıştır. Muğam tarihiyle ilgili çalışmaları Azerbaycan, Fransa, Almanya ve Rusya'da birçok kez yayınlanmıştır.

Eldar Mansurov, 1981'den beri SSCB ve Azerbaycan Besteciler Birliği'nin, 1999'dan beri de Sinematograflar Birliği'nin üyesidir. 2007'den 2012'ye kadar Azerbaycan Besteciler Birliği'nin Sekreteri olarak görevini icra etmiştir. 2005 yılında "Onurlu Sanat Figürü" ve 2012 yılında "Halk Sanatçısı" fahri unvanlarıyla ödüllendirilmiştir. 2022 yılında ise Azerbaycan müziğinin gelişmesine yaptığı hizmetlerden dolayı "Şöhret Nişanı" ile ödüllendirilmiştir.

3.5.5. Eşref Abbasov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 5. Eşref Abbasov (1920-1992)[9]

Eşref Abbasov (1920-1992), 23 Mart 1920'de Azerbaycan Şuşa'da dünyaya gelmiştir. İlk orta ve müzik eğitimini bu şehirde almıştır. Müzik okulunda teorik dersler veren Üzeyir Hacıbeyli'nin öğrencisi olan Fatma Zeynalova, öğrenimi sırasında onun dünya bestecilerinin eserleriyle tanışmasına vesile olmuştur. Müziğe olan ilgisi onu yaylılar için küçük eserler yazmaya teşvik etmiştir, böylelikle Abbasov 'un bestecilik yolculuğu başlamıştır.

Müzik okulunu, Gamza Aliyev'in sınıfında tar eğitimi alarak tamamlamıştır. 1936 yılında, Azerbaycan klasik müziğinin kurucusu Üzeyir Hacıbeyli'nin girişimiyle, Abbasov Şuşa'dan Bakü'ye gelir ve Azerbaycan Devlet Müzik Okulu'nun kompozisyon sınıfına girer.

Eşraf Abbasov, orkestra eserleri, "Garaca Kızı" balesi, tiyatro müzikleri, operetler, enstrümantal besteler ve şarkılar gibi eserlerin yazarıdır. Abbasov, piyano eşliğinde birçok şarkının bestecisidir. Bunlar arasında "Ceyranbatan", "Ey Fuzuli!", "Gençliğim İleri! "Ceylanım gel!" ve "Karabağ'ın kızları" gibi eserler bulunmaktadır.

Besteciliğinin yanı sıra Abbasov, bilimsel araştırma faaliyetlerini de sürdürmüştür. Böylece, 1952 yılında Moskova' da "Üzeyir Hacıbeyli ve "Köroğlu Operası" konulu tezini

[9] *Tar Oyuncusu- Cephe Askeri- Besteci: Eşref Abbasov'un Yaratıcı Yolu.* Azerhistory. https://azerhistory.com/?p=39953 (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

savunmuş ve Azerbaycan'da müzik bilimi alanında sanat bilimleri doktoru unvanına sahip ilk kişi olmuştur.

3.5.6. Gulu Asgerov' un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 6. Gulu Asgerov (1928-1987)[10]

Gulu Asgerov (1928-1987), Azerbaycan'ın Salyan şehrinde doğmuştur. Gençlik yıllarında bölge tiyatrosunda sahne alan Asgerov, daha sonra Halk Çalgıları Topluluğu'nun yöneticiliğini yapmıştır. 1953 yılında Cumhuriyet Genç Yetenekler Olimpiyatı'nı kazanmıştır.

Asgerov, Bakü' de, Azerbaycan'ın önde gelen şarkıcılarından icra sanatı dersleri almıştır. Gulu Asgerov, tüm muğam çalgılarını profesyonellikle çalmayı başarmıştır. Şarkıcı olarak ün kazandığı zamanlarda Güzel Sanatlar Enstitüsü Tiyatro Çalışmaları Fakültesinde eğitim görmüştür. Asgerov' un bestelediği birçok şarkı vardır fakat o dönemde beste eğitimi almamış kişilerin şarkılarının yayınlanması yasak olduğundan şarkıcı, bestelerini türkü olarak sunmak zorunda kalmıştır.

[10] Babayev E. (@babayevelxan1960). (2023, 03 01). *Qulu Əsgərov- Zabul Segâh Muğami: 1974 Cü İl.* Youtube. https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=GEaalE9GdGM (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

3.5.7. Alibaba Memmedov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 7. Alibaba Memmedov (1930-2022)[11]

Azerbaycan kültürünün önemli temsilcilerinden biri olan, Alibaba Memmedov (1930-2022), 5 Şubat Bakü' de dünyaya gelmiştir. 1956-1960 yılları arasında Asaf Zeynallı Bakü müzik okulunda okumuştur. 1940 yılının sonlarında kariyerine Azerbaycan Devlet Filarmoni Orkestrası' nın solisti olarak başlayan Alibaba Memmedov, 1968 yılında Azerbaycan Devlet Filarmoni Orkestrasında "Hümayun" halk çalgıları topluluğunu kurmuş ve yönetmiştir. Bu özgün topluluk ona büyük bir sanatsal başarı kazandırmıştır (Nizamiqızı, 2012).

Memmedov' un geniş repertuvarı, hoş sesi ve kendine özgü icra tarzı, muğam hayranlarının büyük ilgisini kazandırmıştır. Şarkıcılık faaliyetlerine ek olarak, 1963' ten bu yana Azerbaycan Ulusal Konservatuarında öğretmenlik yaparak, genç icracılardan oluşan bir nesile muğam sanatının temeleni aktarmıştır.

[11]*Bugün Halk Sanatçısı Alibaba Mammadov'un Doğumunun 94. Yıldönümü.* Xalqqazeti https://xalqqazeti.az/en/medeniyyet/163493-today-marks-the-94th-anniversary (Erişim Tarihi: 17.07.2027)

3.5.8. Asaf Zeynallı ’nın Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 8. Asaf Zeynallı (1909-1932)[12]

Asaf Zeynallı (1909-1932), Darbend’ de dünyaya gelmiştir. 1923’ten itibaren Zeynallı, Türk Müzik Okulu’nda, çello sınıfında müzik eğitim almaya başlamıştır. Zeynallı, Azerbaycan Devlet Konservatuarı’nda profesyonel kompozisyon eğitimi alan ilk besteci olarak bilinmektedir. 1929-1931 yılları arasında Zeynallı, Azerbaycan Devlet Konservatuvarı bestecilik bölümünde eğitimi almıştır.nEserlerinin büyük bir kısmı öğrenim yıllarında yazılmıştır. Konservatuarda okurken dahi besteci Üzeyir Hacıbeyli’den ders aldığı bilinmektedir.

Azerbaycan müzik tarihindeki ilk romanslar Asaf Zeynallı ’ya aittir. Ayrıca, piyano ve keman için minyatür piyeslerin ve ilk senfonik örneklerin yazarı olarak giren besteci, Avrupa müziğinin ve halk müziğini sentezleyerek özgün eserler ortaya çıkarmıştır. Azerbaycan müzik tarihinde ilk kez “Çocuk Süiti” çalışması ile çocuk müzik repertuvarının temelini oluşturan bestesi çeşitli Azerbaycan halk türkülerini de notaya almıştır[13].

[12] *Abi Zeynj*. Azcomposersunion. https://azcomposersunion.com.az/as%C9%99f-zeynalli/ (Erişim Tarihi: 17.07.2024)
[13] *Müziğe Adanmış Bir Ömür- Asaf Zeynallı.* Azertag. https://portal.azertag.az/az/node/546 (Erişim Tarihi: 21.05.2024)

3.5.9. Ali Selimi ’nin Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 9. Ali Selimi [14]

Ali Selimi (1922-1997), 1922 yılında Bakü’de dünyaya gelmiştir. Tar sınıfından mezun olan Selimi Azerbaycan orkestra ve topluluklarında yer almıştır. Sanatçının ilk müzikal başarısı 1953 yılında müzik yarışmasında kazandığı başarı ile gerçekleşmiştir. 1930’larda baskılar sebebiyle İran’a geri dönmüştür. Selimi, şehrin önde gelen sanatçılarıyla ilişkiler kurmuş ve yetenekli bir tasarımcı olarak tanınmış ve sevilmiştir[15].

[14] *Yürek Yakan Ayrılık Nasıl Tehlikeli Şarkı Oldu.* Cins Gazete. https://www.gzt.com/cins/yurek-yakan-ayrilik-nasil-tehlikeli-sarki-oldu-3324031 (Erişim Tarihi: 17.07.2024)
[15] *Ali Selimi ve Ayrılık Şarkısı*. Edekitap. https://www.edekitap.com/ali-selimi/ (Erişim Tarihi: 21.05.2024)

3.5.10. Fikret Amirov ’un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 10. Fikret Amirov[16]

Fikret Amirov (1922-1984), 22 Kasım 1922 yılında Azerbaycan’ın Gence şehrinde doğmuştur. Müzisyenlik kariyerini belirlemede en büyük etken, dönemin en iyi tarzenlerinden ve muğam bestekârı kabul edilen babası Meşedi Cemil Bey olmuştur. Meşedi Cemil Bey Gence şehrinde ilk müzik okulunun da kurucusudur (Gafarlı, 2022: s. 194).

Babasının vefatının ardından, Fikret Amirov, babasının yolunda başarılı adımlarla ilerleyerek, Azerbaycan müziğinin en parlak bestecilerinden birisi olmuştur. Azerbaycan Devlet Konservatuarı’nda, Türk Dünyasının büyük bestekârı kabul edilen Üzeyir Hacıbeyli’nin yanı sıra Boris Zeydman gibi bestecilerden dersler almıştır. Azerbaycan müzik tarihinde büyük önem taşıyan bu isimler, Amirov’un fikir hayatının gelişmesinde büyük rol oynamıştır.[17]

“İlklerin bestecisi ve gelecek kuşakların öncüsü olan Amirov Azerbaycan ezgileriyle varyasyon türündeki ilk piyano eserini bestelemiştir. İlk piyano konçertosu ve ilk piyano

[16] *Fikret Amirov*. Hafabramusic. https://www.hafabramusic.com/biography/6/en (Erişim Tarihi: 21.05.2024)

[17] Gaffarlı, a.g.m, s.194.

sonatını da besteleyerek bu türleri Azerbaycan müziğine kazandırmıştır" (Türkmenoğlu, Deniz, 2022: s. 26).

Fikret Amirov, "Azerbaycan şairi Nizami Gencevi'ye 1940 yılında saygı kutlamaları kapsamında besteciler onun gazellerine müzikler besteleyerek Nizami'ye saygılarını göstermişlerdir. Bu bestecilerden biride Fikret Amirov'dur. 1940 yılında "Gülüm" gazel-romansını bestelemiştir. Nizami'yi kendi müzik ifadesi ile canlandırmayı arzu eden besteci önce "Nizami" senfonisini (1947) daha sonra ise "Nizami" baletini (1982) bestelemiştir" (Hüseyinaliyev, 2021:s. 32).

Fikret Amirov, 1947 yılında Bakü'de Müslüm Magomayev Azerbaycan Devlet Filarmonisinde sanat yönetmeni görevine başlamıştır. 1956-1959 yılları arasında ise Azerbaycan Devlet Opera ve Balesi müdürü olarak çalışmış, bu yıllarda SSCB Bestekârlar Birliği Sekreteri olarak seçilmiştir.

Bestecinin, 1948 yılında bestelediği, önemli eserlerinden olan "Şur ve Kürd Ovşarı" senfonik muğamları, Bulgaristan, Belçika, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki konser salonlarında icra edilmiş ve bestecilik kariyeri açısından büyük ses getirmiştir. Birçok gazete ve dergide de övgü ile bahsedilen bu besteden sonra Fikret Amirov, 1950 yılında dört bölümden oluşan "Azerbaycan Senfonik Süiti" bestelemiş ve modern bir temaya sahip "Sevil" operasını yazmıştır. Sevil Operası, Azerbaycan müzik tarihine ilk ulusal lirik opera olarak girmiştir.

Fikret Amirov, 1965 yılında SSCB "Halk Sanatçısı" unvanını almıştır. Amirov, vokal türünde 30 şarkı ve romans bestelemiştir. Amirov'un şarkıları arasında "Gatar", "Guşlar", "Baharımsan" gibi eserler bulunmaktadır. "Aynı zamanda bestecinin "Reyhan" adlı şarkısı da Türkiye'de, ülke çapında ses getirmiş, Yüksel Özkasap ve Gönül Yazar gibi çeşitli ses sanatçıları tarafından seslendirilmiştir" (Türkmenoğlu, Deniz, 2022: s.25).

3.5.11. Alekber Tağıyev' in Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 11: Alekber Tağıyev [18]

Alekber Tağıyev (1924-1981), 28 Nisan 1924 Azerbaycan'ın Gence şehrinde dünyaya gelmiştir. Sovyet Azerbaycanlı besteci, "Arzu Gızım", "Sen Gelmez Oldun", "Sene Gurban" gibi tanınmış şarkıları bestelemiştir. Sanatçının 2000'e yakın şarkı bestelediği bilinmektedir. Bunlardan 200 tanesi seslendirilmiştir. Bu şarkıların arşivi bestecinin oğluna aittir.

Alekber Tağıyev, müzik eğitimi almadığı halde 1958 yılında "Gomşu Gızı" adlı ilk operasını bestelemiştir. Müzik eğitimi almayışı nedeniyle Azerbaycan Besteciler Birliğine alınmamış, ancak besteci Tevfik Quliyev'in ısrarı üzerine Sovyetler Birliği Müzik Fonu üyeliğine kabul edilmiştir.

[18] *"Sen Gelmez Oldun" Ve Benzeri Birçok Şarkının Bestecisi Alekber Tagıyev'in Doğum Günüdür.* Visiontv. https://visiontv.az/article/sen-gelmez-oldun-ve-bu-kimi-bir-cox-mahnilarin-bestekari-elekber-tagiyevin-dogum-gunudur (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

3.5.12. Üzeyir Hacıbeyli'nin Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 12. Üzeyir Hacıbeyli (1885-1948)[19]

Üzeyir Hacıbeyli (1885-1948), Doğu'nun ilk Müzikal Tiyatrosu'nun ve ilk Konservatuarı'nın kurucusu olarak Azerbaycan halkının tarihine ve kültürüne girmiştir. Dünyaca ünlü besteci, seçkin müzikolog, yazar, öğretmen ve halk figürü, modern Azerbaycan profesyonel müzik sanatının ve ulusal operanın kurucusu Üzeyir Hacıbeyli, 18 Eylül 1885'te Şuşa'nın Ağcabedi köyünde doğmuştur. Uz. Hacıbeyli genel eğitimini medresede (1896) ve Rus-Tatar (Azerbaycan) okulunda (1897-1899) almıştır.

1899 yılında Gori Muallimler Semineri'ne katılarak 1904 yılı ağustos ayında köy öğretmenliği yapma hakkını kazanmıştır. Hacıbeyli, "Müzik hayatında önemli bir dönemi oluşturan Gori yıllarında, başta keman olmak üzere birçok enstrümanı çalmayı öğrenmiş, Azerbaycan halk müziği üzerine incelemelerde bulunmuş ve birçok şarkıyı notaya almıştır" (Malkoç, 1993: s. 61-75).

[19] *Millî Müziğimizi Yaşatan Dahi Besteci Üzeyir Hacıbeyov.* İkisahil. https://ikisahil.az/post/milli-musiqimizi-yashadan-dahi-bestekar-uzeyir-hacibeyov (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

"Leyla ve Mecnun" Operası Doğu'nun ilk muğam operası olarak kabul edilmektedir. 1909-1915 yılları arasında Hacıbeyli, "Şeyh Sinan" (1909), "Rüstem ve Zöhrab" (1910), "Şah Abbas ve Hurşud Banu" (1912), "Aslı ve Kerem" (1912), "Harun ve Leyla" (1915) gibi muğam operalarını da eserleri arasına katmıştır (Hacıbeyli, 2004: s. 218).

Petersburg Konservatuvarında eğitim aldığı dönemde Hacıbeyli, "Arşın Mal Alan" isimli müzikal komediyi bestelemiştir. 1937 yılında besteci tarafından yazılan "Köroğlu" operası ise Doğu'da klasik stilde yazılan ilk opera olarak bilinmektedir. Eserlerinde Üzeyir Hacıbeyli, doğu müziğinin özelliklerini batı klasik müziği gelenekleriyle birleştirmiştir.

3.5.13. Vakıf Gerayzade'nin Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

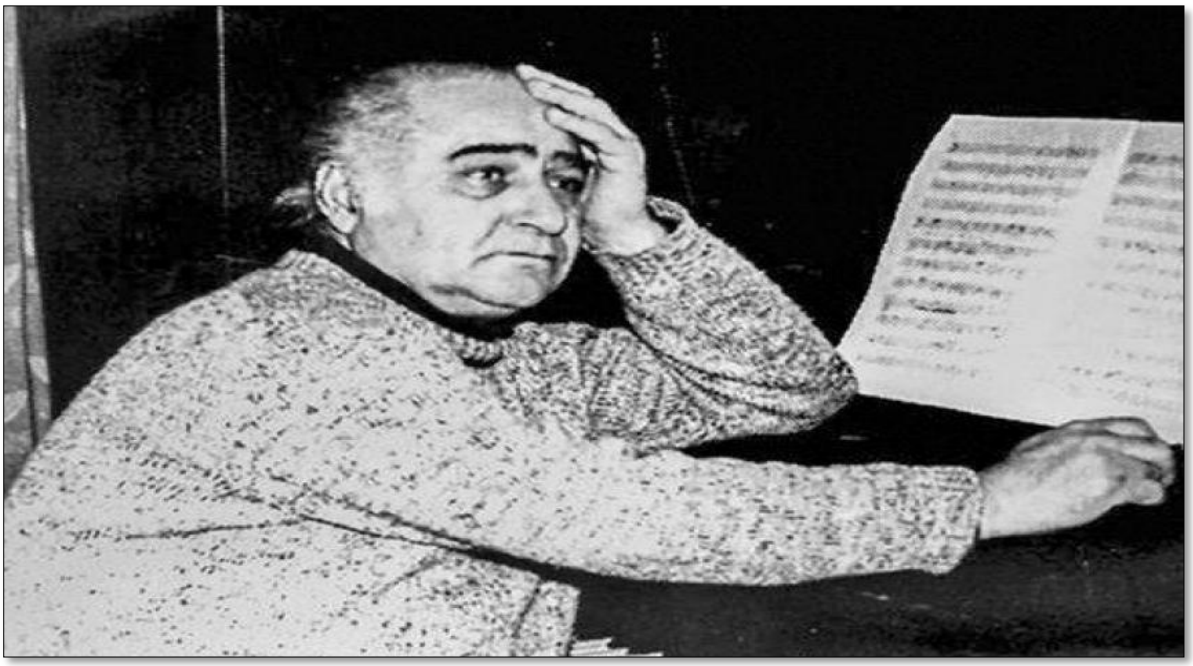
Resim 13. Vakıf Gerayzade)[20]

Vakıf Gerayzade (1961-), Azerbaycanlı besteci, aranjör ve müzik yapımcısı, felsefe doktoru, doçent, Azerbaycan'ın Devlet Sanatçısıdır. Gerayzade 1961 yılında Bakü'de doğmuştur. Bakü'de Azerbaycan Devlet Kültür ve Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde eğitim

[20] *Vagıf Gerayzade Koronavirüse Yakalandı*. Axsam News. https://axsam.az/news/135722-vaqif-gerayzade-koronavirusa-yoluxub (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

gören Gerayzade, kariyerine Azerbaycan Devlet Filarmonisinde devam etmiştir. Gerayzade, birçok Azerbaycanlı pop sanatçısının gelişiminde büyük rol oynamıştır. "Aypara", "W-trio", "Şeron", "Şarq Ulduzları" gruplarını yaratmıştır. Aynı zamanda Vakıf Gerayzade bir dizi enstrümantal caz bestesinin, örneklerini içeren "Oriental Jazz" (1993) albümünün yazarı olarak da bilinir. Gerayzade, modern Azerbaycan pop müziğinin kurucusu olarak kabul edilmektedir.

3.5.14. Cihangir Cihangirov'un Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 14: Cihangir Cihangirov (1921-1992)[21]

Cihangir Şirgest oğlu Cihangirov (1921-1992), 20 Haziran 1921'de Bakü bölgesinin Balakhany köyünde bir petrol işçisi ailesinde doğdu. Çocukluğundan itibaren Cihangirov müzik ve tiyatroya ilgi göstermiş ve amatör gruplarda yer almıştır. Yedi yıllık müzik okulu bitirdikten sonra tiyatro teknik okulunda öğrenim görmüş ve 1937 yılından itibaren müzik okulunun müzik teorisi bölümünde eğitim almıştır.

[21] *Cihangir Cihangirov Müzik Hazinemizin İncileri- Araştırma*. 525.Gazete. https://525.az/news/170252-musiqi-xezinemizin-cahangir-cahangirov-incileri-arasdirma (Erişim Tarihi: 17.05.2024)

Cihangirov, 1940 yılından itibaren Azerbaycan Devlet Konservatuarı'nın Azerbaycan halk müziği bölümüne girmiştir. Burada Üzeyir Hacıbeyli'nin rehberliğinde Azerbaycan halk müziğinin temellerini inceledi ve Boris Zeidman'la kompozisyon çalışmıştır**.** Yaptığı çalışmalardan dolayı çeşitli diplomalar ve fahri derecelerle ödüllendirilmiştir.

Bestecinin Azerbaycan'da koro müziğinin gelişmesine yaptığı hizmetler aynı zamanda sosyal faaliyetleriyle de ilgilidir. 1940'lı yıllarda besteci, Azerbaycan Devlet Filarmoni Orkestrasında faaliyet gösteren şarkı ve dans topluluğu ile kadın müzisyenler topluluğunun koro grubunu yönetmiştir.

1944-1960 yıllarında Azerbaycan Radyo ve Televizyonu korosunun sanat yönetmenliğini yaptı. Pedagojik faaliyetlerini bu doğrultuda yönlendiren besteci, 1975-1992 yılları arasında Azerbaycan Devlet Konservatuarı'nda koro şefliği kürsüsüne başkanlık etmiş ve koro şefliği için milli personelin yetiştirilmesinde önemli hizmetler yapmıştır.

Cihangirov, çeşitli müzik türlerine başvurmuştur. O'nun vokal-senfonik şiiri "Araz Ötesi" (1949), "Dostluk Şarkısı" (1956), "Fuzuli" (1959), "Nesimi" (1973), solist ve koro için "Sabır" kantatları Cihangirov'un sanatının parlak eserlerdir. Bugün bu eserler, icracıların repertuarında geniş bir yer tutmaktadır.

3.5.15. Rauf Hacıyev'in Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 15: Rauf Hacıyev (1922-1995)[22]

1922 yılında Bakü'de doğan Rauf Hacıyev (1922-1995), 18 yaşında ilk eseri olan "Öğrencilerin Şakaları" operetini yazmıştır. Moskova Konservatuvarı ve Azerbaycan Konservatuarı'nda eğitimini almıştır. Hacıyev, ünlü besteci Gara Garayev'in öğrencilerindendir. Yaşamı boyunca birçok esere imza atan Rauf Hacıyev 'in 150'nin üzerinde besteleri bulunmaktadır.

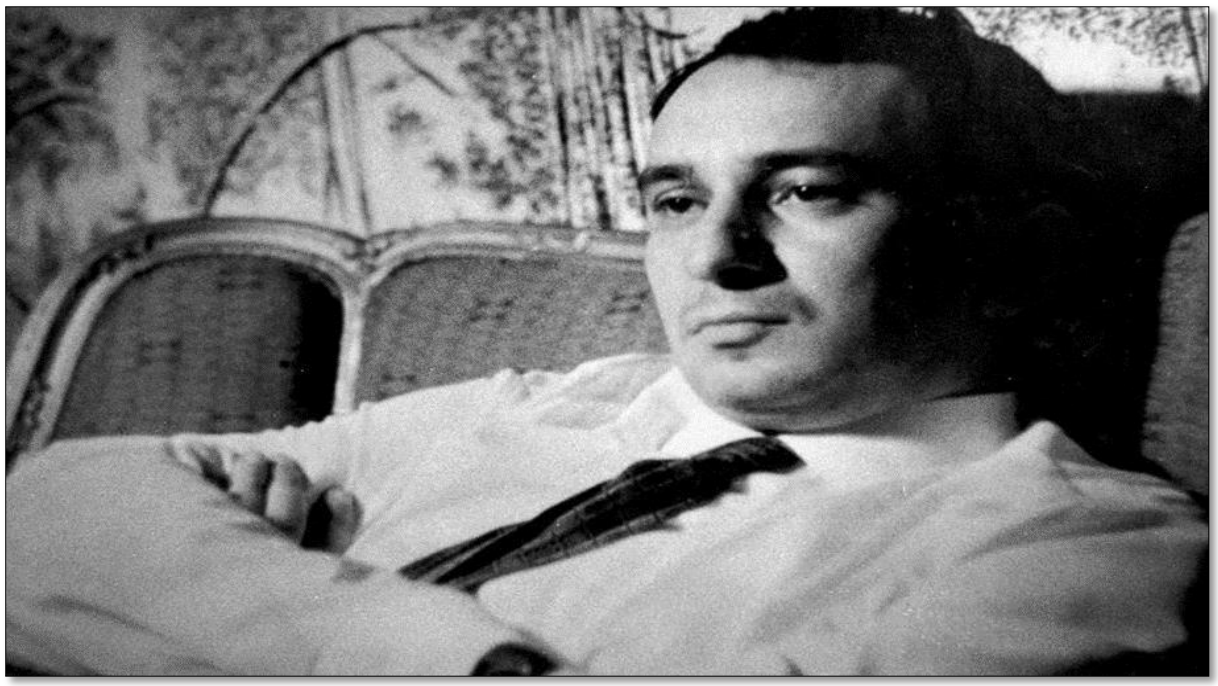
Hacıyev'in milli motiflerle modernlikle harmanlayarak yarattığı vatansever lirik şarkılar, ünlü şarkıcıların repertuvarına girmiştir ve Azerbaycan şarkı türünün gelişmesinde önemli katkılar sağlamıştır. "Azerbaycan'ım", "Bahar Geliyor", "Sevgilim", "Bakü" ve "Leyla" isimli şarkıları bestecinin en ünlü eserlerdir. Dunyaca meşhur Azerbaycanlı tenor Reşid Behbudov'un "Sevgilim" icrasında bestecinin şarkısı bütün dünyada tanınmıştır. Bu şarkı ile Reşid Behbudov ve Rauf Hacıyev'in isimleri dünya halkları tarafından tanınmıştır.

[22] *Müziğimizi Doğuran Besteci.* Azerbaijan News. https://azerbaijan-news.az/az/posts/detail/musiqimizi-dunyaya-yetiren-bestekar-1652565485 (Erişim Tarihi: 17.05.2024)

Hacıyev, 1955 yılında Azerbaycan SSCB sahne orkestrası organizatörü olmuş ve 1964 yılına kadar sanat yönetmenliğini yapmıştır. 1964 yılında Azerbaycan Filarmoni Orkestrasının yöneticisi yapmış ve 1965 yılında Azerbaycan SSCB Kültür Bakanı olarak atanmıştır.

Azerbaycan müzik kültüründe önemli bir yere sahip olan, birçok türde eser yaratan, müzikolog, besteci ve devlet adamı Rauf Hacıyev'in yaratıcılığı, halk tarafından her zaman memnuniyetle karşılanmıştır. Besteci, Senfonileri, oratoryoları ve kantatları ile beğeni toplamıştır (Aliyeva, 2022).

3.5.16. Emin Sabitoğlu'nun Biyografisi ve Sanatsal Faaliyeti

Resim 16: Emin Sabitoğlu[23]

Emin Sabitoğlu (1937-2000), 2 Kasım 1937'de Bakü'de dünyaya gelmiştir. 1954 yılında Bakü'deki müzik okulunu bitirdikten sonra Kara Karaev'in sınıfında Bakü

[23] *Emin Sabitoğlu Sinemanın Ruhunu Hisseden Bir Besteci*. Edebiyyat.az. https://edebiyyat.az/musiqi/567-emin-sabitoglu-kinonun-ruhunu-duyan-bestekar.html (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

Konservatuvarı'na girmiştir. Daha sonra, 1956 yılında Moskova Devlet Konservatuarı'na geçiş yapan besteci, çalışmalarına Yuri Shaporin[24]' in sınıfında devam etmiştir.

1961'den itibaren "Azerbaijanfilm" film stüdyosunda müzik editörü olarak çalışmış, aynı zamanda Devlet Filarmoni Orkestrası'nın sanat yönetmeni görevini icra etmiştir. Bakü Konservatuarı'nda ders veren Sabitoğlu, 600'den fazla şarkının, 9 müzikal komedinin ve 40'a yakın filmin müzik bestecisi olarak bilinmektedir.

Eserleri çeşitli müzik türlerini kapsamakta olup ağırlıklı olarak senfonik eserler, senfonik şiirler, kantatlar, yaylı çalgılar dörtlüsü ve keman ve piyano için şiirler yer almaktadır. Bunun yanı sıra, Emin Sabitoğlu birçok ünlü filmin müziklerini bestelemiştir.

Sabitoğlu, "Azerbaycan'ın astropikal bölgesinde", "Kur", "Yollardan ve sokaklardan", "Dağ ormanından geçmek...", "Deniz", "Dostluk meşalesi", "Azerilerin efendileri" tiyatro", "Dostlar diyarında", "Geri çekilmeli", "Merhaba Azerbaycan!" gibi çalışmalar vardır (Burjaliyeva, 2019).

Sabitoğlu, eserleriyle geniş bir dinleyici kitlesi tarafından sevilmekte ve dinlenmektedir. En ünlü şarkıları arasında "Gilavar", "Beyaz çiçek", "Senin için" ve "Hicran" opereti yer almaktadır. "Sabahın hayır", "Uzak Yeşil Ada", "Dağlar", "İnsaf Da İyi Bir Şeydir", "Ala Gözlüm", "Esen Yeller" şarkıları çok sayıda eserlerinden bazılarıdır[25].

[24] Yuri Shaporin (1887-1966) Ukrayna doğumlu Sovyet besteci ve eğitimcidir.

[25] *Emin Sabitoğlu: Azerbaycan Müziğinin Parlak Yıldızı.* Qebulol. https://qebulol.az/emin-sabitoglu/ (Erişim Tarihi: 17.07.2024)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. POPÜLER KÜLTÜR VE POPÜLER MÜZİĞE BAKIŞ

"Popüler" sözcüğü, Latincede "halk" anlamına gelen "populus" sözcüğü ile "halka ait" anlamı taşıyan "popularis" sözcüğünden türetilmiştir. Popüler kültür ise geniş bir nüfus tarafından paylaşılabilen inançlar, pratikler ve bunların içerdikleri basit davranış kalıpları olarak anlaşılabilmektedir (Sarıgül, 2019: s. 36-37). Kültür kelimesi, bir toplumun tarihsel süreç içerisindeki nesilden nesile aktardığı tüm maddi ve manevi değerler bütünü olarak ifade edilmektedir. Popüler Kültür kelimesi ile ifade edilmek istenen gündelik yaşam kültürüdür.

Türk Dil Kurumu sözlüğü kültürü "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içerisinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü" olarak tanımlamıştır.

Fiske 'ye göre "Popüler kültür bir "çabuk kullanım ve hızlı tüketim" kültürüdür". Bu tür kullanım ve tüketim popülerin üretiminin ilk safhasından son kullanım ve atma safhasına kadar her aşamasında vardır (Fiske, 1989: s. 143-153).

Gelişen teknoloji ile beraber, gündelik ihtiyaçlar, hayat koşulları değişime ve dönüşüme uğramıştır. Tarih boyunca yaşanan değişimler, toplumları da doğrudan etkilemiştir. Bu etkilenme bazen kalıcı bazen ise geçici bir etki bırakmıştır. Kültür, toplumların yaşam biçiminin bir göstergesidir ve bu durum kültürel değişimde de etkisini göstermektedir. Modernleşme olgusu kendisini dış dünyaya sergilerken onun kuşatıcı etkisi bizim toplumumuzda da etkilerini hissettirmiş ve popüler kültürü güçlü kılmıştır.

Popüler müzik, 18. yy. Fransız devriminden sonra Burjuvazi zevklerin kültürü yeniden yapılandırmasıyla beraber başlamıştır. Popüler müziği yaratan koşullar değerlendirilirken, 18. yy. sonrası geçirdiği değişim ve 21. yy. 'da geldiği nokta göz önünde bulundurulmalıdır. Teknolojinin gelişimiyle beraber yaşam koşulları, alışkanlıklar ve ihtiyaçlar da değişmiştir.

“19. yy. itibarı ile gelişen teknoloji, yaşam koşulları, alışkanlıklar ve ihtiyaçlar sebebiyle müzisyenler, belirli bir himaye altında müzik yapma durumundan kurtulmuş ve eserlerini daha geniş kitlelere duyurabilme olanağını bulmuşlardır. Bu geniş kitleler sanayi devrimiyle beraber fabrikalar kurulan büyük kentlerin, köylerden aldığı göç sayesinde oluşmuştur” (Güngör ve Çakmak, 2011: s. 31). 19. Yüzyıl itibarı ile besteciler de eserlerini geniş dinleyici kitlelerine ulaştırma olanağına sahip olmuşlardır. Popüler müziğin doğuşu popüler kültür aracılığı ile sağlanmıştır.

Oktay (1993), popüler kültür ile ilgili düşüncelerini “Popüler kültür gündelik yaşamın kültürüdür. Dar anlamında, emeğin gündelik olarak yeniden üretilmesinin bir girdisi olan eğlenceyi içerir. Geniş anlamında, belirli bir yasam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilmesinin önkoşullarını sağlar. Gündelik ideolojinin yaygınlaşma ve onaylanma ortamını yaratır.” sözleriyle ifade etmektedir (Oktay, 1993: s. 35).

Her toplumun kendine özgün bir kültürel yapısı vardır. Sosyal kimliği oluşturan kültür, insanın sosyolojik bir yansımasıdır. Kültür, değişime ve gelişime açık bir kavramdır. Teknolojik, siyasi ve ekonomik etkenlere bağlı olarak değişir ve yenileşir. Kültürün değişmesi aynı zamanda bireyleri de değiştirmektedir.

20. yy’ a gelindiğinde Gramofonun icadı ile beraber müziğin maddi bir varlık haline getirilip sınırlandırılması, tüm Avrupa ve Amerika da açılan operetler, müzikli tiyatrolar ve lokaller sayesinde kentsoylu halkın kendine ait, birey temelli düşünce sistemlerinin oturmasına olanak sağlanmıştır.

20. yy. sonu itibariyle müzik piyasası kelimenin tam anlamıyla popüler müziği her yerde, çeşitli formlarıyla karşımıza çıkartmaktadır (Güngör ve Çakmak, 2011: s. 38).

20. yüzyıldan sonra özellikle toplumsal modernleşme ile beraber toplu kültür olarak tanınan Popüler Kültür, kültürel gelişmeleri ve günlük uygulamaları kapsamaktadır. TDK sözlüğüne göre, popüler kültür kavramının tanımı “belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerinin bütünü” olarak açıklanmıştır (Wikipedia, 2024).

Popüler kültürün günümüzde anlam kazandığı yer Kültür Endüstrisidir. Kültür endüstrisine önem vermemizin sebebi geç kapitalizmin kültür ürünlerinin ve toplumların

üzerindeki gözle görülür etkisidir. Günümüz popüler kültürü ve toplumu kapitalizmle şekillenmiştir, böylece "Kültür endüstrisinin tüm eğilimleri, bir bütün olarak toplumsal süreç aracılığıyla izleyicinin etinde kemiğinde cisimleştiği için, piyasanın bu alanda varlığını sürdürmesi o eğilimleri destekler." Bu açıdan bakıldığında kültür endüstrisi kitle kültürünü meydana getirmektedir (Adorno, 2009: s. 68).

Frankfurt Okuluna göre kapitalizm, kitle toplumu niteliği taşımaktadır ve bu toplumda işçi sınıfı örgütlenmiş değildir. Parçalanmış bireylerin oluşturduğu bir yapıya sahiptir. Faşizm gibi ideolojilere kolayca çekilebilmektedirler. Dolayısıyla Adorno ve Horkheimer, Alman faşizmine özgü gelişmeyi bir bütün olarak kapitalizmle genelleştirir ve Amerikan 'kültür Endüstrisi'nin faşist devletle aynı işi gördüğünü iddia ederler (Erol, 2009: s. 33).

Birçok toplumda tarih boyunca popüler kültür ve popüler müzik olguları tartışmalar konusu haline gelmiş olsa da popüler kültür ve popüler müzik kavramlarının ortaya çıktığı toplumlar Batı toplumlarıdır. Bu teorik çerçevenin Batılı topluluklarca konulduğu çeşitli kaynaklarda göze çarpmaktadır.

Buna karşılık, diğer yaklaşımın temel noktası ise, popüler kültürün bir mücadele alanı olarak ele alınması, özgürlükçü ve demokratik içeriğinin vurgulanmasıdır. Bunun için de kitle kültürü ve popüler kültür arasında bir ayrım yapılmaktadır. Kitle kültürü kavramı temelde Frankfurt Okulu'nun ortaya attığı "kültür endüstrisi" kavramıyla açıklanırken, popüler kültür "halkın" kendini hâkim kültüre karşı var ettiği bir mücadele alanı olarak açıklanmaktadır.

Frankfurt Okulu, popüler kültüre olumsuz yaklaşımın temel kaynağı olarak Türkiye'de karşılık bulmuştur. Popüler kültürü olumsuz özellikleriyle ele alan en önemli temsilci ve öncü isim Ünsal Oskay'dır. Popüler müziğe yaklaşımında Adorno'nun yoğun etkisi göze çarpmaktadır.

Oskay'ın "…Toplumsal sorunlar müziğin içinde, tekniğin en içsel hücrelerinde yer alır ve müziğin, kendi materyaline ve kendi biçimsel yasalarına göre temsil edildiği ölçüde toplumsal işlevi vardır. Bir sanat dalı olarak müziğin görevi, bu bakımdan toplumsal kuramınki ile aynı olacaktır" sözleri ifade biçimini yansıtmaktadır". (Oskay, 2001: s. 151-158)

Popüler kültür en çok müzik alanı üzerinde etkili olmaktadır. Popüler kültür müzik alanında geleneksel ve modern çizgi arasında kalabilmektedir. Burada halk kitle olarak ifade edilmektedir. Üretilen müzik büyük kitlelere ulaşıyorsa yani halka hitap ediyorsa popüler kültürde yer edinmiş anlamına gelmektedir.

Popüler müziğin bizim için ne ifade ettiği ve gelir sağlamak için yapılan bir iş olarak nerede durduğunu incelememiz, popüler kültür ürünü müzik eserlerine hangi bakış açısı ile yaklaşacağımızı belirlemekte bize yol gösterici olacaktır.

Popüler müzik, halkın ortak beğenisi ile oluşan, halka ait olan müzik türüdür. Popüler kültürün alt basamaklarından birisini oluşturmaktadır İnsanlar yaşadıkları çevrede, müziği dinler, dinlediği müziği algılar, anlar ve dinlediği müzikten hoşlanırlar (Kalender, 2001: s. 152).

Popüler müziğin önemli ve göze çarpan özelliklerinden biri genelde sözlü olmasıdır. Sözlü bir müzik eseri sadece müziğin anlattığından ziyade söylenen sözler bağlamında dinleyiciye aktarılmak istenen duyguyu yoğun bir biçimde ifade etmektedir. İnsan sesinin duygu verebilme gücü ışığında popüler şarkıların ritim ve melodileri genelde şarkıcının sesine eşlik etmektedir.

4.1. TÜRKİYE'DE POPÜLER MÜZİĞİN GELİŞİMİ

Bir ülkede dinlenilen müzikler, doğrudan o ülkenin popüler kültürü ve bu kültür sonucu ortaya çıkan popüler müziği ile alakalıdır. Popüler kültür paralelinde gelişen popüler müziklerin dinlenme oranları, gelişimi konusunda bizlere ışık tutmaktadır.

Tanzimat dönemi ile başlayan (1839) ve Cumhuriyetin ilk yılları ile beraber pek çok alanda hız kazanan modernleşme süreci, milliyetçilik akımları ve merkezi otoriteye dayalı ulus-devlet yapılanmasının harekete geçirdiği toplumsal dinamikler, müzik alanında Türkiye'de de kendisini göstermiştir.

"Doğu ve Batı müziği tartışmaları ile beraber milli bir kimlik arayışına giren Türkiye, batıdaki çoksesli müziği modernleşmenin zorunluluğu olarak görerek bu alana yönelmiş ve tıpkı Rusya'da olduğu gibi Türkiye adına Türk Beşleri (1920 ve 1930) adı verilen beş kişilik

bir ekip Avrupa'ya Batı polifonik müziğinin besteleme tekniklerini öğrenmek üzere devlet bursuyla gönderilmiştir" (Göktürk, 2019: s. 106).

1920'lı yıllarda Cumhuriyetin hemen öncesinde, Türkiye'de popüler müziğin başlangıcının, kantolarla olduğu söylenebilmektedir. Kantoların popüler olma sebebi bu türün hem Osmanlı geleneksel müziğine hem de Batı popüler müziğine yakın olması, eğlenceye ve kadın sahne gösterisini merkeze alması sebebinden kaynaklanmaktadır (Kahyaoğlu, 2010: s. 226).

Türkiye'de popüler müziğin 1950'li yılların sonu ile 1960'lı yıllarının başını kapsayan aranjman müzik olarak adlandırılan müzik tarzı ile başladığı bilinmektedir. Yabancı şarkıların müziklerinin üzerine Türkçe sözler yazıldığı 1960'larda, Türk popu henüz kendi kimliğini ve yönünü bulamamış, siyasal, ekonomik ve kültürel açıdan yönünü batıya çevirmiştir (Göktürk, 2019: s. 106).

Aranjman müzik, 1960'lı yılların başında giderek popülerleşirken, söz ve müziği Türkçe olan şarkılar da bu müzik tarzı içerisinde yerini almaya başlamıştır. Türk popüler müzik tarihinde, plak endüstrisinin gelişmesi ve gazinoların yaygınlaşması önemli bir başlangıç olarak kabul görmektedir.

1960'lı yıllar arabesk müziğin doğuşuna tanıklık ettiği gibi Anadolu rock müzik türüne de ev sahipliği yapmıştır. 1970'li yılların ortalarında Türk popüler müziği yeni müzik türlerini de beraberinde getirmiştir. 1980'lerde yükselen ve biçim değiştiren ilişkiler Türkiye'deki müzik endüstrisi üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Türkiye'de müzik endüstrisinin gelişmesi, 1980'lerden sonra ithalat kapılarının yasal olarak açılmasıyla beraber 1983 yılından itibaren Batı'da geliştirilen her yeni teknolojinin hızla Türkiye'de kullanılmaya başlanması sürecini beraberinde getirmiştir.

Meriç (2006), 1990'lı yılların popüler müzik biçimlerini "bütün müzik türlerinin iç içe geçmesi, popun arabeskle flörtü, tür ayrımının yavaş yavaş ortadan kalkması ya da ''fantezi müzik'' denilen melez müzik türlerin oluşması hep bu dönemin sonuçlarıdır" olarak ifade etmektedir (Meriç, 2006: s. 112).

“Türkiye’de, 2000’li yıllarda yeni bir yüzyılın başlangıcı, önemli toplumsal ve ekonomik olayların da yaşandığı bir dönemdir. 1999 Marmara depremi ve 2001 ekonomik krizi ekonomiyi ve toplumsal hayatı derinden etkilerken, müzik sektörü açısından da kötü sonuçları doğurmuştur” (Baloğlu ve Akduman, 2011: s. 67). “Bu sonuçlar doğrultusunda, çıkması beklenen albümler ertelenirken, çıkanların da ticari açıdan satış grafiği pek başarılı olamamıştır. Bu ekonomik ve toplumsal tablo, insanların ruh halini, bu dönemde ve sonrasında yapılan çalışmalarını da etkilemiştir” (Durukan, 2004: s. 3).

Yaşanılan bu olumsuzlukların ardından, 2000’li yıllarda rock müziğin popülerleşmesiyle beraber müzik piyasasında ana hatlarını pop müzik, rock müzik ve arabesk müzik elemanlarının oluşturduğu sentez çalışmalar, artık her üründe kullanılan standart bir yapı haline gelmiştir.

Müzik yapımcılarının pazarlama stratejisi olarak geliştirdiği, popüler müzikteki sentez çalışmalar, toplumdaki farklı kesimler arasındaki sınırların kaybolmasına ve popüler müzikte standart bir ürün ve dinleyici profili oluştuğunu bizlere göstermektedir. Bugün müzik yapımcıları dinleyici eğilimleri çerçevesinde toplumun her kesimine birden hitap edebilecek projeler üretmekte ve böylece müzikte karma yapı değişerek gelişmektedir (Dürük, 2011: s. 33-42).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BAZI AZERBAYCANLI BESTECİLERİN TÜRKİYE'DE POPÜLER ŞARKILARI

Çalışmanın bu bölümünde, Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının popülarite seviyeleri analiz edilmiş ve bu şarkıların Türkiye'deki konser salonlarında, radyo ve televizyon programlarında ki popülerlik düzeyleri ele alınmıştır.

5.1. EMİN SABİTOĞLU ŞARKILARININ TÜRKİYE' DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

"Ala Gözlüm" ve "Esen Yeller" şarkıları Azerbaycan'da olduğu kadar Türkiye'de de popülerlik sağlamıştır. Ülkemizde, birçok sanatçı tarafından seslendirilen şarkıların hikayesi oldukça hüzünlüdür.

"Ala Gözlüm şarkısının yazarı, Nigâr Refibeyli[26], 1937 yılında Azerbaycanlı şair Resul Rıza[27] ile evlenir. Resul Rıza 1981 yılında, eşi Nigâr Hanımın kurtuluşu olmayan hastalığından habersiz vefat eder. Nigâr Hanımdan eşinin vefatı saklanır. "Esen yeller, esen yeller sevdiğimden mene haber" diye inleyen Nigâr Hanım eşiyle ancak yüz gün sonra toprak da buluşacaktır. Nigâr Hanım, ölümü kendisinden saklanan eşi için "Ala gözlüm" şiirini yazar. Şiirde dile getirilen aşk ve hasret temaları, Emin Sabitoğlu tarafından bestelenerek dinleyenlerin beğenisine sunulmuştur"[28] .

5.1.1. Emin Sabitoğlu "Ala Gözlüm" Şarkısının Türkiye' de Popülaritesi

Emin Sabitoğlu tarafından bestelenen, "Ala Gözlüm" şarkısı, 1991 yılında Müşerref Akay[29] tarafından "Ala Gözlüm" albümünde seslendirilmiştir. Yine 1991 yılında "Ala Gözlüm" şarkısını Ada Müzik etiketiyle çıkardığı "Çağrı" albümünde seslendiren bir diğer sanatçı Leman Sam[30] olmuştur (Görsel 1).

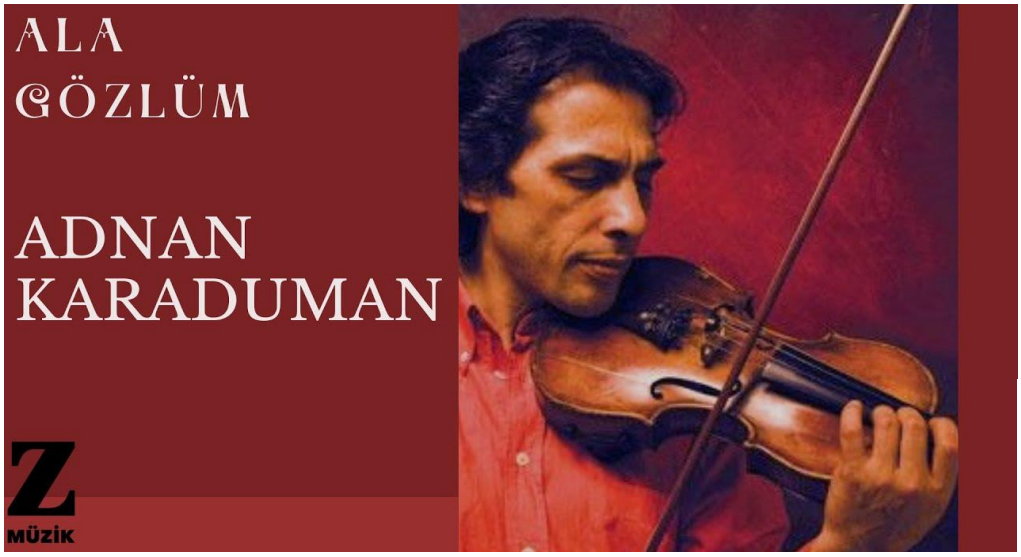
[26] Nigâr Refibeyli (1913 -1981) Gence doğumlu, yazar ve şairdir.
[27] Resul Rıza (1910-1981) Bakü doğumlu, Azerbaycan şairidir.
[28] *Bazen Umut, Bazen Gözyaşı (Emin Sabitoğlu'nun Yaratıcılığını ve Kişiliğini Anlatan Lirik Şiir)*. Musigi Dünyası. http://www.musigi-dunya.az/new/read_magazine.asp?id=185 (Erişim Tarihi: 03.07.2024)
[29] Müşerref Akay (1952) İstanbul doğumlu, Türk şarkıcı ve oyuncudur.
[30] Leman Sam (1951) İstanbul doğumlu, Türk şarkıcıdır.

Aynı yıl "Grup Tempo "nun seslendirdiği, Çetinkaya Plakçılık tarafından hazırlanan "Küçük Aşklar" albümünde şarkı müzik severlerin beğenisine sunulmuştur.

Görsel 1. Leman Sam Çağrı Albümü

1993 yılında, "Gülay ve The Ensemble Aras", "Gardens of Beauty" albümünde "Ala Gözlüm" şarkısına yer vermiştir. 2009 yılında, Adnan Karaduman[31] "Meçhul" Albümünde "Ala Gözlüm" şarkısını, Keman ile enstrümantal olarak yorumlamıştır (Görsel 2).

Görsel 2. Adnan Karaduman Meçhul Albümünde "Ala Gözlüm" şarkısının icrası.

[31] Adnan Karaduman (1965-2022) yılı Gaziantep doğumlu, keman virtüözüdür.

2012 yılında, "Azerin'le Tek Yürek" programında Azerin[32] TRT Avaz ekranlarında "Ala Gözlüm" şarkıyı seslendirmiştir. 2013 yılında TRT Sanatçısı, Özgür Eren[33], TRT Müzik ekranlarında "Sahne Biz" TV programında "Ala Gözlüm" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 3).

Görsel 3. Özgür Eren Sahne Biz Programı "Ala Gözlüm" şarkısını İcrası.

2017 yılında, Eda Karaytuğ[34] "Masum Aşk" albümünde seslendirilen şarkı, 2019 yılında Eda Karaytuğ ve Emre Sınanmış[35] tarafından TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Zorlu PSM Konserinde" tekrar seslendirilmiştir (Görsel 4).

2018 yılında ise "Hakan Taşıyan[36]" Sıla Kasetçilik etiketi ile çıkarttığı "Mor Hicranlar" albümünde "Ala Gözlüm" şarkısını seslendirmiştir.

2020 yılında, TRT sanatçısı Nursaç Doğanışık[37] tarafından, İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Orkestrası eşliği ile "Ala Gözlüm" şarkısı seslendirilmiştir. Bu şarkıya, 2021 yılında Orhan Hakalmaz[38], "Kara Tren" albümünde de yer vermiştir.

[32] Azerin (1971) Bakü doğumlu, Azerbaycanlı bir ses sanatçısıdır.
[33] Özgür Eren (1974) Hatay doğumlu, TRT Ankara Radyosu Türk Halk Müziği ses sanatçısıdır.
[34] Eda Karaytuğ (1967) Adana doğumlu, Türk sanat müziği sarkıcıdır.
[35] Emre Sınanmış Diyarbakır doğumlu TRT Kurumunda Mey Sanatçısıdır.
[36] Hakan Taşıyan (1973) Ankara doğumlu, Türk şarkıcı ve oyuncudur.
[37] Nursaç Doğanışık (1961) İstanbul doğumlu TRT İstanbul Radyosu THM Sanatçısı, koro şefi ve eğitmendir.
[38] Orhan Hakalmaz (1964) Samsun doğumlu, Türk halk müziği şarkıcıdır.

Görsel 4. Eda Karaytuğ ve Emre Sınanmış "Ala Gözlüm" Şarkısının İcrası.

"Ala Gözlüm" şarkısı, 2022 yılında TRT sanatçısı, "Senem Akdemir[39]" tarafından TRT Müzik ekranlarında yayınlanan "Köprü" programı kapsamında seslendirilmiştir. 2023 yılında Mine Geçili[40] TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Mine'li Şarkılar" programında "Ala Gözlüm" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 5).

Görsel 5. Mine Geçili "Ala Gözlüm" şarkısının İcrası.

[39] Senem Akdemir (1995) Diyarbakır doğumlu, TRT THM sanatçısıdır.
[40] Mine Geçili (1980) Amasra doğumlu, Türk Sanat Müziği ses sanatçısıdır.

EMİN SABİTOĞLU "ALA GÖZLÜM"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1991	Müşerref Akay	"Ala Gözlüm" Albüm
1991	Grup Tempo	"Küçük Aşklar" Albümü
1991	Leman Sam	"Çağrı" Albümü
1993	Gülay ve The Ensemble Aras	"Gardens of Beauty" Albüm
2009	Adnan Karaduman	"Meçhul" Albümü
2012	Azerin	TRT Avaz
2013	Özgür Eren	"Sahne Biz" TRT Müzik
2018	Hakan Taşıyan	"Mor Hicranlar" Albümü
2019	Eda Karaytuğ, Emre Sınanmış	Zorlu PSM Konseri TRT Müzik
2020	Nursaç Doğanışık	İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Orkestrası
2022	Senem Akdemir	"Köprü" TRT Müzik
2023	Mine Geçili	"Mine'li Şarkılar"

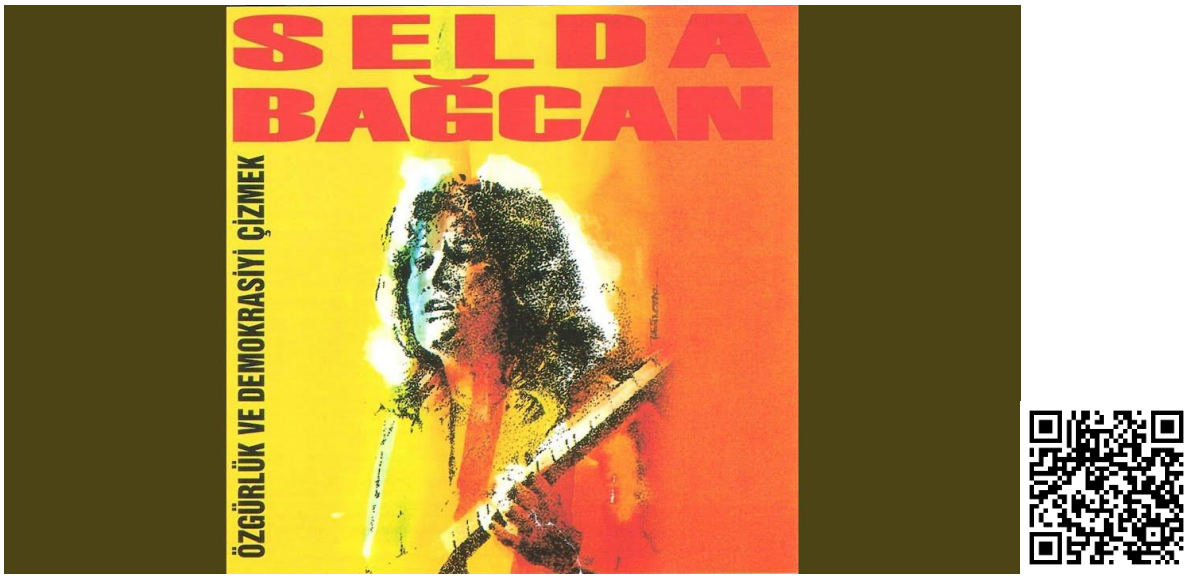
Tablo 1: "Ala Gözlüm" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

5.1.2. Emin Sabitoğlu "Esen Yeller" Şarkısının Türkiye' de Popülaritesi

1991 yılında, Gülden Karaböcek[41], Aziz Plak etiketi ile yayımlanan "Kısmetse Olur" albümünde, bestesi Emin Sabitoğlu'na ait olan "Esen Yeller" şarkısını seslendirmiştir.

[41] Gülden Karaböcek (1953) Ankara doğumlu, Türk şarkıcıdır.

1992 yılında Sinan Özen[42] "Öpsene Beni/ Hani" albümünde "Esen Yeller" şarkısını icra etmiştir. 1993 Selda Bağcan[43] "Özgürlük ve Demokrasiyi Çizmek" albümünde şarkıyı yorumlamaktadır (Görsel 6).

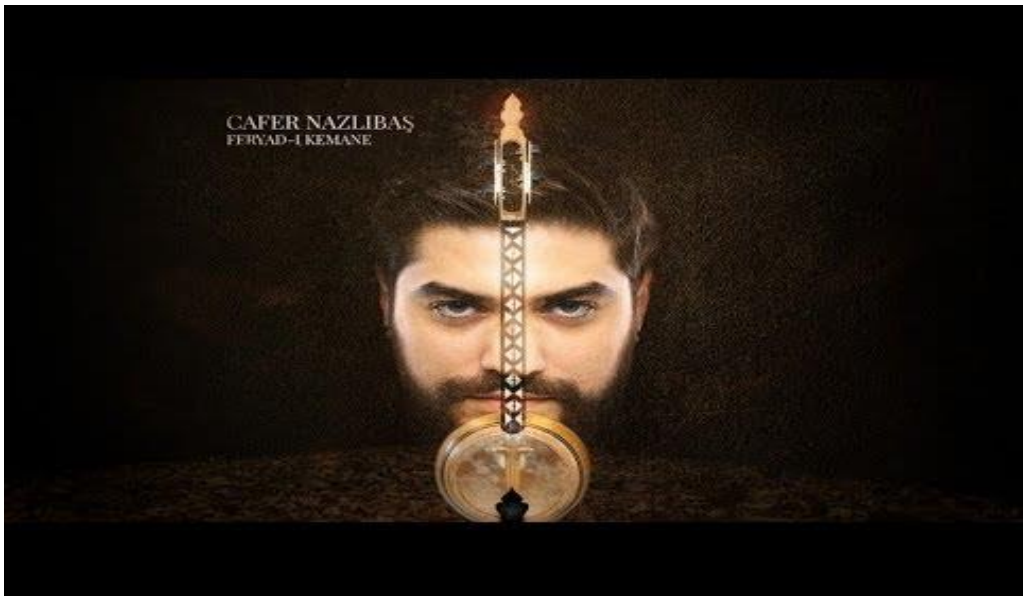

Görsel 6. Selda Bağcan Özgürlük ve Demokrasiyi Çizmek Albümünde "Esen Yeller" şarkısının İcrası

1993 yılında "Gülay ve The Ensemble Aras[44]"grubu tarafından "Gardens Of Beauty" albümünde, "Esen Yeller" şarkısı seslendirilmiştir. Şarkıya, 2002 yılında, "İbrahim Dülger[45]" "Kahkaha" albümünde yer vermiştir. 2006 yılında Ahmet Koç[46] "Sağanak" albümünde şarkıyı seslendirmiştir. 2007 yılında, Taylan Özgür Ölmez[47] "Nihayet" Albümünde "Esen Yeller" şarkısını seslendirmiştir.

2013 yılında Cafer Nazlıbaş[48], "Feryad-ı Kemane" Enstrümantal albümünde, "İsmail Tunçbilek[49]" ile beraber enstrümantal olarak "Esen Yeller" şarkısını icra etmiştir (Görsel 7).

[42] Sinan Özen (1964) Rize doğumlu, Türk şarkıcı, besteci ve oyuncudur.
[43] Selda Bağcan (1948) Muğla doğumlu, Türk şarkıcı ve bestecidir.
[44] Gülay ve The Ensemble Aras (1989) yılında Asya ve Avrupa kültürlerini bir araya getiren, dünya müziği yaratma amacıyla Viyana'da kurulan gruptur.
[45] Prof. Dr. İbrahim Dülger (1964-2019) Ceza hukukçusu, akademisyen ve müzisyendir.
[46] Ahmet Koç (1968) İstanbul doğumlu, Türk bağlama sanatçısı, müzisyendir.
[47] Taylan Özgür Ölmez (1979) Tunceli doğumlu, müzisyen, Türk Halk Müziği Sanatçısıdır.
[48] Cafer Nazlıbaş (1988) Eskişehir doğumlu Kemane sanatçısıdır.
[49] İsmail Tunçbilek (1977) Bursa doğumlu, Bağlama sanatçısıdır.

Görsel 7. Cafer Nazlıbaş Feryad-ı Kemane Albümünde "Esen Yeller" şarkısının İcrası.

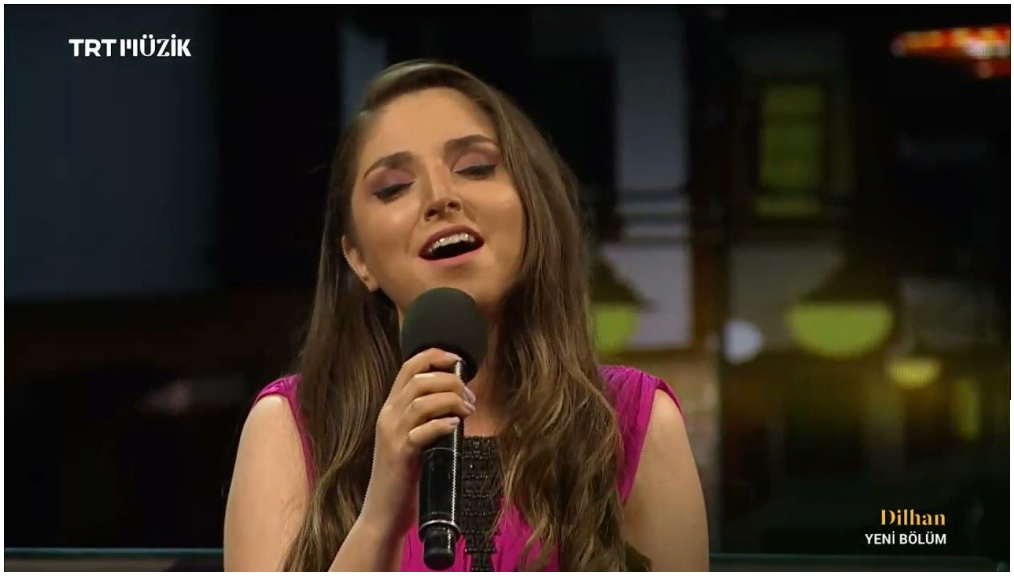
2015 yılında Sümer Ezgü[50], çıkartmış olduğu "Esen Yeller" albümünde seslendirmiştir. Ardından, 2018 yılında, TRT Avaz ekranlarında yayımlanan "Azerin'le Tek Yürek" programında Azerbaycanlı sanatçı Azerin ile "Esen Yeller" şarkısını düet olarak yorumlamıştır (Görsel 8).

Görsel 8. Azerin ve Sümer Ezgü "Esen Yeller" Şarkısının İcrası.

[50] Sümer Ezgü (1960) Burdur doğumlu Türk Halk Müziği sanatçısıdır.

2021 yılında, TRT Sanatçısı, Dünya Tekin[51] TRT Müzik ekranlarında yayımlanan, "Dilhan" programında "Esen Yeller" şarkısını icra etmiştir (Görsel 9).

Görsel 9. Dünya Tekin "Esen Yeller"Şarkısının İcrası.

Bestesi, Sabitoğlu'na ait şarkıyı, 2022 yılında ise TRT Sanatçısı, "Senem Akdemir", "Köprü" programında yorumlamıştır. 2023 yılında, "Nilgün Kızılcı[52]" "Harman Yeri" programında, "Esen Yeller" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 10).

Görsel 10. Nilgün Kızılcı "Esen Yeller" Şarkısının İcrası.

[51] Dünya Tekin (1993) doğumlu aslen Batmanlı TRT THM Sanatçısıdır.
[52] Nilgün Kızılcı (1975) İzmir doğumlu, Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Türk Halk Müziği Korosu ses sanatçısıdır.

2024 yılında Records DK etiketiyle yayımlanan “Esen Yeller Garmon” tekli çalışmasında, Mahalli Sanatçı, “Gökhan Azizoğlu”, Sabitoğlu’na ait “Esen Yeller” şarkıyı müzik severlerle buluşturmuştur.

EMİN SABİTOĞLU **“ESEN YELLER”**		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1991	Gülden Karaböcek	“Kısmetse Olur” Albüm
1992	Sinan Özen	“Öpsene Beni/ Hani” Albüm
1993	Selda Bağcan	“Özgürlük ve Demokrasiyi Çizmek” Albüm
1993	Gülay ve The Ensemble Aras	“Gardens of Beauty” Albüm
2002	İbrahim Dülger	“Kahkaha” Albüm
2006	Ahmet Koç	“Sağanak” Albüm
2007	Taylan Özgür Ölmez	“Nihayet” Albüm
2013	Cafer Nazlıbaş	“Feryad-ı Kemane” Enstrümantal Albüm
2015	Sümer Ezgü	“Esen Yeller” Albüm
2018	Azerin ve Sümer Ezgü	TRT Avaz TV Programı
2021	Dünya Tekin	“Dilhan” TV Programı
2022	Mine Geçili	Mine’li Şarkılar
2023	Senem Akdemir	“Köprü” TV Programı
2024	Gökhan Azizoğlu	“Esen Yeller Garmon” Single

Tablo 2: “Esen Yeller” Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

5.2. POLAD BÜLBÜLOĞLU "GEL EY SEHER" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

İlk olarak 1968 yılında, Polat Bülbüloğlu 'nun sesi ile hayat bulmuş "Gel Ey Seher" şarkısı, Fikret Koca[53]'nın şiirinden Polat Bülbüloğlu tarafından bestelenmiştir. Türkiye'de, "Gel Ey Seher" şarkısı ülkemizin tanınan sanatçıları tarafından da albümlerinde ve sahne performanslarında seslendirilmiştir.

1968 yılında besteci Bülbüloğlu'nun notaya aldığı şarkı, Türkiye'de 1998 yılında Şebnem Ferah[54] ve Fatih Erkoç[55]'la ayrı ayrı düet yaptığı versiyonundan oluşan Müzikotek etiketi ile yayımlanmıştır (Görsel 11).

Görsel 11. Şebnem Ferah "Gel Ey Seher" Şarkısını İcrası.

2000 yılında, Kanal 9' da yayımlanan programa konuk olan, Murat Boz[56] ilk profesyonellik deneyimini yaşadığı "Grup Rapsodi" eşliğinde "Gel Ey Seher" şarkısını seslendirmiştir. 2018 yılında yayımlanan müzik programı "O Ses Türkiye" 'de jüri üyeliği yapan Murat Boz ile beraber yarışmacı Azer Hasanov TV8 ekranlarında "Gel Ey Seher" şarkısını düet olarak yorumlanmıştır (Görsel 12).

[53] Fikret Koca (1935 – 2021) Azerbaycan halk şairidir.
[54] Şebnem Ferah (1972) Yalova doğumlu Türk rock müzik sanatçısıdır.
[55] Mehmet Fatih Erkoç (1953) İstanbul doğumlu Türk müzisyendir.
[56] Murat Boz (1980) Zonguldak doğumlu, Türk şarkıcı ve oyuncudur.

Görsel 12. Murat Boz "Gel Ey Seher" Şarkısının İcrası.

Şarkı "Gel Ey Seher", 2009 yılında "Özcan Deniz" tarafından TRT kanalında yayınlanan "Iki Renk" programında seslendirilmiştir (Görsel 13).

Görsel 13. Özcan Deniz "Gel Ey Seher"Şaerkısının İcrası.

2011 yılında Azerin yorumu ile şarkı, TRT Avaz kanalında "Azerin'le Esintiler" konserinde yayımlanmıştır (Görsel 14).

Görsel 14. Azerin "Gel Ey Seher" Şarkosının İcrası.

2011 yılında Özer Atik[57], Star TV ekranlarında yayımlanan "Komedi Dükkânı" adlı programın 91. Bölümünde piyano eşliği ile "Gel Ey Seher" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 15).

Görsel 15. Özer Atik "Gel Ey Seher" Şarkısının İcrası.

[57] Özer Atik (1977) Ankara doğumlu, Türk piyanist ve ses sanatçısı.

2014 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan ve genç müzisyenlere müzik performanslarını dinleyici ile buluşturmalarına olanak sağlayan "Genç Yorum" programında "Nihaband" adlı grup tarafından "Gel Ey Seher" şarkısı yorumlanmıştır.

Şarkı, 2015 yılında, "Sedat Yüce[58]" tarafından "Bir Sesin Cazibesi" programında seslendirmiştir. 2022 yılında Selim Bayraktar[59], "Gel Ey Seher" şarkısını "4 Mevsim Şarkıları" programında seslendirmiştir (Görsel 16).

Görsel 16. Selim Bayraktar "Gel Ey Seher" Şarkısının İcrası.

2022 yılında İpek Acar[60], TRT kanalında yayınlanan "İpek Yolu" programında İstanbul Akademi Orkestrası eşliğinde "Gel Ey Seher" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 17).

[58] Sedat Yüce (1976) İzmir doğumlu, Türk şarkıcıdır.
[59] Selim Bayraktar (1975) Kerkük doğumlu, Iraklı-Türk oyuncudur.
[60] İpek Açar (1976) Ankara doğumlu, şarkıcıdır.

Görsel 17. İpek Acar "Gel Ey Seher" Şarkısının İcrası.

POLAT BÜLBÜLOĞLU **"GEL EY SEHER"**		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1998	Şebnem Ferah	"Gel Ey Seher" Albüm
1998	Fatih Erkoç	"Gel Ey Seher" Albüm
2000	Murat Boz	TV Programı
2009	Özcan Deniz	"İki Renk" TV Programı
2011	Azerin	"Azerin'le Esintiler" TV Programı
2011	Özer Atik	"Komedi Dükkânı" TV Programı
2014	Nihaband	"Genç Mikrofon" TRT Müzik
2015	Sedat Yüce	"Bir Sesin Cazibesi" TV Programı
2018	Murat Boz	"O Ses Türkiye" TV Programı
2022	Selim Bayraktar	"4 Mevsim Şarkılar"
2022	İpek Acar	"İpek Yolu" TV Programı

Tablo 3: "Gel Ey Seher" Şarkısının İcracıları ve Tarihi

5.3. ELDAR MANSUROV "BAYATILAR" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

"Bayatılar" şarkısı 1989 yılında Eldar Mansurov tarafından bestelenmiş ve bu şarkı ilk önce Azerbaycan' da Brilliant Dadaşova[61] tarafından seslendirilmiştir.

Ülkemizde ilk olarak 1996 yılında Sezen Aksu[62] "Bayatılar" şarkısının sözlerini değiştirerek, "Zalim" ismiyle seslendirmiştir (Görsel 18). Aynı yıl, Levent Yüksel'in[63] yorumuyla bu şarkı kısa sürede popülerlik kazandı (Görsel 19).

Görsel 18. Sezen Aksu "Bayatılar" (Zalim) Albümü.

[61] Brilliant Dadaşova (1959- 1965) Bakü doğumlu, Azerbaycanlı pop müzik sanatçısıdır.
[62] Sezen Aksu (1954) Denizli doğumlu, Türk şarkıcı, şarkı yazarı ve yapımcıdır.
[63] Levent Uğur Yüksel (1964) Antalya doğumlu, Türk şarkıcı ve müzisyendir.

Görsel 19. Levent Yüksel "Zalim" (Bayatılar).

2007 yılında bu şarkı İzmir'in Rock gruplarından olan "Çalar Saat" tarafından da seslendirilmiştir. "Hüseyin Karadayı[64] ve Dj Funky C[65]" "Miracles" isimli albüm'de "Bayatılar" şarkısını elektronik müzik alt yapılarıyla düzenleyerek 2006-2007 yıllarına damga vurmuştur (Görsel 20).

Görsel 20. Hüseyin Karadayı ve Dj Funky Miracles Albümümde "Bayatılar" Şarkısını İcrası.

[64] Hüseyin Karadayı (1972) Ankara doğumlu, Türk DJ ve prodüktördür.
[65] Cem Nadiran, sahne adıyla Funky'C (1971) İstanbul doğumlu, Türk DJ ve radyo programcısıdır.

2015 yılında, Kanun Sanatçısı Aytaç Doğan[66]' "Deva" albümünde enstrümantal olarak "Bayatılar" şarkısını dinleyici ile buluşturmuştur. 2020 yılında "Aykut Gürel Presents Bergüzar Korel", Vol.2 albümünde, oyuncu kimliği ile tanınan sanatçı Bergüzar Korel[67] caz tınıları eşliğinde şarkıyı seslendirmiştir.

2021 yılında Tuğba Yurt[68] sosyal medya platformu YouTube da yayımladığı "Akustik Şarkılar" projesinde "Zalim" şarkısını yorumlamıştır (Görsel 21).

Görsel 21. Tuğba Yurt "Zalim" Şarkısının İcrası.

[66] Aytaç Doğan (1976) Bursa doğumlu, Türk kanun sanatçısıdır.
[67] Bergüzar Korel (1982) İstanbul doğumlu, Türk oyuncu, televizyon sunucusu ve şarkıcıdır.
[68] Tuğba Yurt (1987) Belçika doğumlu, Türk şarkıcıdır.

ELDAR MANSUROV "BAYATILAR (ZALİM)"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1996	Sezen Aksu	"Zalim" Albüm
1996	Levent Yüksel	"Levent Yüksel'in 2. CD" Albüm
2007	Çalar Saat	"Zalim" Albüm
2007	Hüseyin Karadayı ve Dj Funk	"Miracles" Albüm
2015	Aytaç Doğan	"Deva" Albüm
2020	Aykut Gürel Presents Bergüzar Korel	"Vol.2" Albüm
2021	Tuğba Yurt	"Zalim" Single

Tablo 4: "Bayatılar" ("Zalim)" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

5.4. EŞREF ABBASOV "CEYRANIM GEL GEL" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Birçok internet kaynağında ve TRT kanalının repertuarında, Eşref Abbasov tarafından yazılan "Ceyranım Gel Gel" şarkısı anonim halk müziği eseri olarak geçmektedir. Fakat son yıllarda, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki, kültürel değişim, konser etkinlikleri ve bilimsel araştırmalarla birlikte, Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları artık halk müziği olarak anılmamakta ve bestecilerin isimleri albümlerde, konser etkinliklerinde ve televizyon programlarında yer almaktadır.

1977 yılında Suna Sönmez[69], "Ceyranım Gel Gel" şarkısını "Suna Sönmez 3" albümünde seslendirmiştir. Orhan Hakalmaz'ın[70] 2002 yılında çıkardığı "Türkü yolu" albümünde şarkıya yer verilmektedir. "Zara[71]" 2009 yılında çıkardığı "Türkülerle Türkiye" albümünde Eşref Abbasov bestesi şarkıyı seslendirmiştir (Görsel 22).

[69] Suna Sönmez Türk Halk Müziği yorumcusudur.
[70] Orhan Hakalmaz (1964) Samsun doğumlu, Türk halk müziği sanatçısıdır.
[71] Zara (1976) İstanbul doğumlu, Türk halk müziği ses sanatçısı ve oyuncudur.

Görsel 22. Zara Türkülerle Türkiye Albümünde "Ceyranım Gel Gel" Şarkısının İcrası.

2003 yılında Cem Çelebi[72] yayımladığı, "Yalan Dünya" albümünde "Ceyranım Gel Gel" şarkısını seslendirmiştir. 2019 yılında ise "Sinafi Trio"[73] grubu, albümlerine "Ceyranım Gel Gel" şarkısına yer vermiştir.

Görsel 23. Selma Geçer TRT Sanatçıları Şehir Konserleri.

[72] Cem Çelebi (1977) Ordu doğumlu, Türk halk müziği sanatçısıdır.
[73] 2014 yılında İstanbul'da tanışan üç Yunan kadın tarafından kurulan müzik grubudur.

TRT ekranlarında 2024 yılında yayımlanan "Sen Türkülerini Söyle"[74] programının 23. bölümünde yarışmacı Gözde Apaydın, "Ceyranım Gel Gel" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 24).

Görsel 24. Gözde Apaydın'ın "Ceyranım Gel Gel" Şarkısı İcrası.

[74] Sen Türkülerini Söyle yarışma programında, yarışmacılar, Türkiye'nin çeşitli yörelerinden sevilen eserleri ve türküleri seyirci ile buluşturmaktadır.

EŞREF ABBASOV "CEYRANIM GEL GEL"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1977	Suna Dönmez	"Suna Dönmez 3" Albüm
2002	Orhan Hakalmaz	"Türkü Yolu" Albüm
2003	Cem Çelebi	"Yalan Dünya" Albüm
2009	Zara	"Türkülerle Türkiye" Albüm
2010	İstanbul Devlet Modern Folk Müzik Topluluğu	"Senfonik Türküler" Albüm
2016	Gamze Kahyaoğlu Doğan	"Yeni Gün" TRT TV Programı
2019	Sinafi Trio	"Ceyranım" Single
2023	Adile Kurt Karatepe	YouTube
2023	Selma Geçer	TRT Sanatçıları Şehir Konserleri
2024	Gözde Apaydın	Sen Türkülerini Söyle

Tablo 5: "Ceyranım Gel Gel" Şarkısının İcracıları ve Tarihi

5.5. GULU ASGEROV "EZİZ DOSTUM" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Gulu Asgerov'un bestelediği, ülkemizde de dinlenen "Eziz Dostum" şarkısı, TRT müzik, ekranı başta olmak üzere birçok TV kanalında, Show programlarında ve sanatçıların albümlerinde seslendirilmiştir.

"Eziz Dostum" şarkısı, 1977 yılında, Gulu Asgerov tarafından bestelenmiştir. Şarkının ilk icracısı Rübabe Muradova[75] olmuştur. Daha sonra bu şarkı Azerbaycan ve Türkiye' de birçok sanatçı tarafından seslendirilmiştir.

[75] Rübabe Muradova (1933-1983) İran'ın Erbil doğumlu, Azerbaycan hanende, oyuncu, kadın mezo-soprano ve opera sanatçısıdır.

İzzet Yıldızhan[76], 2009 yılında "Sen Deli Misin?" albümünde bestesi, Asgerov'a ait olan "Eziz Dostum" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 25).

Görsel 25. İzzet Yıldızhan "Eziz Dostum" Şarkısı İcrası.

2010 yılında, "Niran Ünsal"[77] "Bir Avaz Bir Ses" albümünde şarkıyı seslendirmiştir (Görsel 26).

Görsel 26. Niran Ünsal "Eziz Dostum" Şarkısı İcrası.

[76] İzzet Yıldızhan (1963) doğumlu, Arabesk, Fantezi ve Türk Halk Müziği sanatçısıdır.
[77] Niran Ünsal (1976) İzmir doğumlu, Türk pop müzik şarkıcısıdır.

2012 yılında Ahmet Şafak[78], "Farkımız Olsun" albümünde "Eziz Dostum" şarkısına yer vermiştir. 2014 yılında "Ali Osman Erbaşı"[79],"İz/Cemre" albümünde "Eziz Dostum" şarkısı seslendirilmiştir.

2016 yılında Melza Burcu İnce[80] "Eziz Dostum" şarkısını Ulus Müzik etiketiyle yayımlanan, "167. Yılda Beklenen Türküler" albümüne dahil etti (Görsel 27).

Görsel 27. Melza Burcu İnce "Eziz Dostum" Şarkısı İcrası.

"Eziz Dostum" şarkısını, 2018 yılında Ahenk Müzik yapımcılığı ile piyasaya sürdükleri "Azerbajian Love Songs" adlı albümde piyano sanatçısı, Ozan Sarıboğa (1990) ve keman sanatçısı Utku Barış Andaç (1987) enstrümantal bir yorumla dinleyiciyle buluşturmuştur (Görsel 28).

[78] Ahmet Şafak (1962) İstanbul doğumlu, Türk şarkıcıdır.
[79] Ali Osman Erbaşı (1956) Şanlıurfa doğumlu, Türk halk müziği sanatçısı, besteci, aranjör ve yönetmendir.
[80] Melza Burcu İnce (1985) Samsun doğumlu, solist ve oyuncudur.

Görsel 28. Azerbaijan Love Songs Albümü.

2022 yılında Muhlis Berberoğlu[81] "Eziz Dostum" şarkısını bağlama ile enstrümantal olarak icra ettiği "Live İn Berberoğlu" albümünde, dinleyicilerin beğenisine sunmuştur.

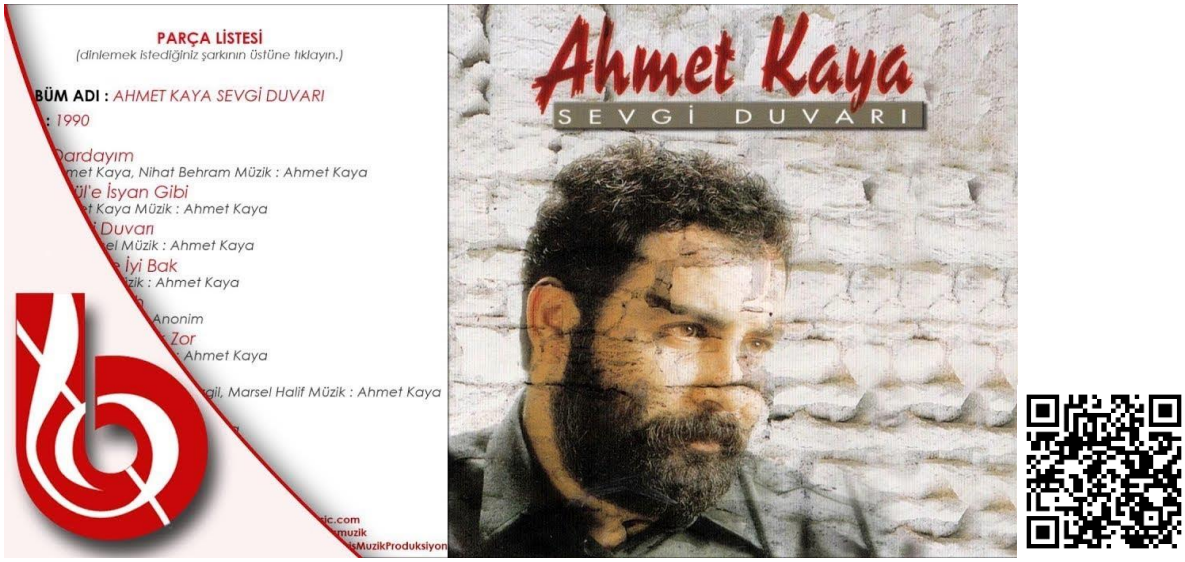
GULU ASGEROV **"EZİZ DOSTUM"**		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
2009	İzzet Yıldızhan	"Sen Deli Misin?" Albüm
2010	Niran Ünsal	"Bir Avaz Bir Ses" Albüm
2012	Ahmet Şafak	"Farkımız Olsun" Albüm
2014	Ali Osman Erbaşı	"İz/Cemre" Albüm
2016	Melza Burcu İnce	"167. Yılda Beklenen Türküler" Albüm
2018	Ozan Sarıboğa ve Utku Barış Andaç	"Azerbajian Love Songs" Albüm

Tablo 6: "Eziz Dostum" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

[81] Muhlis Berberoğlu (1995) Sivas doğumlu müzisyendir.

5.6. ALİBABA MEMMEDOV "DEŞTİ TASNİFİ" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Alibaba Memmedov 'un 1960'lı yıllarda yazdığı "Deşti Tasnifi" şarkısı, Türkiye'de "Şiire Gazele" adıyla da tanınmış ve popülerlik kazanmıştır. 1991 yılında Ahmet Kaya[82], "Şiire Gazele" ("Deşti Tasnifi") şarkısını "Sevgi Duvarı" albümüne dahil etmiştir (Görsel 29).

Görsel 29. Ahmet Kaya "Şiire Gazele" Şarkısının İcrası.

Memmedov 'un bestelediği "Şiire Gazele" adıyla ülkemizde tanınan "Deşti Tasnifi" şarkısı, "Seda Sayan"[83]'ın 1991 yılında "Seviyor Musun" albümünde yer almaktadır (Görsel 30).

[82] Ahmet Kaya (1957-2000) Malatya doğumlu, Türk özgün müzik şarkıcısıdır.
[83] Seda Sayan (1962) İstanbul doğumlu Türk şarkıcı, oyuncu ve televizyon sunucusudur.

Görsel 30. Seda Sayan "Şiire Gazele" Şarkısının İcrası.

"Cansu Koç"[84] 2002 yılında rock versiyonla seslendirdiği "45'lik" albümünde şarkıyı yorumlamıştır. "Sevcan Orhan"[85]'ın 2003 yılında çıkardığı "Bir Türküydü Yaşamak" albümünde şarkı sanatçı tarafından seslendirilmiştir (Görsel 31).

Görsel 31. Sevcan Orhan "Şiire Gazele" Şarkısının İcrası.

[84] Cansu Koç (1973) Ankara doğumlu Türk şarkıcıdır.
[85] Sevcan Orhan (1982) İstanbul doğumlu aslen Erzincan'lı, Türk halk müziği sanatçısıdır.

İzel Çeliköz [86]' 2010 yılında Poll Production yapımcılık tarafından yayımlanan "Jazznağme" albümünde "Şiire Gazele" ("Deşti Tasnifi") şarkısını seslendirmiştir.

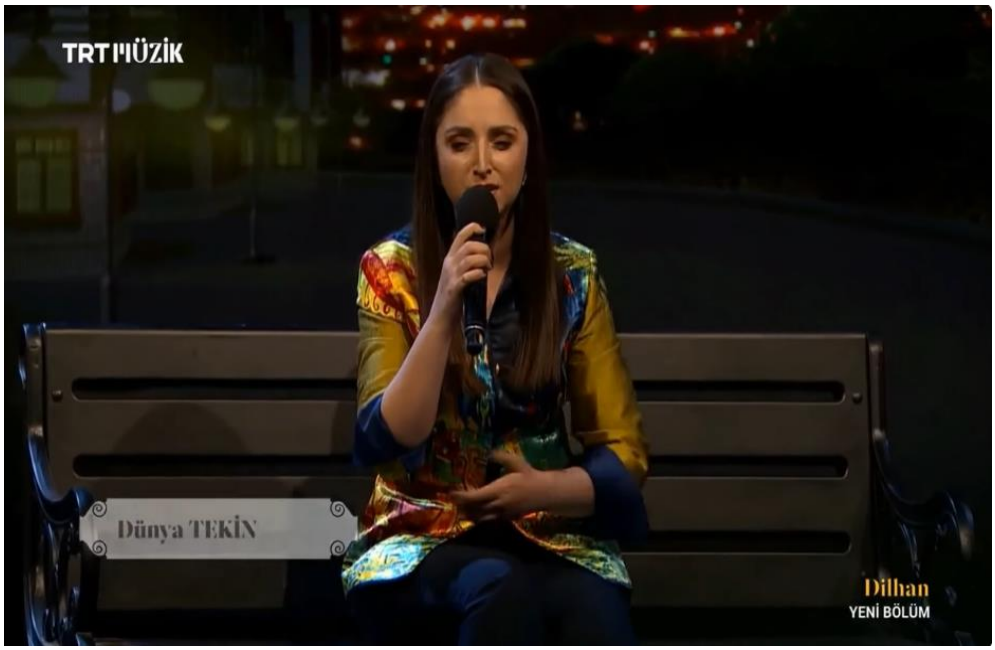
2015 yılında TRT Ankara Radyosunda gerçekleştirilen "Adım Adım Anadolu Azeri Türküler" adlı Türk Halk Müziği Konserinde Arzu Kurbani[87], "Deşti Tasnifi" şarkısını dinleyici ile buluşturmuştur. Konser, TRT Türkü ve TRT Müzik Kanallarından canlı olarak yayınlanmıştır.

2017 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Şarkıların Yıldızı" programında Yıldız Tilbe tarafından "Şiire Gazele" ("Deşti Tasnifi") şarkısı yorumlanmıştır. Daha sonra, 2019 yılında Canan Çal[88] Radyo 7'de yayımlanan müzik programında, "Şiire Gazele" şarkısını seslendirmiştir.

2021 yılında YouTube' da yayımladığı akustik düzenleme ile "Ceylan Koynat[89]", "Şiire Gazele" şarkısını seslendirmiştir. Yayımladığı bu video 2.796.811 görüntüleme sayısı almıştır[90] .

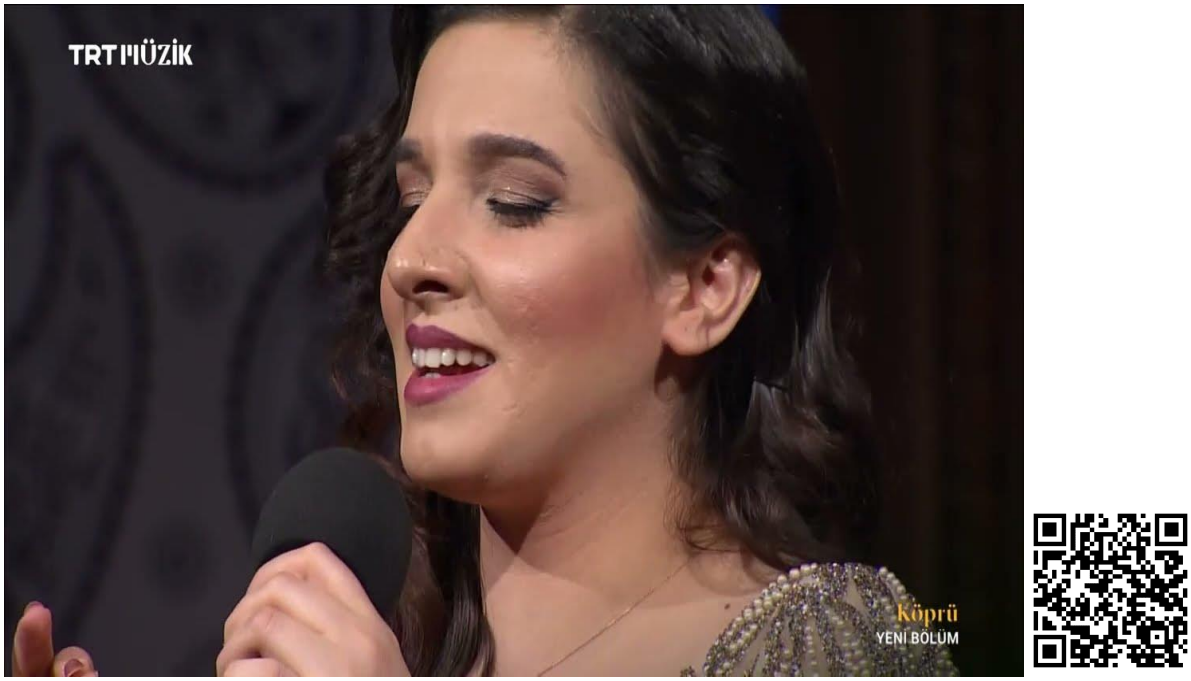
2021 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Dilhan" programında TRT Sanatçısı "Dünya Tekin" tarafından "Deşti Tasnifi" şarkısı aslına sadık kalınmış ismiyle seslendirilmiştir (Görsel 32).

[86] İzel Çeliköz (1969) Yalova doğumlu, Türk şarkıcıdır.
[87] Arzu Kurbani Azerbaycan doğumlu, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan emekli sanatçı ve Ankara Müzik ve Görsel Sanatlar Üniversitesi öğretim görevlisidir.
[88] Canan Çal (1987) İzmir doğumlu, Türk Halk Müziği yorumcusudur.
[89] Ceylan Koynat (1989) İstanbul doğumlu Türk şarkıcıdır.
[90] Koynat, C. (2021, 11 01). *Şiire Gazele Cover*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=22w2YtTkhKs (Erişim Tarihi: 14.07.2024)

Görsel 32. Dünya Tekin "Şiire Gazel"e Şarkısının İcrası.

TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Yıldızların Altında" programında TRT Sanatçısı Ayşen Birgör tarafından 2023 yılında, "Deşti Tasnifi" şarkısı seslendirilmiştir. Yine 2023 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Köprü" programında TRT Sanatçısı "Senem Akdemir" tarafından "Deşti Tasnifi" şarkısı seslendirilmiştir (Görsel 33).

Görsel 33. Senem Akdemir "Şiire Gazele" Şarkısının İcrası.

ALİBABA MEMMEDOV “DEŞTİ TASNİFİ (ŞİİRE GAZELE)”		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1991	Ahmet Kaya	“Sevgi Duvarı” Albüm
1991	Seda Sayan	“Seviyor Musun” Albüm
2002	Cansu Koç	“45’lik” Albüm
2003	Sevcan Orhan	“Bir Türküydü Yaşamak” Albüm
2010	İzel	“Jazznağme” Albüm
2015	Arzu Kurbani	“Adım Adım Anadolu Azeri Türküler” Konseri
2017	Yıldız Tilbe	“Şarkıların Yıldızı” TV Programı
2019	Canan Çal	Radyo 7
2021	Ceylan Koynat	YouTube
2021	Dünya Tekin	TRT “Dilhan”
2023	Senem Akdemir	TRT “Köprü”
2023	Ayşen Birgör	TRT “Yıldızların Altında”

Tablo 7: “Deşti Tasnifi” Şarkısının İcracıları ve Tarihi

5.7. ASAF ZEYNALLI “SENDEN MENE YAR OLMAZ” ŞARKISININ TÜRKİYE’DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

“Senden Mene Yar Olmaz” şarkısı Asaf Zeynallı tarafından bestelenmiş şarkıdır. 1989 yılında “Gökhan Güney[91] ”’in seslendirdiği şarkı, “Senden Bana Yar Olmaz” adıyla Minareci Müzik tarafından yayımlanmıştır. 1991 yılında “Aras The Ensemble ve Gülay”, “Ak Gice” albümünde şarkıyı seslendirmiştir.

1998 yılında “Cengiz Özkan[92]” tarafından “Kırmızı Buğday” albümünde şarkıya yer verilmiştir (Görsel 34).

[91] Gökhan Güney (1954) Reyhanlı doğumlu, Türk şarkıcı, besteci ve yönetmendir.
[92] Cengiz Özkan (1967) Sivas doğumlu, Türk müzisyen ve bağlama sanatçısıdır.

Görsel 34. Cengiz Özkan "Senden Mene Yar Olmaz" Şarkısının İcrası.

1999 yılında "Orhan Hakalmaz" tarafından "Destegül" albümde "Senden Mene Yar Olmaz" şarkısı yorumlanmıştır. 2006 yılında sanatçı Ayşen[93] tarafından "Serzeniş" albümünde bu şarkı seslendirilmiştir. 2011 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Usta İzler" programında Erol Parlak[94] tarafından "Senden Mene Yar Olmaz" şarkısı bağlama icrası ile birlikte seslendirilmektedir (Görsel 35).

Görsel 35. Erol Parlak "Senden Mene Yar Olmaz" İcrası.

[93] Ayşen (1976) doğumlu, Türk şarkıcıdır.
[94] Erol Parlak (1964) Ağrı doğumlu, Türk halk müziği sanatçısı, profesör ve araştırmacı yazardır.

"Abdurrahman Tarikçi[95]" nin sesi ile dinleyici ile buluşturulan "Senden Mene Yar Olmaz" şarkısı, 2013 yılında TRT Müzik ekranlarında "İmece" programında yayımlanmıştır (Görsel 36).

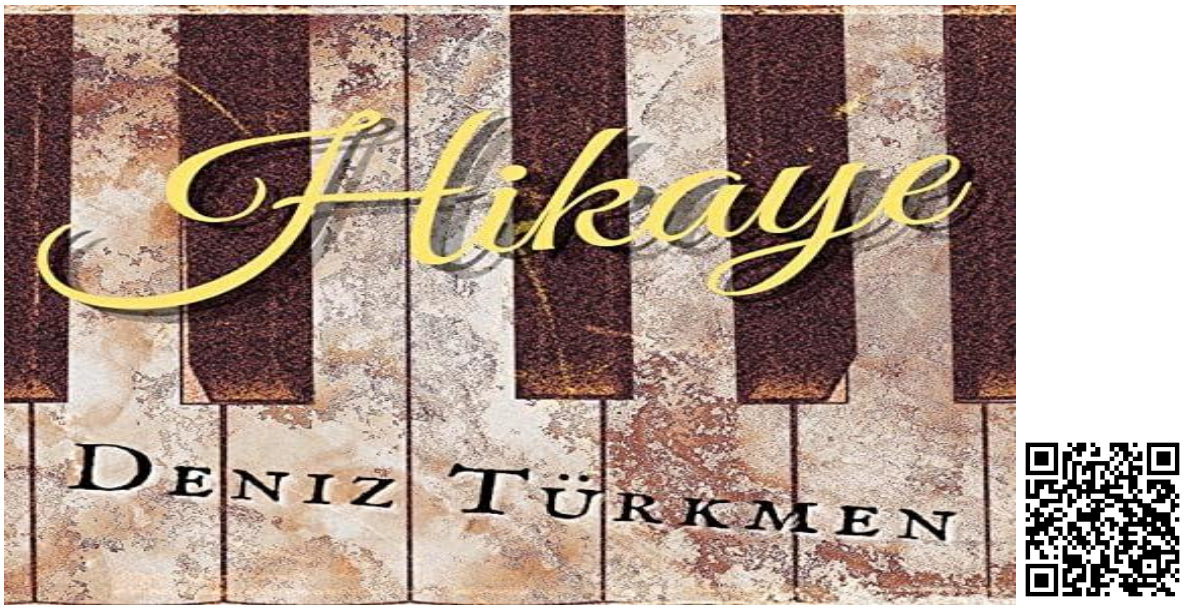

Görsel 36. Abdurrahman Tarikçi "Senden Mene Yar Olmaz" Şarkısının İcrası.

"Senden Mene Yar Olmaz", 2015 yılında "Mutlu Yuluğ"[96] tarafından tekli çalışma olarak yorumlanmıştır. 2020 yılında "Grup Eksik Gitar" kendilerine has bir düzenleme ile şarkıyı seslendirmiştir.

TRT Müzik ekranlarında yayımlanan, "İklimler" programında "Gülay", 2020 yılında "Senden Mene Yar Olmaz" şarkısını seslendirmiştir. 2023 yılında ise "Senden Mene Yar Olmaz" şarkısını Deniz Türkmen[97] "Hikâye" albümünde piyano ile enstrümantal olarak icra etmiştir (Görsel 37).

[95] Abdurrahman Tarikci (1977) Yozgat doğumlu, geleneksel müzikten caza, farklı müzik türleri içerisinde bulunan çok yönlü bir müzisyendir.
[96] Mutlu Yuluğ, piyanist, solist, besteci, söz yazarı ve İstanbul Barosu avukatlarındandır.
[97] Deniz Türkmen (1991) Almanya doğumlu besteci ve piyanisttir.

Görsel 37. Deniz Türkmen Hikâye Albümü.

ASEF ZEYNALLI **"SENDEN MENE YAR OLMAZ"**		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1989	Gökhan Güney	"Senden Mene Yar Olmaz" Albüm
1991	Aras The Ensemble ve Gülay	"Ak Gice" Albüm
1998	Cengiz Özkan	"Kırmızı Buğday" Albüm
1999	Orhan Hakalmaz	"Destegül" Albüm
2006	Ayşen	"Serzeniş" Albüm
2011	Erol Parlak	"Usta İzler" TRT Müzik
2013	Abdurrahman Tarikçi	"İmece" TRT Müzik
2015	Mutlu Yuluğ	Tekli Albüm
2020	Grup Eksik Gitar	Tekli Albüm
2020	Gülay	"İklimler" TRT Müzik
2023	Deniz Türkmen	"Hikâye" Albüm

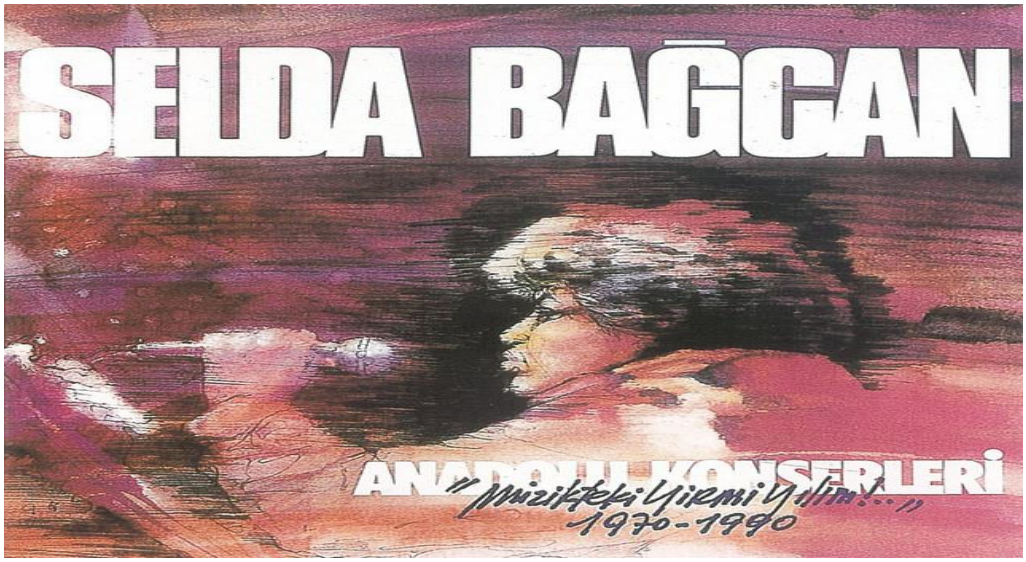
Tablo 8: "Senden Mene Yar Olmaz" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

5.8. ALİ SELİMİ "AYRILIK" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Ali Selimi'nin notaya aldığı, "Ayrılık" şarkısı, ilk kez besteci Ali Selimi'nin eşi Fatma Hanım 1958 yılında seslendirmiştir. Şarkının dünya çapında popülerlik kazanması, İran seyahati sırasında Ali Selimi ile tanışan, Azerbaycan vokal sanatının en önemli icracılarından Reşit Behbudov[98] ile sağlanmıştır.

Arama sonuçları açısından "Ali Selimi ve Ayrılık Şarkısı" Spotify ve YouTube Music dahil olmak üzere çeşitli müzik akışı platformlarında öne çıkmıştır. Şarkı aynı zamanda Ali Selimi'nin etkileyici vokal aralığına dikkat çeken müzik eleştirmenleri tarafından övgüyle karşılanmıştır.

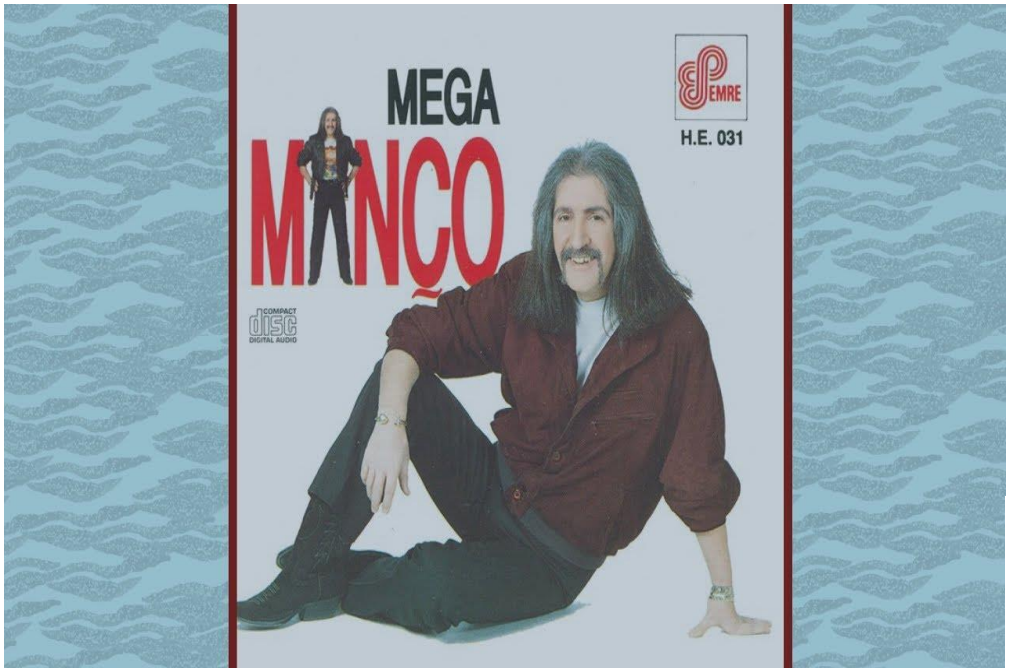
"Ayrılık" şarkısı Selda Bağcan[99] tarafından ilk olarak 1984 yılında konserde seslendirilmiş ardından, Majör Müzik Yapım şirketi etiketiyle, "Anadolu Konserleri I-II" albümü ile 1992 yılında dinleyicilerin beğenisine sunulmuştur (Görsel 38).

Görsel 38. Selda Bağcan "Ayrılık" Şarkısının İcrası.

[98] Reşid Behbudov (1915- 1989) Tiflis doğumlu, Azerbaycanlı şan sanatçısı ve oyuncudur.
[99] Selda Bağcan (1948) Muğla doğumlu, Türk Halk şarkıcı ve bestecidir.

1992 yılında “Mega Manço” adıyla yayımlanan albümde, Barış Manço[100] tarafından “Ayrılık” şarkısı seslendirilmiştir (Görsel 39).

Görsel 39. Barış Manço Mega Manço Albümünde “Ayrılık” Şarkısının İcrası.

“Ayrılık” şarkısını, 2014 yılında Ada Müzik etiketiyle yayımlanan “Çağrı” albümünde “Leman Sam” seslendirmiştir.

2014 yılında, “JoyTurk Akustik” programına konuk olan Model Grubu solisti “Fatma Turgut[101]” tarafından “Ayrılık” şarkısı icra edilmiştir (Görsel 40).

[100] Mehmet Barış Manço (1943-1999) İstanbul doğumlu, Türk rock müzisyeni, şarkıcı, söz yazarı, besteci, oyuncu, televizyon yapımcısı, TV sunucusu ve televizyon programı yapımcısı, Türkiye Devlet Sanatçısıdır.
[101] Fatma Turgut (1984) Aydın doğumlu, Türk şarkıcı ve şarkı yazarıdır.

Görsel 40. Fatma Turgut "Ayrılık" Şarkısının İcrası.

2016 yılında Elif Avcı[102] TRT Müzik ekranlarında, "Ayrılık" şarkısını seslendirmiştir. 2017 yılında, TV8 ekranlarında yayımlanan "O Ses Türkiye" yarışma programında, yarışmacı Ceren Düzova "Ayrılık" şarkısını yorumlamıştır.

2018 yılında Cemile Uncu Karabulut[103], TRT Avaz ekranlarında yayımlanan, "Azerin'le Tek Yürek" programına konuk olarak katılmış ve bu programda "Ayrılık" şarkısını seslendirmiştir. 2019 yılında, TRT Sanatçısı Emet Taşçıoğlu[104] tarafından "Ayrılık" şarkısı kızı Nursel Taşçıoğlu'nun piyano eşliği ile seslendirilmiştir.

[102] Elif Avcı (1990) İstanbul doğumlu Türk halk müziği ses sanatçısıdır.
[103] Cemile Uncu Karabulut (1957) İstanbul doğumlu şarkıcı, Türk sanat müziği sanatçısı ve koro şefidir.
[104] Emel Taşçıoğlu (1964) Ankara doğumlu, Ankara Radyosunda ses sanatçısıdır.

2022 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan “Dilhan” programında TRT Sanatçısı Dünya Tekin tarafından “Ayrılık” şarkısını dinleyici ile buluşturmaktadır (Görsel 41).

Görsel 41. Dünya Tekin “Ayrılık” Şarkısının İcrası.

Sibel Can[105] Kanal D ekranlarında yayımlanan “Şarkılar Bizi Söyler” TV programında da 2023 yılında “Ayrılık” şarkısını seslendirmiştir.

[105] Sibel Can (1970) İstanbul doğumlu, Türk şarkıcı ve sinema oyuncusudur.

ALİ SELİMİ “AYRILIK”		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1984	Selda Bağcan	“Anadolu Konserleri I-II” Albüm
1992	Barış Manço	“Mega Manço” Albüm
2014	Leman Sam	“Çağrı” Albümü
2014	Fatma Turgut	JoyTurk Akustik
2016	Elif Avcı	TRT Müzik
2017	Ceren Düzova	“O Ses Türkiye” TV8
2018	Cemile Uncu Karabulut	“Azerin’le Tek Yürek” TRT Avaz
2019	Emel Taşçıoğlu	YouTube
2022	Dünya Tekin	“Dilhan” TRT Müzik
2023	Sibel Can	“Şarkılar Bizi Söyler”

Tablo 9: “Ayrılık” Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

ALTINCI BÖLÜM

6. BAZI AZERBAYCANLI BESTECİLERİN ŞARKILARININ TÜRK DİZİ VE FİLMLERİNDEKİ YERİ

Çalışmanın bu bölümünde, bazı Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının Türkiye' de filmlerde ve dizilerde karşılaşılan popülarite düzeyi analiz edilmiştir. Film ve dizilerde kullanılan müzikler, diğer sanat türleriyle birlikte ekranda yaşanan olayların duygusal algısını desteklemektedir.

6.1. FİKRET AMİROV ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

6.1.1. Fikret Amirov "Reyhan" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

"Dağlar Kızı Reyhan" adlı şarkı, 1956 yılında Fikret Amirov tarafından bestelenmiştir. Azerbaycan'da bu şarkı, Reşid Behbudov[106] ve Zeynep Hanlarova[107] gibi şarkıcılar tarafından seslendirilmiştir.

1969 yılında, Bülent Oran ve Muzaffer Arslan'ın senaryosuyla Metin Erksan'ın yönetmenliğini yaptığı Türk filmi "Dağlar Kızı Reyhan" çıktı[108] (Görsel 42). Fikret Amirov'a ait, filmde yer alan "Reyhan" şarkısı, Kamuran Akkor tarafından seslendirilmiş ve 45'lik plaklarla ülkemizde üne kavuşturmuştur.

"Türkiye çapında ünlenen Akkor'un starlığını ilan etmesi ise Reyhan şarkısıyla olmuştu. 1969'da Reyhan zirveye yükselmiş, on binlerce satmış bu şarkının düzenlemesini Turgut Dalar hazırlamıştı. Dağlar Kızı Reyhan, Azeri bir yapıttı ve sözleri Reşid Behbudov'a, müziği Fikret Amirov'a aitti"[109].

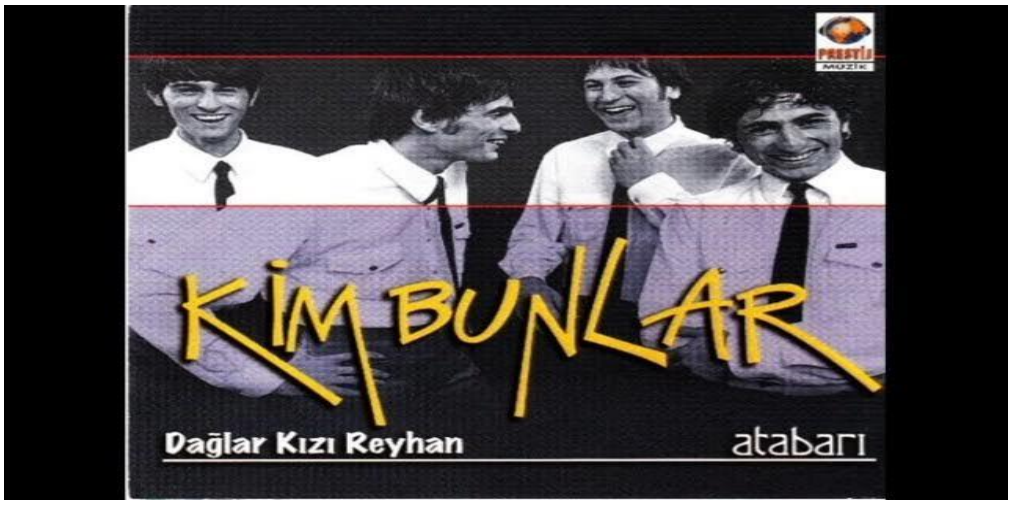
---

[106] Reşid Behbudov (1915- 1989), Azerbaycanlı Sovyet şarkıcı ve oyuncudur.
[107] Zeynep Hanlarova (1936) yılı Bakü doğumlu, Azerbaycanlı şarkıcıdır.
[108] Filmin yapımcısı Muzaffer Arslan'dır.
[109] *Reyhan Kamuran Akkor*. Sinema Müzik. https://www.sinemamuzik.com/detay/reyhan-kamuran-akkor (Erişim Tarihi: 18.07.2024)

Görsel 42. Reyhan Film Afişi.

"Dağlar Kızı Reyhan" 1998 yılında "Kim Bunlar[110]" grubu tarafından seslendirilmiştir. "Kim Bunlar", "Reyhan" şarkısını içerisinde hard rock öğeleri barındıran bir yorumla seslendirmiştir (Görsel 43).

Görsel 43. Kim Bunlar "Dağlar Kızı Reyhan" Albümü.

Sümer Ezgü[111]'nün, "Bir Sevdadır Türküler" albümünde, "Dağlar Kızı Reyhan" şarkısı yer almaktadır (Görsel 44). Sümer Ezgü 'nün modern ve etnik dokuları barındıran bu albümü ilk olarak, Almanya'nın Hamburg kentinde kaydedilmiş ve 1999 yılında çıkartılmıştır. 2014

[110] "Kim Bunlar" (1998) yılında kurulmuş Türk Rock grubudur.
[111] Sümer Ezgü (1964) yılı, Burdur doğumlu Türk Halk Müziği Sanatçısıdır.

yılında “Bir Sevdadır Türküler” albümünün yeni hali tekrar çıkartılmış ve “Reyahan” şarkısı tekrar dinleyicisiyle buluşmuştur[112].

Görsel 44. Sümer Ezgü “Dağlar Kızı Reyhan” Şarkısı İcrası.

2009 yılında “Nesrin Sipahi”[113], “Dağlar Kızı Reyhan” adlı şarkıyı “Nesrin Sipahi’den Türk Şarkıları” adlı albümüne dahil etmiştir (Görsel 45). 1998 yılında Kültür Bakanlığı’nca, “Devlet Sanatçısı” unvanı verilen Nesrin Sipahi, Azerbaycan’daki tek konserini 1970 yılı haziran ayında Bakü’de vermiştir.

Görsel 45. Nesrin Sipahi “Dağlar Kızı Reyhan” Şarkısı İcrası.

[112] *Sümer Ezgü’den Yeni Albüm*. Gün Haber. https://www.gunhaber.com.tr/haber/Sumer-Ezgu-den-yeni-album/376514 Erişim Tarihi: 01.03.2024)

[113] Nesrin Sipahi (1934) İstanbul doğumlu, Klasik Türk müziği sanatçısıdır.

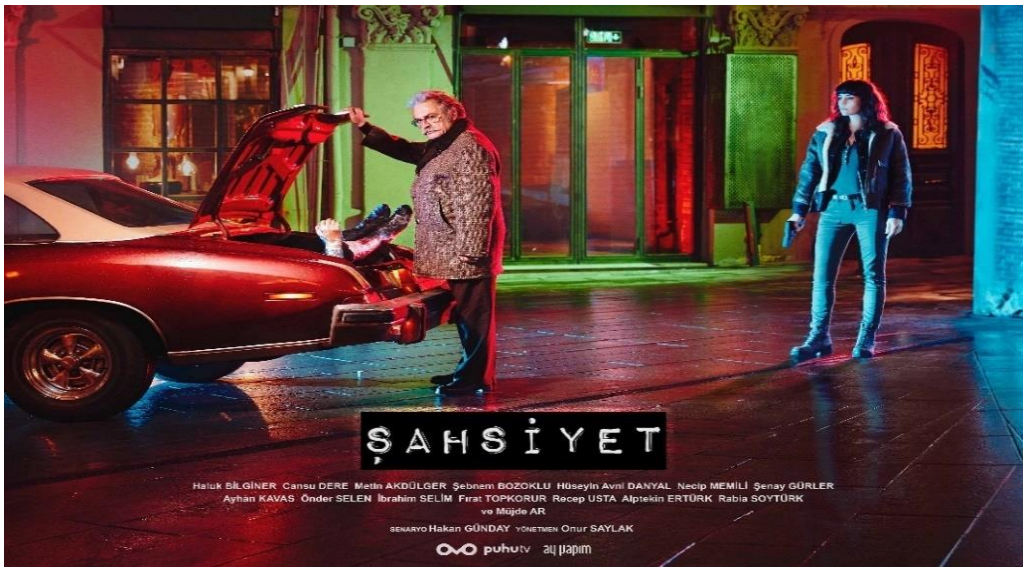
"Dağlar Kızı Reyhan" şarkısı, 2014 yılında, Mihran Efendi[114] tarafından, Gar Yapım etiketi ile "Hanende" albümünde enstrümantal olarak dinleyici ile buluşturulmuştur (Görsel 46). Hanende albümünde, "Dağlar Kızı Reyhan" şarkısında, Azerbaycan Halk çalgılarından, garmon, def ve tar kullanımı dikkat çekmektedir. Aynı zamanda bitirişteki caz ezgileri de esere farklı bir tarz katmaktadır.

Görsel 46. Hanende "Dağlar Kızı Reyhan" Albümü.

Ay Yapım imzalı, "Şahsiyet", 2018 yapımı polisiye ve dram türündeki Türk internet dizisidir (Görsel 47). "Şahsiyet" dizisinin sezon finalinde "Dağlar Kızı Reyhan" şarkısı Nesrin Sipahi tarafından seslendirmiştir.

[114] Bursalı "Mihran Efendi" adıyla bilinen Ermeni asıllı, hanende ve bestekardır.

Görsel 47. Şahsiyet Dizisi "Dağlar Kızı Reyhan" Şarkısı.

2020 yılında Kamuran Akkor, televizyonda yayınlanan "İbo Show" un 12. bölümüne konuk olmuş ve yıllar sonra tekrar Amirov tarafından bestelenen "Dağlar Kızı Reyhan" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 48).

Görsel 48. Kamuran Akkor "Dağlar Kızı Reyhan" Albümü.

Erbil Medya Müzik yapımcılığı ile 2022 yılında Ümmü Erbil[115] tarafından seslendirilen "Dağlar Kızı Reyhan" şarkısı "Reyhan (Aygız)" ismiyle tekli albüm olarak müzik piyasalarında yerini almıştır (Görsel 49). Remix olarak düzenlenen bu şarkı, 200 bin den fazla görüntülenerek sosyal medyada ilgi görmüştür[116].

Görsel 49. Ümmü Erbil, "Dağlar Kızı Reyhan" Albümü.

[115] Ümmü Erbil,1994 yılı Antalya doğumlu Türk halk müziği sanatçısıdır.

[116] *Ümmü Erbil Dağlar Kızı Reyhan (Aygız)*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=aU4_83Czueg (Erişim Tarihi: 20. 07. 2024)

FİKRET AMİROV "DAĞLAR KIZI REYHAN"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1969	Kamuran Akkor	Reyhan Dağlar Kızı Filmi
1998	Kim Bunlar	Atabarı, Dağlar Kızı Reyhan Albümü
1999	Sümer Ezgü	Bir Sevdadır Türküler Albümü
2009	Nesrin Sipahi	Nesrin Sipahi'den Türküler Albümü
2014	Hanende	Enstrümantal Love Song Albümü
2018	Nesrin Sipahi	Şahsiyet Dizi
2020	Kamuran Akkor	İbo Show
2022	Ümmü Erbil	Reyhan Albümü
2023	Mevlüt Taşpınar	Youtube

Tablo 10. "Dağlar Kızı Reyhan" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.1.2. Fikret Amirov "De Görün Neylemişem" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

Fikret Amirov, Azerbaycan müziğinde önemli yere sahip olan sanatçılardan kabul edilmektedir. Amirov bestesi olarak karşımıza çıkan ve ülkemizde birçok sanatçı tarafından seslendirilen, "De Görün Neylemişem" isimli şarkı, Türkiye'de "Gaş Gabağın Yerle Gedir" adıyla daha çok tanınmaktadır.

Sözleri Teymur Elçin[117]'e bestesi, Amirov'a ait olan şarkı ülkemizde ilk olarak "Ezginin Günlüğü" grubunun, Ada Müzik etiketiyle 1987 yılında yayınladığı, "Alagözlü Yar" albümünde seslendirilmiştir (Görsel 50).

Albüm, 1995 yılında Kalan Müzik yapımcılığında tekrar piyasaya sürülmüştür. Bu albümün önemli özelliği, albümde yer alan şarkıların tamamını Azerbaycan müziği oluşturmaktadır. Halk şarkılarına ve besteci şarkılarına yer verilen bu albümde Amirov bestesi olan "De Görün Neylemişem" şarkısı "Nazeleme" ismiyle seslendirilmiştir.

[117]Teymur Elçin (1924 – 1992) yılları arasında yaşamış, seçkin siyasi kariyeri ile de tanınan, önde gelen bir Azerbaycan şairi ve politika yazarıdır.

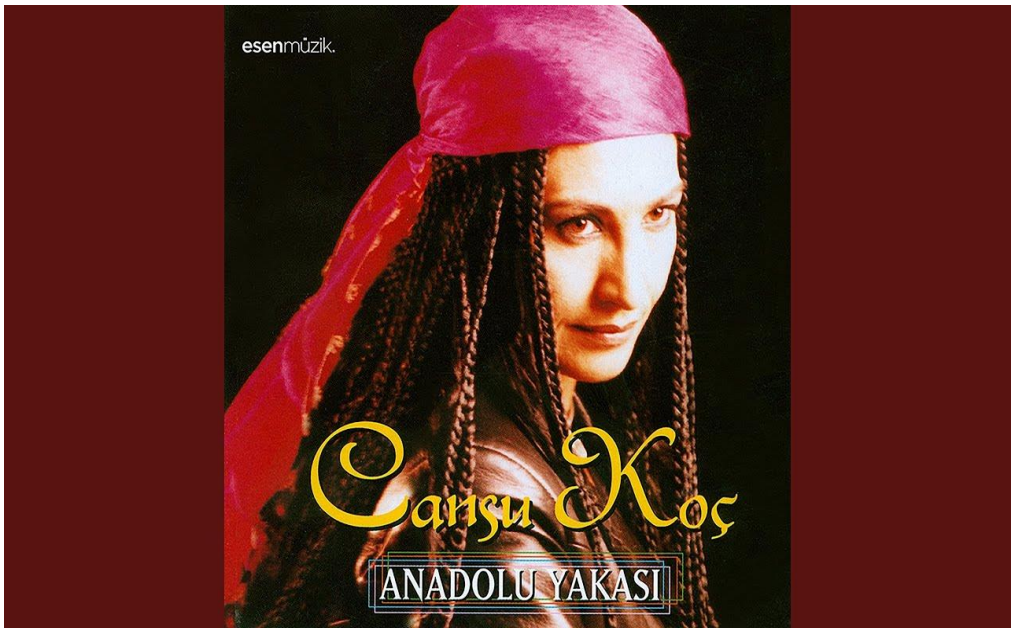
Ezginin Günlüğü, 1982 yılında İstanbul'da kurulmuş Türk müzik grubudur. Ülkemizde şarkıları hala sevilerek dinlenen grup, Azerbaycan halk şarkılarına ve Azerbaycanlı bestecilerin eserlerine getirdikleri yorumlarla da bilinmektedir.

Görsel 50. Ezginin Günlüğü Grubunun "De Görün Neylemişem" Şarkısının İcrası.

1990 yılında, Barış Müzik yapımcılığında hazırlanan, "Sevgi Duvarı" albümünde **"**De Görün Neylemişem" şarkısı, Ahmet Kaya tarafından seslendirilmektedir.

Cansu Koç 1973 yılı Ankara doğumlu, şarkıcıdır. 1999 yılında çıkartmış olduğu ilk albümü olan "Anadolu Yakası" ile iyi bir çıkış yaparak ülkemizde tanınmıştır. Esen Müzik yapımcılığında hazırlanan bu albümde, "Cansu Koç" bestesi Fikret Amirov'a ait "De Görün Neylemişem" şarkısını "Gaş Gabah" adıyla seslendirmiştir (Görsel 51).

Görsel 51. Cansu Koç "De Görün Neylemişem" Şarkısının İcrası.

Türk Halk Müziği sanatçısı "Güler Işık"[118] 2007 yılında Seyhan Müzik yapımcılığında, çıkartmış olduğu "Kırgın" albümünde, Amirov bestesi olan şarkıyı "Gaş Gabah" ismiyle seslendirmiştir.

2007 yılında Seyhan Müzik etiketiyle çıkardığı "Gönül Sabreyle" albümünde "Mişa", bestesi Fikret Amirov'a ait olan "De Görün Neylemişem" şarkısını elektro gitar ve bateri gibi enstrümanları kullanarak, Anadolu Rock tarzında seslendirmiştir.

2014 yılında Arda Müzik etiketiyle yayımlanan "Mühr-ü Aşk" albümünde, "Hülya Yazar", "De Görün Neylemişem" şarkısını caz ezgileri ile zenginleştirilmiş bir şekilde seslendirmiştir.

TRT sanatçısı "Senem Akdemir" 2018 yılında TRT Avaz 'da yayımlanan "Azerin'le Tek Yürek" programında "De Görün Neylemişem" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 52).

[118] Güler Işık, 30 Haziran 1967 tarihi doğumlu, aslen Şanlıurfa Siverekli THM ses sanatçısıdır.

Görsel 52. Senem Akdemir "De Görün Neylemişem" Şarkısı İcrası.

"Ayşe Nurdan Özen" Orpheus yapımcılık tarafından dinleyicisiyle buluşturulan "Hekimler Söylüyor" albümünde 2021 yılında Amirov bestesi şarkıyı seslendirmiştir (Görsel 53).

Görsel 53. Ayşe Nurdan Özen Hekimler Söylüyor Albümü.

FİKRET AMİROV "DE GÖRÜN NEYLEMİŞEM"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1987	Ezginin Günlüğü	Alagözlü Yar Albümü
1990	Ahmet Kaya	Sevgi Duvarı Albümü
1999	Cansu Koç	Anadolu Yakası Albümü
2007	Güler Işık	Kırgın Albümü
2007	Mişa	Gönül Sabreyle Albümü
2014	Hülya Yazar	Mühr-ü Aşk Albümü
2018	Senem Akdemir	Azerin'le Tek Yürek TV Programı
2022	Ayşe Nurdan Özen	Hekimler Söylüyor Albüm

Tablo 11. "De Görün Neylemişem" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.2. ALEKBER TAĞIYEV ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

6.2.1. Alekber Tağıyev "Sene Gurban" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

Alekber Tağıyev' in bestelemiş olduğu şarkı, Azerbaycan'da "Sene Gurban" ismiyle bilinmekte ve söylenmektedir. Azerbaycan'da seslendirilen sözleri 1931 yılında Mikail Müşvik tarafından yazılmıştır. Şarkı, ilk kez 1968 yılında, Azerbaycan' lı sanatçı Zeynep Hanlarova tarafından seslendirilmiştir.

Bestesi Alekber Tağıyev'e ait olan "Sene Gurban" şarkısı Türkiye'de "Mavi Boncuk" ismiyle tanınmakta ve Türkçe sözlerinin Ülkü Aker[119] tarafından yazılmıştır.

Bestesi Alekber Tağıyev'e ait olan "Sene Gurban", Türkiye'de popülerliğe "Mavi Boncuk" filminde "Mavi Boncuk" ismiyle, Emel Sayın'ın şarkıyı seslendirmesiyle ulaşmıştır (Görsel 54).

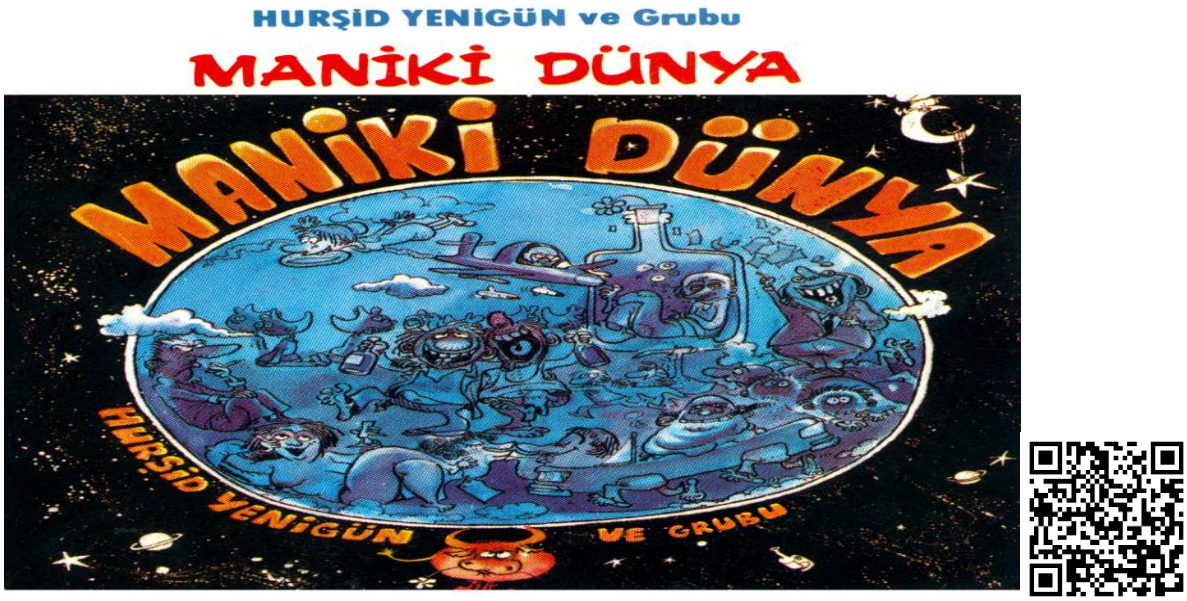
[119] Ülkü Aker 1946 yılında İstanbul'da doğmuş, Türk şarkı sözü yazarıdır.

Görsel 54. Mavi Boncuk Film Afişi.

Kamuran Akkor, "Mavi Boncuk" şarkısını ilk olarak 1974 yılında İstanbul Plak şirketi tarafından piyasaya sürülen albümde seslendirmiştir. 1975 yılında Kamuran Akkor, TRT kanalında Yalçın Aker'in sözleriyle "Mavi Boncuk" şarkısını seslendirdi. Bu performansı geniş bir popülerlik kazandı.

Ülkemizde "Mavi Boncuk" ("Sene Gurban") adıyla tanınan Alekber Tağıyev'in bestelediği şarkıyı 1984 yılında Ossi Müzik yapımcılık tarafından "Hurşid ve Yenigün Grubu" "Maniki Dünya" albümü ile dinleyiciyle buluşturmaktadır (Görsel 55).

Görsel 55. Hurşid Yenigün ve Grubu Maniki Dünya Albümünde "Mavi Boncuk" ("Sene Gurban") Şarkısını İcrası.

Türkiye'nin rock müzik gruplarından Egoist 'in, solisti olarak tanınan "Meltem Taşkıran", 1995 yılında "Mavi Boncuk" şarkısını seslendirmiştir.

2011 yılında "Mavi Boncuk" isimli tekli albümü ile Emel Sayın, "Mavi Boncuk" şarkısını Remix, Greek ve Balkan tarzlarında tekrar yorumlayarak sevenlerinin beğenisine sunmuştur.

Emel Sayın, 2013 yılında konuk olarak katıldığı Kanal D ekranlarında yayımlanan, "Beyaz Show"[120] programında Tağıyev'in "Sene Gurban" bestesini tekrar seslendirmiş ve şarkının popülerliğinin artmasına katkı sağlamıştır (Görsel 56).

[120] Beyaz Show, sunuculuğunu Beyazıt Öztürk' ün yaptığı, 1996 yılında izleyicisiyle buluşan Kanal D ekranlarında yayımlanan ve Talk Show türündeki Türk televizyon programıdır.

Görsel 56. Emel Sayın Mavi Boncuk Şarkısı İcrası.

2015 yılında, Sineline Film Yapım Prodüksiyon şirketi tarafından yayımlanan, Şerafettin Köylü tarafından seslendirilen "Mavi Boncuk" şarkısı, sosyal medya platformlarında sıkça dinlenmiştir. Şerafettin Köylü "Mavi Boncuk" şarkısını bağlama ile çalmakta ve oyun havası formunda seslendirmektedir. Sanatçıya zil ve ritim sazların eşlik ettiği video sosyal medyada 36.337 görüntüleme sayısına ulaşmıştır.

2015 yılında "ETİ"[121] markasının, "Eti Cin Gülsün, Dünya Gülsün" Sloganı ile yayımladığı reklam filminde, sözleri firmaya uyarlanmış haliyle, bestesi Alekber Tağıyev'e ait olan "Mavi Boncuk" şarkısı kullanılmıştır (Görsel 57).

[121] "ETİ" markası, 1962 yılında Fikret Kanatlı' nın projesiyle ilk tesiste üretimine başlamıştır.

Görsel 57. ETİ Cin Reklam Filmi Mavi Boncuk Şarkısı.

2017 yılında, Cumhuriyet Halk Partisi'nin, referandum için hazırladığı bestesi Alekber Tağıyev'e ait olan, Emel Sayın'ın sesiyle ülkemizde popülerlik kazanmış "Mavi Boncuk" adlı şarkıdan uyarlanan "Gel Kurtul Bir Hayırla" başlıklı şarkı seslendirilmiştir[122] (Görsel 58).

Görsel 58. CHP Referandum Mavi Boncuk Şarkısı.

[122] *İşte CHP'nin Referandum Kampanya Müziği.* Sözcü Gazetesi. https://www.sozcu.com.tr/iste-chpnin-referandum-kampanya-muzigi-wp1735823 (Erişim Tarihi: 05.03.2024)

Resul Dindar[123] 2017 yılında Esen Müzik yapımcılığında çıkardığı Aşk-ı Meşk albümünde bestesi Alekber Tağıyev'e ait olan "Mavi Boncuk" şarkısını seslendirmiştir.

2018 tarihinde Emel Sayın, "İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü" tarafından hazırlanan "Bestekârlarımız" konser dizisi kapsamında CRR konser salonunda sahne aldı. Sanatçı Tağıyev'e ait "Mavi Boncuk" şarkısını salondaki dinleyenlerin eşliği ile birlikte seslendirmiş ve beğeni toplamıştır.[124]

Yapımcılığını Poll Production 'ın üstlendiği, Kanal D ekranlarında yayımlanan "Şarkılar Bizi Söyler" müzik programının, 62. Bölümüne konuğu Azerbaycan devlet sanatçısı Azerin'dir.[125] Azerin, 2022 yılında katıldığı programda Tağıyev'in bestelediği, sözleri Mikail Müşvik'e ait olan "Sene Gurban" şarkısını orijinal hali ile seslendirmektedir (Görsel 59).

Görsel 59. Azerin "Sene Gurban" Şarkı İcrası.

"Mavi Boncuk" şarkısının Türkiye'de popüler olmasına büyük katkı sağlamış olan, Emel Sayın, 2022 yılında, Show TV ekranlarında yayımlanan, BKM imzalı, "Güldür Güldür"

[123] Resul Dindar, 1982 yılı Artvin doğumlu, Türk halk müziği ses sanatçısıdır.

[124] *Emel Sayın CRR'de Sahne Aldı*. Sabah. https://www.sabah.com.tr/yasam/emel-sayin-crrde-sahne-aldi-4064824 (Erişim Tarihi: 05.03.2024)

[125] *Şarkılar Bizi Söyler 62. Bölüm Etnik Şarkılar*. Kanal D. https://www.kanald.com.tr/sarkilar-bizi-soyler/bolumler/sarkilar-bizi-soyler-62-bolum-etnik-sarkilar Erişim Tarihi: 05.03.2024

eğlence türündeki programın 288. bölümüne konuk olarak katılmış ve "Mavi Boncuk" şarkısını salondaki izleyicilerin katılımı eşliğinde seslendirmiştir (Görsel 60).

Görsel 60. Emel Sayın "Mavi Boncuk" Şarkısı İcrası.

ALEKBER TAĞIYEV **"SENE GURBAN (MAVİ BONCUK)"**		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1975	Emel Sayın	Mavi Boncuk Filmi
1975	Kamuran Akkor	Mavi Boncuk Albümü
1984	Hurşid ve Yenigün	Maniki Dünya Albümü
1995	Meltem Taşkıran	Mavi Boncuk Albümü
2011	Emel Sayın	Mavi Boncuk Albümü
2013	Emel Sayın	Beyaz Show
2015	Şerafettin Köylü	Mavi Boncuk Albümü
2015	Eti Firması	Reklam Filmi
2017	CHP Referandum	Referandum Şarkısı
2017	Resul Dindar	Aşk-ı Meşk Albümü
2018	Emel Sayın	Bestekârlarımız Konseri

2022	Azerin	Şarkılar Bizi Söyler TV Programı
2022	Emel Sayın	Güldür Güldür Show Programı

Tablo 12: Sene Gurban "Mavi Boncuk" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.2.2. Alekber Tağıyev "Arzu Gızım" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

Alekber Tağıyev'e ait olan "Arzu Gızım" şarkısı, 1970'li yıllarda, TRT Radyo ve Televizyonlarında, Neriman Altındağ Tüfekçi[126]'nin sesi ile dinleyici buluşmaktadır.

"Arzu Gızım" şarkısı, Grafsan yapımcılık tarafından 1971 yılında "Beyaz Kelebekler[127]" grubu tarafından seslendirilmiştir (Görsel 63).

Görsel 61. Beyaz Kelebekler Arzu Gızım Plak.

Gülden Karaböcek[128], 1976 yılında yayımlanan "Dostum" albümünde bestesi Tağıyev'e ait "Arzu Gızım" şarkısını seslendirmiştir. 45 yıl sonra şarkı tekrar longplay ve CD olarak Elenor Müzik şirketi tarafından yayımlanmıştır.

[126] Neriman Altındağ Tüfekçi (1926-2009), ilk kadın Türk halk müziği solisti ve ilk kadın orkestra şefidir.
[127] Beyaz Kelebekler (1963-1980) yılları arasında aktif müzik yaşamı sürdüren, Türk pop müzik grubudur.
[128] Gülden Karaböcek (1953) yılı Ankara doğumlu, Türk şarkıcıdır.

“Ayna” grubu, “Arzu Gızım” şarkısını 1998 yılında, Dön Bak Aynaya adlı albümlerinde seslendirmiştir (Görsel 62). Bestesi Alekber Tağıyev’e ait olan şarkıya çektikleri klip ile şarkı ekranlarda yayımlanmıştır.

Görsel 62. Ayna Grubu “Arzu Gızım” Şarkısını İcrası.

“Ayna” bestesi Alekber Tağıyev’e ait olan “Arzu Gızım” şarkısını 1999 yılında Kanal D ekranlarında yayımlanan yılbaşı programında da seslendirmiştir[129].

“Ayna” grubu, 2007 ve 2012 yılları arasında belli aralıklarla TRT Müzik kanalında yayımlanan “Aynadan Yansıyanlar” programını yapmıştır. “Arzu Gızım” şarkısını hazırladıkları bu programda seslendirmişlerdir.

Öz müzik Plakçılık tarafından 2010 yılında “Taş Plaktan Türküler Türk Halk Müziği Efsane Yorumcular Serisi” albümünde Muzaffer Akgün[130] yorumu ile bestesi Tağıyev’e ait olan “Arzu Gızım” şarkısı dinleyici ile buluşmuştur.

[129]*Kanal D'de Şahane Yılbaşı*. Hürriyet Kelebek. https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/kanal-dde-sahane-yilbasi-39055338 Erişim Tarihi: 18.03.2024

[130] Hatice Muzaffer Akgün (1925- 2015), TRT kökenli Türk halk müziği ses sanatçısı.

Ulus Müzik yapımcılığında 2010 yılında, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne bağlı, "İstanbul Devlet Modern Folk Müzik Topluluğu" nun[131] çıkardığı "Senfonik Türküler" albümünde "Arzu Gızım" şarkısına yer verilmiştir[132] (Görsel 63).

Görsel 63. İstanbul Devlet Modern Folk Müzik Topluluğu Arzu Gızım Şarkısı İcrası.

2021 yılında Mega Plak şirketi tarafından, hazırlanan "Electiric Anatolia" albümünde Arif Sağ[133] ve Zafer Dilek[134] ortak çalışmasında, bestesi Tağıyev'e ait "Arzu Gızım" şarkısına enstrümantal olarak yer verilmiştir (Görsel 64).

[131] "İstanbul Devlet Halk Müziği Topluluğu", Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1993 yılında kurulmuştur.

[132] *İstanbul Devlet Modern Folk Müzik Topluluğu Arzu Gızım Official Audio*. Ulus Müzik. https://www.youtube.com/watch?v=MDn0mu9S3gs (Erişim Tarihi: 19.03.2024)

[133] Arif Sağ, (1945) yılı Erzurum doğumlu, Türk halk müziği sanatçısı, bağlama ustası, söz yazarı, besteci, yapımcı, aranjör, sunucu ve akademisyendir.

[134] Zafer Dilek, (1944) yılı Adana doğumlu, Türkiye'de 1970'li yıllardan itibaren pek çok müzik albümünün aranjörlüğünü yapmış, gitarist bir müzisyendir.

Görsel 64: Arif Sağ ve Zafer Dilek "Arzu Gızım" Şarkısının "Electiric Anatolia" albümünde İcrası.

ALEKBER TAĞIYEV "ARZU GIZIM"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1970	Neriman Altındağ Tüfekçi	45'lik Plak
1971	Beyaz Kelebekler	45'lik Plak
1976	Gülden Kara Böcek	Dostum Albümü
1998	Ayna	Dön Bak Aynaya Albümü
1999	Ayna	Kanal D Yılbaşı Programı
2007	Ayna	Aynadan Yansımalar TV Programı
2010	Muzaffer Akgün	Taş Plaktan Türküler Albümü
2010	İstanbul Modern Folk Müziği Topluluğu	Senfonik Türküler Albümü
2021	Arif Sağ ve Zafer Dilek	Electiric Anatolia

Tablo 13. "Arzu Gızım "Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.2.3. Alekber Tağıyev "Sen Gelmez Oldun" Şarkısının Türkiye'de Popülerlik Düzeyinin İncelenmesi

Bestesi Alekber Tağıyev'e sözleri, Medine Gülgün[135]'e ait "Sen Gelmez Oldun" şarkısı, Türkiye'de birçok sanatçı tarafından albümlerinde yer verilmiş, TV programlarında seslendirilmiş, dizilerde ve Show programlarında yayımlanmış bir bestedir.

1982 yılında, "Sen Gelmez Oldun" şarkısı Neşe Karaböcek[136] tarafından "Yedi Renk" albümünde yer verilmiştir (Görsel 65).

Görsel 65. Neşe Karaböcek "Sen Gelmez Oldun" İcrası.

1995 yılında, yapımcılığını Lider Müzik Şirketi'nin üstlendiği "Sen Gelmez Oldun" şarkısı, "Sırası mı Şimdi" albümünde "Nalan Altınörs[137]" tarafından Klasik Türk Müziği nağmelerini kullanarak seslendirilmiştir.

2009 yılında, TRT 4 ekranlarında yayımlanan "Dünyanın Türküsü" programında, Ömer Türkmenoğlu[138] tarafından "Sen Gelmez Oldun" şarkısı seslendirilmiştir (Görsel 66).

[135] Medine Gülgün (1913) yılında Bakü'de doğmuş, Azerbaycanlı yazar ve şairdir.
[136] Neşe Karaböcek (1947) yılında İstanbul'da doğmuş, Türk ses sanatçısı ve oyuncudur.
[137] Nalân Altınörs (1961) yılı Ankara doğumlu TRT ses sanatçısıdır.
[138] Ömer Türkmenoğlu, Kuzey Irak Erbil doğumlu, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Anabilim dalında Profesör Azerbaycan halk şarkılarını ve besteci şarkılarının yorumcusudur.

Görsel 66. Ömer Türkmenoğlu "Sen Gelmez Oldun" Şarkısının İcrası.

"Sen Gelmez Oldun" şarkısını, 2000 yılında Kalan Müzik şirketi etiketi ile "Damlalar" albümünde seslendiren "Gülay"[139], şarkının Türkiye'de popülerlik kazanmasına katkıda bulunmuştur (Görsel 67).

Görsel 67. Gülay "Sen Gelmez Oldun" Şarkısının İcrası.

[139] Gülay Sezer (1970) İstanbul doğumlu, Türk müzisyen, besteci, yorumcu, söz yazarı ve sunucudur.

2001 yılında, Sibel Can tarafından "Sen Gelmez Oldun" şarkısı Grafson Müzik yapım şirketi tarafından yayımlanan "Canım Benim" albümünde seslendirilmiştir.

2011-2014 yılları arasında Show TV ekranlarında yayımlanan "Pis Yedili", Tükenmezkalem Film imzalı, gençlik ve komedi türünde dizidir. Tağıyev'in bestelediği "Sen Gelmez Oldun" şarkısını oyuncu Halil Babür[140] dizinin bir sahnesinde kendi sesi ile yorumlamıştır (Görsel 68).

Görsel 68. Pis Yedili Dizi Oyuncusu Halil Babür "Sen Gelmez Oldun" Şarkısının İcrası.

2013 yılında "Ciguli[141]", katıldığı Show TV ekranlarında yayımlanan program da Akordeonu ile eşlik ederek söylediği "Sen Gelmez Oldun" şarkısını yorumlamıştır (Görsel 69).

[140] Halil İbrahim Babür (1987) Bitlis doğumlu, oyuncu, oyun yazarı ve tiyatro yönetmenidir.
[141] Ciguli (1957- 2014) Sofya doğumlu, Bulgaristan Türkü, müzisyen ve akordiyon ustasıdır.

Görsel 69. Ciguli "Sen Gelmez Oldun" Şarkısının İcrası.

2014 yılında "Sen Gelmez Oldun" şarkısını seslendiren bir başka isim "Yüzyılın Türküleri" albümü ile Mahsun Kırmızıgül[142] dür.

Gülay'ın yorumu ile "Sen Gelmez Oldun" şarkısı 2017 yılında "Hayat Sırları"[143] dizisinde kullanılmıştır (Görsel 70).

Görsel 70. Hayat Sırları "Sen Gelmez Oldun" Şarkısı.

[142] Mahsun Kırmızıgül (1969) Diyarbakır doğumlu, müzisyen, yönetmen ve oyuncudur.
[143] "Hayat Sırları" dizisi, yapımcılığını Most Production şirketinin üstlendiği Star TV ekranlarında yayınlanmış Türk dizisidir.

Sanatçı Sibel Can sunucularından biri olduğu Kanal D ekranlarında yayımlanan "Şarkılar Bizi Söyler" TV programında da 2022 yılında "Sen Gelmez Oldun" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 71).

Görsel 71. Sibel Can "Sen Gelmez Oldun" Şarkısı İcrası.

ALEKBER TAĞIYEV “SEN GELMEZ OLDUN”		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1970	Neşe Karaböcek	Yedirenk Albümü
1982	Nalan Altınörs	Sırası Mı Şimdi Albümü
1995	Gülay	Damlalar Albümü
2000	Sibel Can	Canım Benim Albümü
2001	Ömer Türkmenoğlu	TRT 4 “Dünyanın Türküsü”
2009	Halil Babür	Pis Yedili Dizisi
2011	Ciguli	Show TV
2013	Mahsun Kırmızıgül	Yüzyılın Türküleri Albümü
2014	Gülay	Hayat Sırları Dizisi
2017	Sibel Can	Şarkılar Bizi Söyler TV Programı
2022	Neşe Karaböcek	Yedirenk Albümü

Tablo 14. “Sen Gelmez Oldun” Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.3. ÜZEYİR HACIBEYLİ “ÇIRPINIRDI KARADENİZ” ŞARKISININ TÜRKİYE’DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Ahmet Cevat’ın 1915 tarihinde yazdığı “Çırpınırdı Karadeniz” şiiri, Üzeyir Hacıbeyli tarafından notaya alınmıştır. Şarkı 1918 yılının başlarında ünlü Azerbaycan bestecisi ve fikir adamı Üzeyir Hacıbeyli tarafından, Nuri Paşa komutasındaki Türk ordusunun Azerbaycan Türklerini soykırımdan kurtarmak amacıyla Azerbaycan’a gönderilmesi nedeni ile bestelenmiştir.

Bu şarkının güftesi 1914’te Osmanlı ordusunun 1. Dünya Savaşı’na katıldığı dönemde, Azerbaycan’ın milli şairi Ahmet Cevat tarafından yazılmıştır. Büyük sanatkâr “vatanseverlik

duygularının yükselişi, savaş azminin arttırılması, işgalci güçlere karşı mücadele ruhunun yükselişi amacıyla birkaç marş daha bestelemiştir.[144]

Şarkının Üzeyir Hacıbeyli Bey'in el yazısı ile yazılmış notası da bulunmamaktadır. "Çırpınırdın Karadeniz" bestesinin notasının 1918 senesinde Ermeniler tarafından yakıldığı zaman veya Azerbaycan Halk Cumhuriyeti dağıldıktan sonra Hacıbeyli'nin İran'a zorunlu göç ettiği dönemde kaybolduğu ifade edilmektedir.

Günümüzde kullanılan nota ise 1990 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Süleyman Şenel, tarafından Üzeyir Hacıbeyli ev müzesine takdim edilmiştir. "Çırpınırdın Karadeniz" eseri 1920 yılından sonra Azerbaycan'da ilk kez 10 Mart 1992 yılında Ahmed Cevad'ın Cumhuriyet sarayında düzenlenen 100 yıllık jübile gecesinde seslendirilmiştir.

6.3.1. "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

Türkiye'de "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısı ilk olarak "Nedime ve Münevver Birses" kardeşlerin 1950'li yıllarda taş plaklardan kulaklarımıza ulaşan "Türk Bayrağı" şarkısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Ünlü, 2004: s. 532-533).

Nedime ve Münevver Birses kardeşlerin birlikte seslendirdikleri şarkılara, aynı ton ve renkte eser okumaları ve aynı hançereye sahip olmaları renk vermiştir. Aynı zamanda gramofon dinleyerek kendilerini geliştirdikleri de bilinmektedir (Ünlü, 2004: s. 529).

Daha sonra "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısı, 1979 yılında TRT arşivlerinde "İstanbul Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı Mehteran Bölüğü" tarafından icra edilmiştir.

2009 yılında, TRT 1 ekranlarında yayımlanan "Sakarya Fırat", aksiyon ve savaş türündeki televizyon dizisidir. Sakarya Fırat dizisinin 94. bölümünde operasyon sırasındaki Mehmetçiklerin enstrümansız sesiyle seslendirdikleri "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısı, ülkemizde yayımlanan dizilerde kullanıldığının başka bir örneğidir (Görsel 72).

[144] Ali Asker, "Azerbaycan Türklerinin Düşünce Hayatında Üzeyir Hacıbeyli'nin Rolü", s. 433.

Görsel 72. Sakarya Fırat Dizisi Çırpınırdı Karadeniz Şarkısının İcrası.

Es Film imzalı, "Filinta" 2014-2016 yıllarında TRT ekranlarında yayımlanan Osmanlı dönemini anlatan aksiyon ve tarihî türdeki televizyon dizisidir. "Filinta" dizisinin sahnelerinden birisinde "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısına yer verilmiştir (Görsel 73).

Görsel 73. Filinta Dizisi "Çırpınırdı Karadeniz" İcrası.

2015 yılında yayınlanan "Yüreklerde Biriz" programı aynı zamanda Azerin'in Türkiye'de çıkarmış olduğu ilk albüm olma özelliği de taşımaktadır (Görsel 74). "Yüreklerde Biriz" albümünde yer alan "Çırpınırdı Karadeniz" eserine yapılan remix hem YouTube'da hem tüm dijital platformlarda 2 milyonun üzerinde izlenme oranı ile popülarite sağlamıştır[145].

Görsel 74. Azerin'le Tek Yürek Programı "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısının İcrası.

2017 yılında seslendirdiği "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısıyla 2 milyon izlenme rakamlarına ulaşan şarkıcı Mine Dağ, şarkıya çektiği klip de kullandığı Türk kültürü motifleri kullanmıştır[146] (Görsel 75).

[145] *Azerin Çırpınırdı Karadeniz Mt Mix*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=WWnyBT4ORVM (Erişim Tarihi: 20.07.2024)
[146] *Çırpınırdı Karadeniz Mine Dağ*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=vaM7ys1MpK4 (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

Görsel 75. Mine Dağ "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısı İcrası.

"Savaşçı" dizisi 2017'de yayımlanan askeri ve dram türündeki Türk yapımı televizyon dizisidir. "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısına (Görsel 76), Türkiye-Azerbaycan dostluğunu vurgulamak adına dizide yer verilmiştir.

Görsel 76. Savaşçı Dizisi "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısnını İcrası.

Savaşçı" dizisinin bir başka bölümünde "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısı, operasyon sırasındaki Kılıç Timi tarafından, enstrüman eşliği olmadan söylenmektedir.

Türkiye'de "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısı, Azerin'in yorumu ile ülkemizde popülerliğini arttırmıştır. 2018 yılında TRT Avaz ekranlarında yayımlanan "Kafkas İslam Ordusu Vefa Konseri" nde Azerin "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 77).

Görsel 77. Azerin "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısı İcrası.

"At Binenin Kılıç Kuşananın" sloganıyla 2018 yılında Yenikapı Meydanı'nda düzenlenen Etnospor Kültür Festivali'nde "Mehteran Takımının" çaldığı "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısına Türkiye ve Dünyanın çeşitli ülkelerinden katılım sağlayan ziyaretçiler tarafından eşlik edilmiştir (Görsel 78).

Görsel 78. Etnospor Kültür Festivali Mehter Takımı "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısı.

2022 yılında "Başkent Kültür Yolu Festivali'nde, Solist Azer Zeynalov[147]tarafından, TRT Ankara Radyosu Çoksesli Korosu eşliğinde senfonik bir yorumla seslendirilmiştir.

Türk televizyon kanallarında Talk Show türündeki bir başka yapım olan "Şarkılar Bizi Söyler" programında (Görsel 79), 2022 yılında Azerin, "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısını seslendirmiştir.

Görsel 79. Azerin Şarkılar Bizi Söyler Programı "Çırpınırdı Karadeniz" İcrası.

[147] Azer Zeynalov (1964) yılı Nahçıvan doğumlu, Azerbaycan Devlet sanatçısı, profesördür.

2022 yılında, Prof. Dr. Ömer Türkmenoğlu ve Telafer' in ünlü şairlerinden olan, Vaat Havdi 'nin şiir eşliği ile hazırlanan, "Çırpınırdı Karadeniz" şarkısı, aynı isimle tekli çalışma olarak Netd Müzik'te, Müzikonair etiketi ile yayımlanmıştır (Görsel 80).

Görsel 80. Ömer Türkmenoğlu ve Vaat Havdi "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısı İcrası.

ÜZEYİR HACIBEYLİ "ÇIRPINIRDI KARADENİZ"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1950	Nedime ve Münevver Birses	Taş Plak
1979	İstanbul Askeri Mehteran Bölüğü	TRT Arşiv
2009	Dizi Oyuncuları	Sakarya Fırat Dizi
2009	Azerin	TRT
2014	Mehteran Bölüğü	Filinta Dizi
2015	Azerin	Yüreklerde Biriz Albümü
2017	Mine dağ	Çırpınırdı Karadeniz albüm
2017	Azerin	Savaşçı Dizi
2017	Dizi Oyuncuları	Savaşçı Dizi
2018	Azerin	Kafkas İslam Ordusu Vefa Konseri
2018	Mehteran Takımı	Etnospor Kültür Festivali
2022	Azer Zeynelov	Başkent Kültür Yolu Festivali
2022	Ömer Türkmenoğlu ve Vaat Havdi	Netd Müzik

Tablo 15. "Çırpınırdı Karadeniz" Şarkısının İcracıları ve Tarihi

6.4. VAKIF GERAYZADE "NEYLEYEK" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Vakıf Gerayzade, 1961 yılı Bakü doğumlu, besteci, aranjör ve müzik yapımcısı ve Azerbaycan'ın Devlet Sanatçısıdır. Besteci, Türkiye'de sözleri İsmayıl Dadaşhov[148]'a ait "Neyleyek" isimli şarkısı ile tanınmıştır. Bestecinin, şarkı da caz melodilerini kullandığı ve eserin güçlü bir armoni yapısına sahip olduğu göze çarpmaktadır.

[148] İsmayıl Dadashov (1957-2020) Bakü doğumlu, Azerbaycanlı şair, müzik editörüdür.

Bestesi Vakıf Gerayzade' ye ait "Neyleyek" şarkısı 2012 yılında Esen Müzik şirketi tarafından piyasaya sürülen "Karayel" albümünde "Ekrem Düzgünoğlu[149]" tarafından seslendirilmektedir.

"Neyleyek" şarkısı Türkiye'deki asıl popülaritesini, Cem Yılmaz[150] ve Zafer Algöz[151]'ün başrollerini paylaştığı "Ali Baba ve 7 Cüceler" filminde, Kenan Memedov karakterinin, baş düşmanı Boris Mançov ile yüzleştiği sahnede sergiledikleri performans ile sağlamıştır (Görsel 83).

Görsel 81. Ali Baba ve 7 Cüceler Filmi "Neyleyek Şarkısı".

"Ali Baba ve 7 Cüceler" filmi 2015 tarihinde vizyona girmiştir. Ali Baba ve 7 Cüceler, ilk üç günde 540 bin izleyici sayısına ulaşmıştır. Filmde yer alan bestesi Vakıf Gerayzade' ye ait olan "Neyleyek" şarkısı da bu sayede ilgi görmüştür.

[149] Ekrem Düzgünoğlu, 1980 yılı Ankara doğumlu ses sanatçısı, yönetmen ve aranjördür.
[150] Cem Yılmaz (1973) yılı İstanbul doğumlu, komedyen stand-up sanatçısı, oyuncu, senarist ve yönetmendir.
[151] Zafer Algöz (1961) yılında Kars doğumlu, Türk oyuncudur.

"Aysel Yakupoğlu[152]" 2018 yılında, Asya Record Müzik Film şirketi tarafından yayımlanan (Görsel 82) "Neyleyek" şarkısını A Capella[153] yorumu ile dinleyici ile buluşturmuştur.

Görsel 82. Aysel Yakupoğlu "Neyleyek" Şarkısının İcrası.

2023 yılında, TRT dizilerinin oyuncuları, aynı kanalda yayımlanan "Sen Türkülerini Söyle" isimli yarışma programının özel bölümüne konuk olarak katılım sağlamışlardır. Oyuncu, "Aycan Koptur[154]" 'da bu özel programda bestesi Gerayzade 'ye ait "Neyleyek" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 83).

Koptur, Lise eğitimini müzik bölümünde tamamlamıştır. Oyuncu, Müzik eğitimi almış olduğunu "Sen Türkülerini Söyle" sahnesinde "Neyleyek" şarkısı icrası sırasında seyircilere aktarmayı başarmıştır.

[152] Aysel Yakupoğlu, (1982) yılı Ankara doğumlu, Türk ses sanatçısıdır.
[153] A Capella, müzik terminolojisinde olarak geçen çok sesli bir müzik türü. Enstrüman olarak insan sesi kullanılır.
[154] Aycan Koptur, 1994 yılı Antalya doğumlu oyuncu ve müzisyendir.

Görsel 83. Aycan Koptur, "Neyleyek" Şarkısının İcrası.

VAKIF GERAYZADE "NEYLEYEK"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1950	Ekrem Düzgünoğlu	Karayel Albümü
2012	Cem Yılmaz Zafer Algöz	Ali Baba ve 7 Cüceler Filmi
2015	Aysel Yakupoğlu	Neyleyek Acapella Cover
2018	Aycan Koptur	Sen Türkülerini Söyle
2023	Ekrem Düzgünoğlu	Karayel Albümü

Tablo 16. "Neyleyek" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.5. CİHANGİR CİHANGİROV ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

İlk gösterimi 1956 yılında Azerbaycan Devlet Opera ve Bale Tiyatrosunda yapılan Fuzuli Kantatı, besteci Cihangir Cihangirov tarafından bestelenmiştir. Eserde Azerbaycan şairi

Muhammed Fuzuli[155]'nin gazelleri ve Resul Rıza[156]'nın Fuzuli'ye ithaf ettiği şiiri kullanılmıştır.

6.5.1. Cihangir Cihangirov "Fuzuli Kantatı" Türkiye'de Popülaritesi

Cihangirov, "Fuzuli Kantatını" 1959 yılında, 16. yüzyılda yaşamış, Azerbaycanlı şair Muhammed Fuzuli'nin yıldönümü vesilesiyle hazırlamıştır. Besteci bu eserinde Fuzuli'nin "Söz", "Eşq", "Şebi-hicran", "Aşk", ve "Meni candan usandır" gazellerini müzik diliyle canlandırmayı ustalıkla başarmıştır. Şiirler adeta müzik ile somutlaşmıştır.[157]

Kantat üç bölümden oluşmaktadır. Kantatın içeriğini oluştururken besteci Cihangir, müziğinde muğamların duygusal ve sanatsal etkisini görkemli bir biçimde kullanmayı başarmıştır. Kantatta "Rehab" makamı, muğamlara geçişler veren kompozisyonu ana unsuru olarak görev yapmaktadır. Besteci Eserin bazı bölümlerinde "Şur", "Segâh" ve "Rast" muğamlarını da kullanmıştır. Cihangirov, eserinde çokseslilliğin yazımına da önem göstermektedir (Guliyeva, 2019: s. 68).

Cihangirov, yaratıcılığında kitlesel şarkı türü olan, vokal ve enstrümantal müziğine eğilim göstermiştir. Dolayısıyla Azerbaycan koro müziğinin ve popüler şarkılarının gelişmesinde onun yaratıcılığı büyük rol oynamıştır.

Türk Halk Müziği sanatçılarından, "Hüseyin Turan"[158] 2012 yılında, Doğaç Müzik etiketi ile yayımladığı "Dolu" albümünde (Görsel 84) bestesi, Cihangir Cihangirov'a ait "Fuzuli Kantatı" nı seslendirmiştir.

[155] Muhammed Fuzuli (1494-1550) günümüz Irak'ında doğan, Azerbaycanlı, 16. yüzyıl şairidir.
[156] Resul Rıza (1946-1949) Azerbaycan doğumlu şair, oyun yazarı, çevirmendir.

[158] Hüseyin Turan, 1967 Erzincan doğumlu Türk müzisyendir.

Görsel 84. Hüseyin Turan "Fuzuli Kantatı" İcrası.

"Münevver Özdemir"[159] 2012 yılında TRT müzik ekranlarında yayımlanan İmece adlı programda besteci Cihangirov' a ait "Fuzuli Kantatı" nı seslendirmiştir (Görsel 85). TRT İstanbul Radyosu Yurttan Sesler Korosunda Ses Sanatçılığı yapmakta ve halk müziğine hizmetini çeşitli albüm çalışmaları, konserler ve programlar aracılığı ile sürdürmektedir.

[159] Münevver Özdemir ,1976 yılı, İstanbul doğumlu, Türk Halk Müziği sanatçısıdır. Aslen Şanlıurfalıdır.

Görsel 85. Münevver Özdemir" Fuzuli Kantatı" İcrası.

Türk halklarını ortak bir kültürde ve ortak müzikte buluşturan "Türk Toyu" programı TRT Avaz kanalında, yayınlanmaktadır. Türk kültürünün şarkılarını, sanatçıların sesiyle izleyiciyle buluşturan bu programda, 2014 yılında Çiğdem Gürdal[160] "Fuzuli Kantatı" şarkısını seslendirilmiştir.

"Hatice Doğan Sevinç[161]", Azerbaycanlı Kamança sanatçısı, "İmamyar Hasanov"[162] ile beraber 2020 yılında CRR konser salonunda gerçekleştirdiği "Kamança ve Kemençe" konserinde Azerbaycan halk ezgilerinin yanı sıra Cihangirov' un bestelediği "Fuzuli Kantatı" nı seslendirmiştir (Görsel 86). Gerçekleştirilen bu konser TRT 2 ekranlarında yayınlanmış ve sanatçının, "Fuzuli Kantatı "nı seslendirdiği bölüm "YouTube" da 100 Binden fazla görüntülenme sayısına ulaşmıştır.[163]

[160] Çiğdem Gürdal (1967) yılı Ankara doğumlu, Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Türk Dünyası Müzik Topluluğu ses sanatçısı, müzisyen ve bestecidir.
[161] Hatice Doğan Sevinç, Cumhurbaşkanlığı senfoni orkestrası dahil birçok orkestra ve grubun konserlerine solist olarak katılmış sanatçı ve akademisyendir.
[162] İmamyar Hasanov (1975) Azerbaycan doğumlu Kamança sanatçısıdır.
[163] *Fuzuli Kantatasın Hatice Doğan Sevinç & İmamyar Hasanov Konser Zamanı*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=_J53FHjXUsU (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

Görsel 86. Hatice Doğan Sevinç "Fuzuli Kantatı"nın İcrası.

Çimen Yalçın[164], 2021 yılında Kalan Müzik etiketiyle çıkardığı "Bu Toprağın Sesleri" albümünde sözleri Fuzuli'ye, bestesi Cihangirov'a ait olan "Fuzuli Kantatı" nı seslendirmiştir (Görsel 87). 1 Milyondan fazla görüntülenen şarkı, Çimen Yalçın'ın sesiyle dinleyiciyle buluşmaktadır.[165]

[164] Çimen Yalçın, 1987 yılı Bitlis doğumlu sanatçıdır.2013 yılından bu yana Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Halk Müziği Korosunda görev almaktadır.

[165] *Çimen Yalçın Meni Candan Usandırdı Fuzulî Kantatası I Bu Toprağın Ezgileri © 2021 Kalan Müzik*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=oIsJEPpRFJQ (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

Görsel 87. Çimen Yalçın "Fuzuli Kantatı" İcrası.

"Terzi", 2023 yılında Netflix'te yayımlanan OGM Pictures imzalı, Türk yapımı dram türündeki dizidir. Dizide bestesi Cihangirov'a ait "Fuzuli Kantatı", Şevket Alekberova[166]'nın sesiyle seyirciyle buluşmaktadır (Görsel 88).

Görsel 88. Terzi Dizisi "Fuzuli Kantatı

[166] Şövket Alekberova (1922-1993) Azerbaycan Halk Sanatçısı unvanına sahip Azerbaycanlı şarkıcıdır.

Sinema ve dizi sektöründe kullanılan önemli unsurlardan biri müziktir. Sahnelerde yakalanmak istenen duygunun seyirciye aktarımında oldukça etkili olduğu gözlemlenmektedir. Dizilerde müziğin etkili kullanıldığı iki yer göze çarpmaktadır. Etkileyici bir sahneyi çarpıcı hale getirmek ya da boş sahneleri müzikle doldurmaktır.

Terzi dizisinde bu kullanım şekillerinden ilkinin kullanıldığını görmekteyiz. Başrol oyuncusu ne zaman bir çıkmazda olsa, Cihangirov bestesi "Fuzuli Kantatı "nı Şevket Alekberova 'nın sesinden dinlemektedir. Plaktan çalan şarkıyı dinlerken kendi topraklarından bir ezgiyle, dedesi ile yaşadığı anılarını anımsamakta ve sakinleşmektedir. Tasarımlarına yön vermesinde şarkının önemli bir etkisinin olduğu dizi sahnelerinde seyirciye aktarılmaktadır.

CİHANGİR CİHANGİROV "FUZULİ KANTATI"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
2012	Hüseyin Turan	Dolu Albümü
2012	Münevver Özdemir	İmece TV Programı
2014	Çiğdem Gürdal	Türk Toyu TV Programı
2020	Hatice Doğan Sevinç	CRR Konseri
2021	Çimen Yalçın	Bu Toprağın Sesleri Albümü
2023	Şevket Alekberova	Terzi

Tablo 17. Fuzuli Kantatının İcracıları ve Tarihi

6.5.2. Cihangir Cihangirov "Ay Gız" Şarkısının Türkiye' de Popülaritesi

Cihangir Cihangirov şarkıları modern çağın gerekliliklerine ayak uydurmak konusunda oldukça başarılıdır. Bestecinin kapsamlı yeteneğini ortaya çıkaran şarkılardan birisi sözleri 1920 Bakü doğumlu şair, Zeynal Cabbarzade[167]' ye ait olan "Ay Gız" şarkısıdır.

[167] Zeynal Cabbarzade (1920-1977) Bakü doğumlu Azerbaycanlı şairdir.

Cihangirov bestesi, “Ay Gız” şarkısını 1983 yılında ilk konser kaydı yayımlanan “Ezginin Günlüğü” Grubu seslendirmiştir.1989 yılında “Sabah Türküsü” albümünde de şarkıya yer vermişlerdir.

1989 yılında çıkardığı “İyimser Bir Gül” albümünde, Cihangirov ’un bestelediği “Ay Gız” şarkısını “Yollarına Baka Baka” ismiyle “Ahmet Kaya” seslendirmiştir.1991 yılında “Ay Gız” şarkısını “Müslüm Gürses” Bir de Benden Dinleyin” albümünde seslendirmiştir.1992 yılında sanatçı “Muazzez Abacı” “Efendim” albümünde seslendirmiştir.

2000 yılında Kalan Müzik etiketiyle piyasaya sürülen “Sen Sen Sen” albümünde “Selva Erdener[168]” Cihangirov bestesi “Ay Gız” şarkısını seslendirmiştir.

2008 yılında şarkıları etkileyici ses teknikleri kullanarak yorumlayan sanatçı “Cem Adrian[169]” “Essentials” albümünde “Ay Gız” şarkısını da seslendirmiştir. Cihangirov’ un bestelediği “Ay Gız” şarkısını 2020 yılında O Ses Türkiye Show programı ile üne kavuşan “Dodan” Kalan Müzik etiketi ile çıkartmış olduğu “Zaman” albümünde seslendirmiştir.

Genç yorumcu, “Elif Buse Doğan” TRT Müzik ekranlarında yayımlanan “Nefesten Sese” programında “Ay Gız” şarkısı seslendirmiştir. Oyuncu “Selin Şekerci[170]” Youtube da yayımlanan “Akustikhane” programında seslendirdiği “Ay Gız” şarkısı ile 15 Bin görüntülenme sayısına ulaşmıştır. [171]

Oyuncu “Uğur Aslan” Kanal D ekranlarında yayımlanan “Şarkılar Bizi Söyler” Show programında “Ay Gız” şarkısını seslendirmiştir (Görsel 89).

[168] Selva Erdener (1966) Ankara doğumlu, Türk sopranodur.
[169] Cem Adrian (1980) Edirne doğumlu, Türk şarkıcı, söz yazarı, bestecidir.
[170] Selin Şekerci (1989) İzmir doğumlu, Türk oyuncudur.
[171] *Selin Şekerci Aygız Akustikhane*. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=PgWSeFn5iaE (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

Görsel 89. Uğur Aslan "Ay Gız Şarkısı" İcrası.

CİHANGİR CİHANGİROV "AY GIZ"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1989	Ezginin Günlüğü	Sabah Türküsü Albümü
1989	Ahmet Kaya	İyimser Bir Gül Albümü
1991	Müslüm Gürses	Bir de Benden Dinleyin Albümü
1992	Muazzez Abacı	Edendim Albümü
2000	Selva Erdener	Sen Sen Sen Albümü
2008	Cem Adrian	Essentials
2019	Elif Buse Doğan	Nefesten Sese
2020	Dodan	Zaman Albümü
2021	Uğur Aslan	Şarkılar Bizi Söyler

Tablo 18. "Ay Gız" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.6. RAUF HACIYEV "NAZENDE SEVGİLİM" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Rauf Hacıyev, eserlerinde operet ve müzikal komedi türlerine yer vermiştir. Bu türde yaratmış olduğu eserler, Azerbaycan'da ve Sovyet bölgesinde popülerlik kazanmıştır. Pop ve caz müziğinin olanaklarını da yaygın bir biçimde kullanan besteci, bu alanda müzik eserleri yaratmayı başarmıştır.

Besteci Hacıyev' in, Türkiye'de popülerlik kazanmış en önemli eseri, TV programlarında, radyolarda, dizilerde ve filmlerde, sanatçıların albüm ve sahnelerinde defalarca seslendirilmiş, dinleyici tarafından da ilgi görmüş olan "Nazende Sevgili" şarkısıdır. 1949 yılında sanatçı Reşid Behbudov tarafından ilk kez seslendirilen şarkının sözleri Azerbaycanlı şair İslam Seferli[172] 'ye aittir.

1995 yılında "Nalan Altınörs" tarafından Lider Music Company tarafından yayımlanan "Sırasımı Şimdi" albümünde "Nazende Sevgili" şarkısı seslendirilmiştir.1999 yılında "Figen Genç" Metropol Müzik Üretim etiketiyle tekli çalışma olarak "Nazende Sevgili" şarkısını yorumlamıştır. Ankara doğumlu olan, Figen Genç'in, müzik eğitimi ve müzikal çalışmaları 1988 yılında, sınavla girdiği TRT Ankara Radyosu Çok Sesli Gençlik Korosunda başlamıştır. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV Sinema Bölümü mezunu olan Genç, müzik çalışmalarını sürdürmektedir.

2011 yılında, Kalan müzik etiketiyle yayımlanan "Eyvah Eyvah Film Müzikleri" albümünde de oyuncu ve komedyen "Ata Demirer[173]", bestesi Hacıyev'e ait olan "Nazende Sevgili" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 90).

[172] İslam Seferli (1993-1974) Azerbaycan doğumlu, şair, dram yazarı ve gazetecidir.
[173] Ata Demirer (1977) Bursa doğumlu, Türk oyuncu, komedyen ve müzisyendir.

Görsel 90. Eyvah Eyvah Film Müzikleri Albümü "Nazende Sevgili" Şarkısı.

2013 yılında, Ankara Ticaret Odası Congressium' da "Türk Eğitim Derneği" 85.yıl Gecesi adına düzenlenen konserde, "Türkiye'nin ilk ve tek amatör senfoni orkestrası" olan "Türk Eğitim Derneği Senfoni Orkestrası" eşliğinde, "Murat Karahan"[174] tarafından, "Nazende Sevgili" şarkısı seslendirilmiştir.

2014 yılında "Mine Geçili[175]", Yavuz Burç Plakçılık tarafından yayımlanan, "Mine'l Aşk" albümünde Hacıyev bestesi olan "Nazende Sevgili" şarkısını seslendirmiştir. 2014 yılında "İrem Derici[176]", İD Müzik etiketiyle, Netd Müzik Video Dijital Platformunda yayımladığı "Nazende Sevgili" şarkısını dinleyicilerin beğenisine sunmuştur.

"Yeni Hayat" 2015 yılında vizyona girmiş Romantik Komedi türündeki Türk yapımı filmdir. Başrol oyuncularından olan "Gülçin Santırcıoğlu[177]" filmin sahnelerinden birisinde kendi sesiyle "Nazende Sevgili" şarkısını yorumlamıştır (Görsel 91).

[174]Murat Karahan (1977) doğumlu, Türk opera sanatçısı. Türkiye'de yetişmiş, dünyanın birçok büyük operasında başrolleri seslendirmiş bir tenordur.
[175] Mine Geçili (1980) Amasya doğumlu, müzisyen, şarkıcı, Türk Sanat Müziği ses sanatçısıdır.
[176] İrem Derici (1987) İstanbul doğumlu, Türk şarkıcıdır.
[177] Gülçin Santırcıoğlu (1977) İzmir doğumlu, Türk dizi ve sinema oyuncusudur.

Görsel 91. Yeni Hayat Filmi "Nazende Sevgili" Şarkı İcrası.

2017 yılında "Çinare Malikzade[178]" tarafından seslendirilen "Nazende Sevgili" şarkısı NK Media aracılığıyla yayımlanmıştır. Türkiye' de yayımlanan O Ses Türkiye yarışması ile adını duyuran Malikzade, müzik çalışmalarını ve konser programlarını sürdürmektedir.

2018 yılında, Esen Müzik Etiketi ile yayımlanan "Yılların ve Yolların Hikayesi" Oğuzhan Balcı[179]'nın beste ve düzenlemeleri ile "Orkestra İstanbul" tarafından "Nazende Sevgili" şarkısı icra edilmiştir.

Film ve Dizi müziklerinin izleyici üzerinde bıraktığı etkiyi en güzel anlatan örneklerden birisi olan "Çarpışma" dizisinde Dilek Türkan[180]'ın enstrüman eşliği olmadan yalın bir yorumla seslendirdiği "Nazende Sevgili" şarkısı internette "Çarpışma dizisinde söylenen şarkı" olarak birçok kişi tarafından arattırılmıştır. "Çarpışma'', 2018 yılında ilk bölümü yayımlanan Türk yapımı aksiyon dizisidir. Bu dizide yer alan "Nazende Sevgili" şarkısı Dilek Türkan'ın sesiyle izleyiciyle buluşmuştur (Görsel 93).

[178] Çinare Malikzade (1990) Bakü doğumlu şarkıcıdır.
[179] Oğuzhan Balcı (1977) İstanbul doğumlu, Türk kemancı, orkestra şefi ve Çağdaş Türk bestecilerindendir. 2005 yılında kurduğu Orkestra İstanbul'un daimî şefidir.
[180] Dilek Türkan (1978) Balıkesir doğumlu, Klasik Türk müziği yorumcusudur. 1996 yılında TRT İstanbul Radyosu'na girmiştir. İstanbul ve Ankara radyolarında ve TRT Televizyonu'nda programlar yapmıştır.

Görsel 92. Çarpışma Dizisi "Nazende Sevgili" Şarkı İcrası.

2020 yılında "Deniz Türkmen" Golden Bulwark etiketi ile yayımlanan "The Piano Collection" albümünde piyano ile enstrümantal olarak "Nazende Sevgili" şarkısını dinleyiciyle buluşturmuştur. Şarkıya bir başka enstrümantal yorum ise 2021 yılında Bam Stüdyo tarafından yayımlanan "Ney Sesi" albümündedir.

2021 yılında, Cihat Aşkın[181]'ın şefliğini yaptığı, "Kartal Belediyesi Gençlik Senfoni Orkestrası" solisti, "Eylül Elif Arslan[182]" tarafından "Nazende Sevgili" şarkısı seslendirilmiştir (Görsel 95).

[181] Ali Cihat Aşkın (1968) İstanbul doğumlu, Türk keman virtüözü, besteci ve akademisyendir.
[182] Eylül Elif Arslan (1998) İstanbul doğumlu araştırma görevlisi ve solisttir.

Görsel 95. Kartal Belediyesi Gençlik Senfoni Orkestrası "Nazende Sevgili" Şarkısı.

2022 yılında "Türk Eğitim Derneği Senfoni Orkestrası" eşliğinde, "Dilek Türkan" tarafından şarkı seslendirilmiştir (Görsel 94). Türkan, 1995 yılında TRT İstanbul Radyosuna İstisna Akitli Ses Sanatçısı olarak kabul edilmiş ve ilk müzik kariyerine başlamıştır. İstanbul ve Ankara Radyolarında, televizyon ve radyo programları başta olmak üzere çeşitli konserlerde Solist ve Korist olarak görev almıştır.

Görsel 94. Dilek Türkan'ın "Nazende Sevgili" Şarkısının İcrası .

RAUF HACIYEV "NAZENDE SEVGİLİ"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1995	Nalan Altınörs	Sırasımı Şimdi Albümü
1999	Figen Genç	Nazende Sevgili Single Albüm
2011	Ata Demirer	Eyvah Eyvah Film Müzikleri Albümü
2013	Murat Karahan	Ted Senfoni Orkestrası
2014	Mine Geçili	Mine'l Aşk Albümü
2014	İrem Derici	Nazende Sevgili Single Albüm
2015	Gülçin Santırcıoğlu	Yeni Hayat Filmi
2017	Çinare Malikzade	Nazende Sevgili Single Albüm
2018	Orkestra İstanbul	Yılların ve Yolların Hikayesi Albümü
2018	Dilek Türkan	Çarpışma Dizisi
2020	Deniz Türkmen	The Piano Collection
2021	Ney Sesi	Enstrümantal Albüm
2021	Eylül Elif Arslan	Kartal Belediyesi Gençlik Senfoni Orkestrası
2022	Dilek Türkan	Ted Senfoni Orkestrası

Tablo 19. "Nazende Sevgili" Şarkısının İcracıları ve Tarihi

6.7. ŞEFİGA AKHUNDOVA "NEDEN OLDU" ŞARKISININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Sözleri Bahtiyar Vahabzade[183]'ye ait olan Türkiye' de "Ellerini Çekip Benden" ismiyle daha çok türkü formatında seslendirilen "Neden Oldu" şarkısı Azerbaycanlı besteci Şefiga Akhundova 'ya aittir. "Neden Oldu" şarkısında besteci Akhundova, aşk ve ayrılık temasını, melodilerin gücünü kullanarak dinleyiciye aktarmaktadır.

[183] Bahtiyar Vahabzade (1925-2009) Bakü doğumlu, Azerbaycanlı şair ve yazardır.

1979 yılında vizyona giren Türk yapımı “Kara Yazma” filminde “Neden Oldu” şarkısı “İbrahim Tatlıses” tarafından seslendirilmiştir (Görsel 95).

Görsel 95. Kara Yazma Filmi “Neden Oldu” Şarkısının İcrası.

Şarkı, 1986 yılında, Şah Plak tarafından yayımlanan, halk müziği sanatçılarından ve bağlama ustalarından olan “Arif Sağ” yorumu ile, “Ellerini Çekip Benden” albümünde yer almıştır. Aydın Müzik etiketiyle “Hülya Süer” ise aynı isimle 1992 yılında albümünde Akhundova ’nın bestelediği şarkıyı seslendirmiştir.

“Burhan Çaçan” 1996 yılında Çaçan Müzik etiketiyle çıkardığı, “Unutulmayanlar” albümünde, “Ellerini Çekip Benden” şarkısını seslendirmiştir. Genç kuşak sanatçılarımızdan “Gülay”[184]’la özdeşleşen, 2000 yılında albümünde yer verdiği “Ellerini Çekip Benden’’ adıyla seslendirdiği şarkı (Görsel 98) “Şefiga Akhundova” tarafından bestelenmiştir.

[184] Gülay Sezer (1970) İstanbul doğumlu, Türk müzisyen, besteci, yorumcu, söz yazarı ve sunucudur.

Görsel 96. Gülay: "Neden Oldu" Şarkısının İcrası.

2004 yılında "Jale Parıltı[185]", Çobanoğlu Prodüksiyon etiketi ile yayımlanan "Jale Parıltı ile Damardan" albümünde "Neden Oldu" şarkısını seslendirmiştir. "Türkü Filmleri Serisi" adıyla TİVİ6 ekranlarında yayımlanan "Ellerini Çekip Benden" bölümünde film jeneriği olarak, Jale Parıltı'nın sesi ile başlamaktadır. 58 adet film ile bestecilerin yazdığı türküler, hikâyeleri ile anlatılmaktadır.

2004 yılında "Devrim Kaya[186]", "Bu Toprağın Sesleri" albümünde Akhundova bestesi şarkıyı seslendirmiştir. 2004 yılında "Sibel Pamuk[187]", Şabka

Prodüksiyon'un yayımladığı, "Yüreğimizdeki Türküler" albümünde, "Onur Şan[188]" 2005 yılında "Dağlarına Kar Olurum" albümünde "Ellerini Çekip Benden" ismiyle şarkıyı seslendirmiştir.

[185] Jale Parıltı, 1979 Altın Mikrofon Ses Yarışması'yla müzik hayatına başlayan ve 1999 yılında son albümünü çıkaran şarkıcıdır.
[186] Devrim Kaya (1975) doğumlu Türk halk müziği sanatçısı. Profesyonel müzik kariyeri TRT'de akitli ses sanatçısı olarak çalışmasıyla başlamıştır.
[187] Sibel Pamuk (1982) Sivas doğumlu, Türk Halk Müziği sanatçısıdır.
[188] Onur Şan (1981) Sivas doğumlu, Türk halk müziği sanatçısı, besteci, söz yazarı ve oyuncudur.

2007 yılında "Sevcan Orhan[189]" TRT Müzik ekranlarında yayımlanan, "Ezgiler" programında, 2009 yılında "Berna Karagözoğlu[190]" ATV ekranlarında yayımlanan "Bir Şarkısın Sen" isimli yarışma programında, "Ellerini Çekip Benden" ismiyle şarkıyı seslendirmiştir.

2009 yılında "Alpay Ünyaylar[191]" ise "Gitar Aşkı" adıyla çıkartmış olduğu enstrümantal gitar albümünde Akhundova 'nın bestelediği "Neden Oldu" şarkısına yer vermiştir.2011 yılında "Zara" TV8 ekranlarında yayımlanan "Salı Sefası" TV programında, 2016 yılında "Serpil Sarı[192]" TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Sahne Biz" programında, "Ellerini Çekip Benden" ismiyle Akhundova bestesi şarkıyı seslendirmiştir.

2018 yılında "Hüseyin Altın[193]" Grafson yapımcılığın yayımladığı "Tatlı Azap" albümünde şarkıyı seslendirmiştir. Tempa Tüm Elektrikli yapımcılık tarafından 2018 yılında "Unutulmaz Klasikler" albümü ile piyasaya sürülen "Neden Oldu" şarkısı sanatçı "Müslüm Gürses" tarafından seslendirilmiştir.

2020 yılında, "Gülay" 360 ekranlarında yayımlanan "İklimler" programında seslendirmiştir. Cafer Nazlıbaş, 2020 yılında katıldığı TV programında kabak kemane ile çaldığı "Neden Oldu" şarkısını, Youtube kanalında yayımlamıştır. Bu yayımlama 752 Binden fazla izlenme oranına sahiptir.

2020 yılında TRT 1 ekranlarında yayımlanan "Kalk Gidelim" dizisinin 108. Bölümünde "Kerim Yağcı[194]", bestesi Akhundova' ya ait "Ellerini Çekip Benden" şarkısını seslendirmiştir (Görsel 97).

[189] Sevcan Orhan (1982) İstanbul doğumlu, aslen Erzincanlı, Türk halk müziği sanatçısıdır.
[190] Berna Karagözoğlu (1999) yılında dünyaya gelmiş, küçük yaşlarda katıldığı, "Bir Şarkısın" isimli ses yarışmasında tanınmıştır.
[191] Alpay Ünyaylar (1976) İstanbul doğumlu, müzisyen, piyanist ve aranjördür.
[192] Serpil Sarı (1976) İstanbul doğumlu şarkıcıdır.
[193] Hüseyin Altın (1958-2016) Erzurum doğumlu, Türk arabesk müzik ve halk müzik sanatçısıdır.
[194] Kerim Yağcı (1984) Ankara doğumlu, Türk oyuncu ve şarkıcıdır.

Görsel 97. Kerim Yağcı'ın "Neden Oldu" Şarkısı İcrası.

"Elif Buse Doğan" 2022 yılında EBD Müzik tarafından çıkardığı "Akustik Türküler" albümünde Akhundova' nın bestelediği şarkıyı seslendirmiştir. "Neden Oldu" şarkısı ülkemizde hala sanatçılar tarafından konserlerinde ve albümlerinde seslendirilmekte bu sayede popülerliğini korumaktadır.

ŞEFİGA AKHUNDOVA “NEDEN OLDU (ELLERİNİ ÇEKİP BENDEN)”		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1979	İbrahim Tatlıses	Kara Yazma Filmi
1986	Arif Sağ	Ellerini Çekip Benden Albümü
1992	Hülya Süer	Ellerini Çekip Benden Single Albüm
1996	Burhan Çaçan	Unutulmayanlar Albümü
2000	Gülay	Ellerini Çekip Benden Albümü
2004	Jale Parıltı	Jale Parıltı ile Damardan Albümü
2004	Devrim Kaya	Bu Toprağın Sesleri Albümü
2004	Sibel Pamuk	Yüreğimizdeki Türküler
2005	Onur Şan	Dağlarına Kar Olurum Albümü
2007	Sevcan Orhan	TRT Müzik Ezgiler Programı
2009	Berna Karagözlü	ATV Bir Şarkısın Sen Yarışma Programı
2009	Alpay Ünyaylar	Gitar Aşkı Albümü
2011	Zara	TV8 Salı Sefası Programı
2016	Serpil Sarı	TRT Müzik Sahne Biz Programı
2018	Hüseyin Altın	Tatlı Azap Albümü
2018	Müslüm Gürses	Unutulmaz Klasikler Albümü
2020	Gülay	İklimler Programı
2020	Cafer Nazlıbaş	TV programı
2020	Kerim Yağcı	Kalk Gidelim TV Dizisi
2022	Elif Buse Doğan	Akustik Türküler Albümü

Tablo 20. “Neden Oldu” Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.8. TEVFİK GULİYEV ŞARKILARININ TÜRKİYE'DE POPÜLERLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

6.8.1. Tevfik Guliyev "Gemgin Mahnı" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

Tevfik Guliyev 'in bestelediği "Gemgin Mahnı", "Ürek Mahnıları" albümünde, Azerbaycan müziğinin tüm dünyada duyulmasına büyük katkı sağlamış sanatçı, Şövket Alekberova tarafından seslendirilmiştir.

Şarkı, Türkiye'de 2013 yılında, Muhsin Kurbani[195] tarafından, TRT Müzik ekranlarında "Ezgileri Yurdumun" programında seslendirilmiştir (Görsel 98). Kurbani, 1977-1987 yıllarında Azerbaycan'da müzik eğitmenliği yapmıştır. Ayrıca, Azerbaycan Devlet Konser Birliği'ne bağlı Azerbaycan devlet sanatçısı İslam Rzayev rehberliği ile enstrümantal orkestrasında solist sanatçı olarak çalışmıştır.

Görsel 98. Muhsin Kurbani "Gemgin Mahnı" Şarkısının İcrası.

[195] Muhsin Kurbani,Azerbaycanlı müziseyn, 1988-2016 yılları arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Devlet THM Korosunda kamança sanatçısıdır.

Yurt içi ve yurt dışında birçok konserler veren Kurbani, 2019 yılı itibari ile Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi İcra Sanatları Fakültesi'nde Kemane eğitmeni olarak çalışmaktadır.

2015 yılında, Kalan Müzik etiketi ile, "Cengiz Özkan[196]" tarafından "Hayal Mest" albümünde "Gemgin Mahnı" seslendirilmiştir (Görsel 99). Şarkı, 2018 yılında, TRT Avaz ekranlarında yayımlanan, "Azerin'le Tek Yürek" programında, sanatçı "Azerin" tarafından seslendirilmiştir.

Görsel 99. Cengiz Özkan Hayal Mest Albümü.

2018 yılında kemanda "Utku Barış Andaç", piyanoda "Ozan Sarıboğa" tarafından icra edilen ve Azerbaycan'ın aşk temalı şarkılarından oluşan Ahenk Müzik etiketiyle yayımlanan, "Azerbaijan Love Songs", albümünde "Gemgin Mahnı" müzik severlerin beğenisine sunulmuştur.

2018 yılında Guliyev bestesi, "Gemgin Mahnı", "Figen Genç" tarafından seslendirilerek, tekli çalışma olarak müzik piyasalarında yerini almıştır. 2018 yılında "Yeşim Köksal[197]" tarafından Kanal B'de yayımlanan "Yurdumun Sesi" programında "Gemgin Mahnı" seslendirilmiştir (Görsel 100).

[196] Cengiz Özkan (1967) Sivas doğumlu, Türk müzisyen ve bağlama sanatçısıdır.
[197] Yeşim Köksal (1987) Ankara doğumlu, müzisyen ve şarkıcıdır.

Görsel 102. Yeşim Köksal "Gemgin Mahnı" Şarkısı İcrası.

2019 yılında TRT Sanatçısı "Dünya Tekin", TRT Avaz ekranlarında yayımlanan, "Azerin'le Biriz" programında Guliyev'e ait "Gemgin Mahnı" şarkısını seslendirmiştir.

"Ekotürk TV" de yayımlanan, "Müzede Müzik" televizyon programının 4. Bölümü Ankara Rahmi Koç Müzesi'nde çekilmiştir. 2021 yılında gösterimde olan müzik programında, Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı akademisyenleri Prof. Dr. Demet Gürhan[198]ve Prof. Dr. Güler Demirova Györffy[199] tarafından, "Azerbaycan Mahnıları" dinletisi gerçekleştirilmiştir (Görsel 101).

Dinletide, Bestesi Tevfik Guliyev'e ait olan, "Gemgin Mahnı" başta olmak üzere, bestecinin, "Akşam Mahnısı", "Sene de Galmaz" gibi şarkıları da piyano eşliğinde söylenmiştir.

[198] Demet Gürhan (1976) Çorlu doğumlu, Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda Sahne Sanatları Bölümü Şan Ana sanat Dalı'nda öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir.
[199]Güler Demirova Györffy (1963) Gence (Azerbaycan) doğumludur. Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarında öğretim üyesi Györffy 1999'dan itibaren TRT Ankara Çocuk Korosuna yurtiçi ve yurtdışı konserlerinde korrepetitör olarak yer almıştır.

Görsel 101. Demet Gürhan ve Güler Demirova Györffy: "Gemgin Mahnı" Şarkısının İcrası.

2022 yılında, TRT Sanatçısı, "Adile Kurt Karatepe", TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Yadigâr" programında, 2022 yılında TRT Sanatçısı "Senem Akdemir", TRT Müzik ekranlarında yayımlanan, "Köprü" programında Guliyev'e ait "Gemgin Mahnı" şarkısını seslendirmiştir.

TEVFİK GULİYEV "GEMGİN MAHNI"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
2013	Muhsin Kurbani	"Ezgileri Yurdumun" TRT Müzik
2015	Cengiz Özkan	Hayal Mest Albümü
2018	Azerin	Azerin'le Tek Yürek
2018	Utku Barış Andaç ve Ozan Sarıboğa	Azerbaijan Love Songs Albümü
2018	Figen Genç	Single Albüm
2018	Yeşim Köksal	Yurdumun Sesi TV Programı
2019	Dünya Tekin	Azerin'le Biriz TRT Avaz
2021	Doç. Dr. Demet Gürhan ve Prof. Dr. Güler Demirova Györffy	Müzede Müzik
2022	Adile Kurt Karatepe	"Yadigâr" TRT Müzik
2022	Senem Akdemir	"Köprü" TRT Müzik

Tablo 21. "Gemgin Mahnı" Şarkısının İcracıları ve Tarihi

6.8.2. Tevfik Guliyev "Akşam Mahnısı" Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

"Akşam Mahnısı" sözleri Azerbaycanlı şair Zeynal Cabbarzade' ye, bestesi Tevfik Guliyev'e ait şarkıdır. Besteci Guliyev'e ait şarkı, 1955 yılında çekilmiş olan "Görüş" filminde, Azerbaycanlı sanatçı, Şövket Alekberova 'nın seslendirmesi ile popülarite sağlamıştır.

Türkiye' de 2007 yılında yayımlanan "Adı Karanfil" albümünde "Hüseyin Turan" tarafından "Akşam Mahnısı" seslendirilmiştir. 2008 yılında ise "Öykü[200] ve Berk Gürman[201]" kardeşlerin "Kısmet" albümünde, Flamenko ezgileri ile yorumladığı şarkı, müzik severlerin beğenisine sunulmuştur (Görsel 104).

[200] Öykü Gürman (1982) İstanbul doğumlu, Türk pop ve flamenko şarkıcısı ve oyuncudur.
[201] Berk Gürman (1982) İstanbul doğumlu, Türk aranjör, besteci ve şarkıcıdır.

Görsel 102. Öykü ve Berk Gürman "Akşam Mahnısı" Şarkısının İcrası.

"Bahadır Şener[202]" 2011 yılında çıkarttığı "Sapphire Rast Ensemble" albümünde Guliyev bestesi, "Akşam Mahnısı" şarkısına yer vermiştir (Görsel 103). Şener, 2012 yılında Cem TV'de yayımlanan, "Parmaklarımın Ucunda" programına konuk olarak katılmış ve enstrümantal kanun yorumu ile "Akşam Mahnısı" şarkısını seslendirmiştir.

[202] Bahadır Şener (1975) İstanbul doğumludur.1999 yılında TRT İstanbul Radyosu'nda sözleşmeli kanun sanatçısı olarak göreve başlamış ve halen görevine devam etmektedir.

Görsel 103. Bahadır Şener: "Akşam Mahnısı" Şarkısı İcrası.

2013 yılında, Kalan Müzik etiketi ile yayımlanan, "Minyatürler 2" albümünde dünyaca ünlü keman virtüözü, "Cihat Aşkın" ve piyano sanatçısı "Mehru Ensari[203]" "Akşam Mahnısı" bestesini icra etmişlerdir (Görsel 104). 2015 yılında "Zafer Erdaş[204]" TRT Avaz ekranlarında yayımlanan, "Üç Avaz" programında Guliyev bestesi şarkıyı seslendirmiştir.

[203] Mehru Ensari İstanbul doğumlu, piyano sanatçısı ve İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı Öğretim Görevlisidir.
[204] Zafer Erdaş (1938) Ordu doğumludur.2000 yılından bu yana İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nde sanat çalışmalarını solist olarak sürdürmektedir.

Görsel 104. Cihat Aşkın ve Mehru Ensari: "Akşam Mahnısı" Şarkısının İcrası.

2018 yılında, "Utku Barış Andaç" ve "Ozan Sarıboğa" tarafından Ahenk Müzik etiketiyle yayımlanan, "Azerbaijan Love Songs", albümünde "Akşam Mahnısı" enstrümantal yorumla severlerin beğenisine sunulmuştur. 2020 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan, "Karabağ'da Bayram Var" programında, "Senem Akdemir" tarafından "Akşam Mahnısı" seslendirilmiştir (Görsel 105).

Görsel 105. Senem Akdemir: "Akşam Mahnısı" Şarkısının İcrası.

2021 yılında, “Elif Avcı[205]” TRT Müzik ekranlarında yayımlanan, “Sazın Dilinden” programında seslendirmiştir (Görsel 106).

“Dünya Tekin” ise 2021 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan “Dilhan” programında “Akşam Mahnısı” şarkısını seslendirmiştir.

Görsel 106. Elif Avcı: “Akşam Mahnısı” Şarkısının İcrası.

2022 yılında “Senem Akdemir” icrası ile TRT Müzik ekranlarında yayımlanan “Köprü” programında “Akşam Mahnısı” seslendirilmiştir. Köprü programı, dinleyiciye, Anadolu’ dan Azerbaycan ve Kerkük’e kadar uzanan bir ezgi dinletisi sunmaktadır.

[205] Elif Avcı (1990) İstanbul doğumlu, aslen Malatyalı olan bir halk müziği sanatçısıdır.

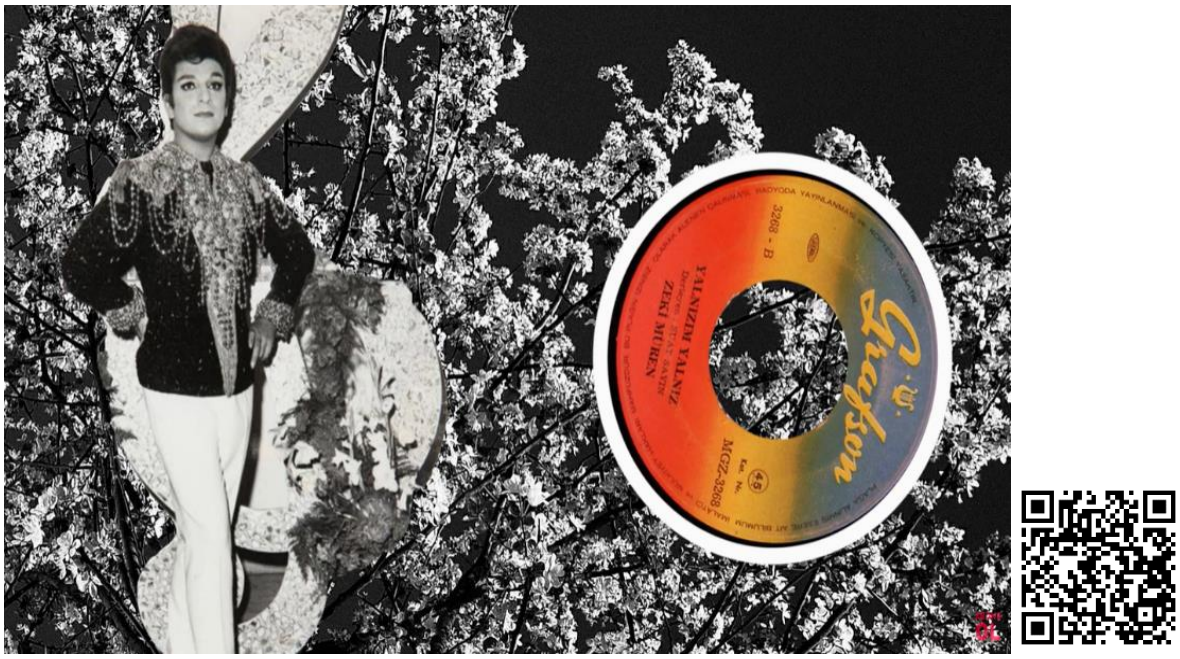
TEVFİK GULİYEV "AKŞAM MAHNISI"		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
2007	Hüseyin Turan	Adı Karanfil Albümü
2008	Öykü ve Berk Gürman	Kısmet Albümü
2011	Bahadır Şener	Sapphire Rast Ensemble Albümü
2012	Bahadır Şener	"Parmaklarımın Ucunda" Programı
2013	Cihat Aşkın ve Mehru Ensari	Minyatürler 2 Albümü
2015	Zafer Erdaş	Üç Avaz TV Programı
2018	Utku Barış Andaç ve Ozan Sarıboğa	Azerbaijan Love Songs Albümü
2020	Senem Akdemir	"Karabağ'da Bayram Var" TRT Müzik
2021	Elif Avcı	"Sazın Dilinden" TRT Müzik
2021	Dünya Tekin	"Dilhan "TRT Müzik
2022	Senem Akdemir	"Köprü" TRT Müzik

Tablo 22. "Akşam Mahnı" Şarkısının İcracıları ve Tarihi.

6.8.3. Tevfik Guliyev "Senede Galmaz" (Yalgızam) Şarkısının Türkiye'de Popülaritesi

Tevfik Guliyev tarafından bestelenen "Senede Galmaz" şarkısı, Türkiye' de 1965 yılında Grafson yapımcılık tarafından piyasaya sürülen Zeki Müren[206]'in seslendirdiği "Yalnızım Yalnız" adıyla karşımıza çıkmaktadır. Müren'in sanat müziği nağmeleriyle yorum kattığı şarkı, Soner Müzik etiketiyle 2020 yılında "Zeki Müren ile Baş Başa- Bu Yağmur (Radyo Günleri)" adlı albümde tekrar piyasaya sürülmüştür (Görsel 107).

[206] Zeki Müren (1931- 1996) Bursa doğumlu, Türk şarkıcı, besteci, söz yazarı, oyuncu ve şairdir. Sanata olan katkılarından dolayı 1991 yılında "Devlet Sanatçısı" unvanıyla ödüllendirilmiştir.

Görsel 107. Zeki Müren "Sene de Galmaz" Şarkısı İcrası.

1996 yılında, Bekir Küçükay[207], Klasik Gitar için "Sevda Türküleri" albümünde "Sene de Galmaz" isimli şarkıya yer vermiştir.

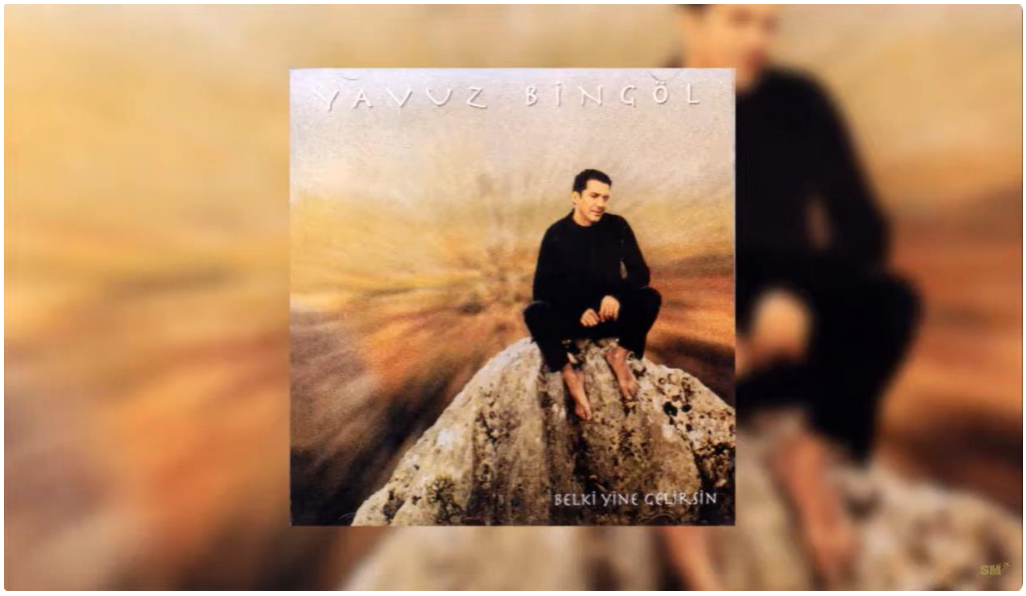
"Ezginin Günlüğü"[208] grubu, 1997 yılında çıkartmış oldukları "Hürriyete Doğru" albümünde bestesi Tevfik Guliyev'e ait olan Sene de Galmaz (Yalgızam) şarkısını seslendirmiştir (Görsel 108). Grubunun sahne repertuvarlarının önemli bir bölümünü, Azerbaycan halk şarkıları oluşturmaktadır.

[207] Bekir Küçükay (1958) Ankara doğumlu, Türk klasik gitaristtir.
[208] Ezginin Günlüğü (1982) yılında, İstanbul'da kurulan gruptur. Şarkı repertuvarlarını geleneksel halk türküleri, grup üyeleri tarafından çeşitli Türk ve dünya şairlerinin şiirleri üzerine bestelenen şarkılar oluşturmaktadır.

Görsel 108. Ezginin Günlüğü Hürriyete Doğru Albümü.

1997 yılında, Güvercin müzik yapımcılığında çıkartmış olduğu "Azeri Şarkıları" albümünde sanatçı "Feryal Öney"[209] "Yalgızam" şarkısını seslendirmiştir. 2002 yılında sanatçı Yavuz Bingöl[210], aynı yılında yayımladığı "Belki Yine Gelirsin" albümünde "Sene de Galmaz" şarkısını seslendirmiştir Görsel 109).

Görsel 109. Yavuz Bingöl: "Sene de Galmaz" Şarkısının İcrası.

[209] Feryal Öney (1970) doğumlu Konya doğumlu Türk müzisyendir.
[210] Yavuz Bingöl (1964) İstanbul doğumlu, Türk müzisyen, halk müziği icracısı, sinema ve dizi oyuncusudur.

2012 yılında TV8 ekranlarında yayımlanan Show programında, Kubat ve Şevval Sam "Sene de Galmaz" şarkısını yorumlamaktadır. 2013 yılında Burak Kaya Quartet ve Pınar Ayhan[211]'ın Cango'ya Türküler adıyla yayımladığı albümünde herkesin bildiği ve sevdiği türküler caz versiyonla yorumlanmıştır.

2014 yılında, İstanbul Kent Orkestrası eşliğinde CRR Salonunda gerçekleştirilen konserde "Sümer Ezgü" tarafından "Senede Galmaz" şarkısı seslendirilmiştir. Aynı yıl sanatçılar, İmran Koç ve Selma Geçer tarafından TRT Ankara Radyosu Yaza Merhaba Konserinde "Senede Galmaz" şarkısı seslendirilmiştir (Görsel 110).

Görsel 110. İmran Koç ve Selma: "Geçer Sene de Galmaz" Şarkısının İcrası.

O Ses Türkiye ilk bölümü 2011 yılında yayımlanan, bugüne kadar Türkiye'de birçok sesin keşfedilmesini sağlayan, gizli kalmış sesleri ve şarkıları Türk halkıyla tanıştıran Türk realite şarkı yarışmasıdır. Bu TV programında birçok kez "Sene de Galmaz" Şarkısı yarışmacılar tarafından seslendirilmiştir. Örneğin, 2014 yılında TV8 ekranlarında yayımlanan bölümde yarışmacı Tamara Muradova, daha sonra 2015 yılında yayımlanan yarı final

[211] Pınar Ayhan (1972-) Diyarbakır doğumlu sanatçı ve sunucudur.

bölümünde yarışmacı Elnur Hüseynov[212] tarafından "Yalgızam" şarkısı seslendirilmiştir (Görsel 111).

Görsel 111. Elnur Hüseynov: "Sene de Galmaz" Şarkısı İcrası.

2016 yılında, TRT Avaz ekranlarında yayımlanan "Yeni Gün" programında Azerin, "Senede Galmaz" şarkısını seslendirmiştir. 2023 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Kadının Senfonisi" programında "Mine Geçili" tarafından Guliyev bestesi şarkı seslendirilmiştir (Görsel 112).

[212] Elnur Hüseynov (1987-), Aşkabat doğumlu Azerbaycanlı şarkıcı. 2008 yılında Azerbaycan'ı temsil eden Elnur Huseynov, Eurovision şarkı yarışmasında sekizinci olmuştur.

Görsel 112. Mine Geçili: "Sene de Galmaz" Şarkısının İcrası.

2023 yılında Kıraç[213] tarafından tekli albümde "Yalgızam" ismiyle seslendirilen "Sene de Galmaz" şarkısı dinleyiciler tarafından ilgi görmüştür (Görsel 113).

2024 yılında TRT Müzik ekranlarında yayımlanan "Dilhan" programında, sanatçı Dünya Tekin tarafından "Senede Galmaz" şarkısı seslendirilmiştir.

Görsel 113. Kıraç Sene de Galmaz Şarkısı İcrası.

[213] Kıraç (1972) Göksun doğumlu, Türk bestekâr, söz yazarı, müzisyen ve modern Anadolu Rock sanatçısıdır.

TEVFİK GULİYEV “SENEDE GALMAZ”		
İcra Tarihi	**Sanatçı Adı**	**İcra Edildiği Yer**
1965	Zeki Müren	Yalnızam Yalnız Plak
1996	Bekir Küçükay	Sevda Türküleri Albümü
1997	Ezginin Günlüğü	Hürriyete Doğru Albümü
1997	Feryal Öney	Azeri Şarkıları Albümü
2002	Yavuz Bingöl	Belki Birgün Gelirsin Albümü
2012	Kubat ve Şevval Sam	TV8 Show Programı
2013	Burak Kaya Quartet ve Pınar Ayhan	Cango’ya Türküler Albümü
2014	Sümer Ezgü	İstanbul Kent Orkestrası
2014	Tamara Muradova	O Ses Türkiye TV Programı
2015	Elnur Hüseynov	O Ses Türkiye TV Programı
2016	Azerin	TRT Avaz “Yeni Gün”
2023	Kıraç	Yalgızam Albümü
2023	Mine Geçili	Kadının Senfonisi
2024	Dünya Tekin	TRT Müzik Dilhan

Tablo 23. “Senede Galmaz” Şarkısının İcracıları ve Tarihi

SONUÇ

Azerbaycanlı bestecilerin şarkı türü, uzun gelişim sürecinden geçmiş ve Azerbaycan müzik kültüründe önemli bir yer almıştır. Geleneksel Azerbaycan halk müziğinin tarihi mirasına, halk şarkılarının ve klasik müzik örneklerine dayanarak, Azerbaycanlı besteciler kendine özgü ve zengin bir müzik diliyle ayırt edilen geniş şarkı türü repertuvarı oluşturmuşlardır. Bu bakımdan Azerbaycanlı bestecilerin en önemli özelliklerinden birisi köklerinden uzaklaşmadan, klasik müzik şarkı türlerine ve millî geleneklerine bağlı kalarak şarkı bestelemeleridir.

Azerbaycanlı besteciler tarafından yazılmış şarkılar konser salonlarının sahnelerinde, radyoda ve televizyonda, internetin çeşitli platformlarında seslendirmekte, ayrıca filmlerde ve televizyon dizilerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu şarkılardan birçoğu, Sovyet ve post-Sovyet ülkelerinde olduğu kadar birçok uzak ülkelerde de büyük popülerlik kazanmıştır. Bu şarkıların popülerleşmesinde önemli ölçüde, besteciler ve sanatçılar arasındaki yaratıcı bağlantılar ile birçok festival, konser ve bilimsel konferanslar etkili olmuştur. Bugün, Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları, diğer müzikal türlerde olduğu gibi, modern multimedya teknolojileri sayesinde hızla dinleyicilere ulaşmaktadır.

"Türkiye'nin Sosyokültürel Yaşamında Bazı Azerbaycanlı Bestecilerin Şarkılarının Popülerlik Düzeyinin İncelenmesi" isimli bu çalışmada, Türkiye'de Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının son 50 yılda göstermiş olduğu popülerlik düzeyinin değerlendirmesi yapılmıştır. Bilindiği gibi, Türkiye ve Azerbaycan'ı sağlam bir şekilde ortak etnik kökenler, tarihi olaylar, ortak ekonomik projeler ve dostane siyasi ilişkiler birleştirmektedir. Bu bağlamda, kültürel ilişkiler, özellikle müzik sanatları düzeyinde, iki kardeş ülke arasındaki diğer tüm alanlar için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Bilindiği gibi, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki özellikle etkin iş birliği, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra başlamıştır. Özellikle o dönemde, Türkiye'den Azerbaycan'a Türk müziği, filmleri ve dizileri yaygınlık kazanmış ve bunlar toplum arasında büyük popülerlik kazanmıştır. Aynı şekilde, bu dönemde Azerbaycan'ın popüler müzik sanatçıları, profesyonel bestecileri ve sanatçıları sıklıkla Türkiye'yi ziyaret ederek konserler vermiştir. Bu şekilde, müziğin gücü iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da gelişmesine katkıda bulunmuş ve günümüzde de katkıda bulunmaya devam etmektedir. Azerbaycanlı bestecilerinin şarkıları da bu anlamda iki ülke arasında manevi köprü rolünü üstlenmektedir. Örneğin, Büyük Azerbaycanlı besteci, Orta Doğu'daki ulusal müziğin kurucusu olarak kabul edilen Üzeyir Hacıbeyli'nin

"Çırpınırdı Karadeniz" adlı şarkısı, Azerbaycan ve Türk halklarının kardeşliğinin sembolü haline gelmiştir. Ayrıca, Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının profesyonel türün ötesine geçerek toplumsal ve kültürel kesimler arasında halk şarkısı niteliği kazandığı durumlar da bilinmektedir. Örnek olarak Eşref Abbasov'un "Ceyranım Gel Gel" şarkısı söylenebilir. Bu şarkı, uzun yıllar boyunca Türkiye sahnelerinde bestecisi bilinmeyen (anonim) bir eser olarak bahsetmiştir. Ayni şekilde Şefiga Akhundova'nın "Neden Oldu" şarkısı, Gulu Asgerov'un "Eziz Dostum" şarkısı, Alibaba Memmedov'un "Deşti Tesnifi" şarkısı ve Asaf Zeynallı'nın "Senden Mene Yar Olmaz" şarkısı ülkemizde uzun yıllar halk şarkısı olarak seslendirilmiştir.

Çalışmanın beşinci ve altıncı bölümlerinde Azerbaycanlı bestecilerin bir dizi şarkısının popülerlik düzeyi incelenmiştir. İnceleme sonuçlarına göre Azerbaycanlı besteci Tevfik Guliyev' in, dinleyiciler tarafından bilinen "Sene de Galmaz (Yalgızam)", "Gemgin Mahnı" ve "Akşam Mahnısı" şarkıları, 1960'ların ortalarından itibaren Türkiye'de popülerlik kazanmış ve günümüze kadar bu popülerliğini korumuştur. Çalışmada, bu şarkıların Türk icracılar tarafından yapılan ondan fazla yorumu örnek olarak verilmiştir.

Ayrıca, Polad Bülbüloğlu'nun "Gel Ey Seher" şarkısı, Ali Selimi' nin "Ayrılık" şarkısı, Rauf Hacıyev'in "Nazende Sevgili" şarkısı, Eldar Mansurov'un "Bayatılar" şarkısı ve Vakıf Gerayzade'nin "Neyleyek" şarkısı Türkiye'de popülerlik kazanmıştır. Araştırmaya konu olan bestecilerin şarkıları, icra yıllarına ve seslendiren şarkıcılarına göre çalışmada tablo olarak gösterilmiştir.

Azerbaycanlı bestecilerin Türkiye'de icra edilen şarkıları arasında büyük popülerlik kazanmış bir başka şarkı, Alekber Tağıyev'in bestelediği "Sene Gurban (Mavi Boncuk)" şarkısı olmuştur. Bu şarkı, Türk sanatçılar tarafından radyo, televizyon ekranları ve beyaz perde de seslendirilmiştir.

Azerbaycanlı besteci Cihangir Cihangirov'un bestelediği "Fuzuli Kantatı" geçmişten, bugüne orijinalliğini koruyarak Türk yapımı olan "Terzi" dizisinde seslendirilmiş ve bu sayede şarkı Türkiye'de tekrar popülarite kazanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre dizi ve film müzikleri arasında yer alan, Fikret Amirov'un bestelediği, "Dağlar Kızı Reyhan" şarkısı, Türk icracılar tarafından seslendirilerek popülarite kazanmıştır. Seslendirilen şarkı tablo ile örneklendirilmiştir.

Yapılan araştırma ve Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının Türkiye'deki popülerlik düzeyine ilişkin elde edilen sonuçlar doğrultusunda şunu söylenebilir:

- Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları, Türkiye'nin kültürel yaşamında önemli bir yer edindiğini,
- Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının Türkiye'deki çok sayıda izlenmeleri göz önüne alındığında, toplum bu şarkılara özel bir ilgi gösterdiğini,
- Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının Türkiye'de popülerleşmesi, klasik türdeki eserlerin toplumun günlük yaşamının bir parçası haline geldiği anlamını taşıdığını,
- Azerbaycanlı bestecilerin şarkıları, Türk sanatçılarının repertuarında belirgin bir yer edindiğini,
- Türk sanatçılar tarafından Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının yeni yorumları ve metin değişiklikleri, bu eserlerin hem geleneksel hem de modern bağlamlarda nasıl evrildiğini ve farklı dinleyici kitlelerine hitap ettiğini gösterdiğini,
- Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının, Türkiye'deki geniş toplumsal kesimlerden ilgi gördüğünü ve günlük yaşamda önemli yer aldığını,
- Azerbaycanlı bestecilerin şarkılarının Türk müzisyenler tarafından icra edilmesi, her iki ülkenin kültürlerinin yakınlaşmasına katkıda bulunmakta düşünmekteyiz.

Ayrıca çalışma, yeni bilimsel çalışmalar için zengin bir kaynak sunmakta ve müzik kültürü, popülerlik dinamikler ve kültürel etkileşimler üzerine derinlemesine incelemeler yapılmasına olanak tanımaktadır. Çalışmanın, Azerbaycanlı bestecilerin çeşitli türlerdeki eserlerinin popülerliği üzerine bilimsel çalışmaların yapılmasına yeni perspektifler sunacağı ve müzikseverler için ilgi çekici olacağı düşünülmektedir. Yeni bir bilimsel araştırma konusu olarak, Türk müzik kültürünün, özellikle popüler halk müziğinin veya Türk bestecilerin şarkılarının Azerbaycan'daki popülaritesi de ele alınabilir.

KAYNAKÇA

Adorno, T. (2009). Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi (5. b.). (N. Ünler, M. Tüzel, & E. Gen, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Aktüze, İ. (2004). Müziği Okumak. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Alpagut, U. (1998). Kim Kapattı Şu Müziği. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Araslı A., (1946). Azerbaycan musikisi. *Musiki Mecmuası,* 15: 14-16.

Baloğlu, B., & Akduman, A. (2011). Türkiye'de Toplumsal Yapının Değişim Süreci ve Müzik Endüstrisi. İstanbul.

Cafer, H. A. (2015). Dünden Bugüne Azerbaycan Müziği Üzerine Bir Değerlendirme. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 4(17), 135-146.

Davudi, A. H. (2017). Vokalnoe Tvorçestvo Azerbaycanskih Kompozitorov (Azerbaycanlı Bestecilerin Vokal Eserleri). cyberleninka.ru https://cyberleninka.ru/article/n/vokalnoe-tvorchestvo-azerbaydzhanskih-kompozitorov/viewer

Dönmez, Y. E., & İmik, Ü. (2020). Ferdi Tayfur Örnekleminde Türk Sinemasında Arabesk Müzik. İnönü Üniversitesi Kültür Sanat Dergisi, 6(2), 135-148.

Dürük, E. (2011). Türk Popüler Müzik Üretimi ve Ürünlerindeki Karma Yapıyı Hazırlayan Toplumsal ve Müziksel Etkenler. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi* (3), 33-42.

Erol, A. (2009). Popüler Müziği Anlamak (3. b.). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Fiske, J. (1989). Popüler Kültürü Anlamak. İstanbul: Parşömen Yayıncılık.

Gafarlı, E. (2022). Doğumunun 100.yılında Besteci Fikret Amirov. *Andante Dergisi,* 194.

Gafarova, L. (2018). *Ortaokul Müzik Ders Kitaplarındaki Çocuk Şarkılarının Piyano Eşlikli Kullanımının Değerlendirilmesi* (Sanatta Yeterlilik Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı: Afyonkarahisar

Gasimov, Z. (2011). Bir "Güney Şehir"De Zaman İçinde Yürüyor. Ab İmperio (8), 303-327.

Göktürk, E. (2019). Türk Popüler Müzik Tarihinde Barış Manço'nun Yeri ve Önemi (1960-1980). *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (5), 105-117.

Güngör, B. B., & Çakmak, C. (2011). Popüler Müziğin Felsefik Bazı Dayanaklara ve Günümüze Etkileri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güven, M. (2009). Türküler Dile Geldi. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Hacıbeyli, Ü. (1998). Azerbaycan Halk Musikisinin Temelleri. (T. Tanyıl, Çev.) İstanbul: Avesta Yayıncılık.

Hummetova, N. (2015). Şefiga Ahundova Yaratıcılığı. *Rast Müzikoloji*, 843-846.

Hüseyinaliyev, H. (2021). 20.Yüzyıl Azerbaycan ve Türk Senfonik Müzik Eserlerinde Kullanılan Muğam-Makam Ezgileri. Ankara: Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Kabalevsky, D. (1977). Kak Rasskazıvat Detyam o Muzıke?. (Çocuklara Müzik Nasıl Anlatılmalıdır?). Moskova: Sovetskiy Kompozitor.

Kahyaoğlu, Orhan. (2010), Cazdan Popa müzikli Yolculuk, İstanbul: Everest Yayınları.

Karakaya, O., & Ahmadov, K. (2021). Azerbaycan Muğam Müziği ve Türk Makam Müziği İçinde 'Hümâyun makamının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, *7*(14), 251-269.

Koçyiğit, Ö., & İbrahimoğlu, E. (2021). Azerbaycan Bestecilerinin Flüt Eserleri.

Labecka, K. (1995). Şaman Ayini Yeniden Yapılanma Deneyi. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi* (12), 77-98.

Malkoç, T. (2021). Üzeyir Hacıbeyov'un "Arşın Mal Alan" Opereti Üzerine Bir İnceleme. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, *9*(28), 61-75.

Mansurov, E. (2024). Eldar Mansurov Biyografi. 05 18, 2024 tarihinde https://eldarmansurov.com/biography adresinden alındı

Meriç, M. (2006). Pop Dedik. İstanbul: İletişim Yayınları.

Mikayılova, S. (2020). Gara Garayev'in Piyano Eserlerinde Doğu-Batı Bağlamında Uygulanan Muğam İlkeleri. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 8(2), 2382-2395. https://doi.org/10.12975/pp2382-2395

Oktay, A. (1993). Türkiye'de Popüler Kültür. İstanbul: Yapıkredi Yayınları.

Oskay, Ü. (2001). Kitle Kültürü Popüler Kültürü Kuşatırken "Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım". İstanbul: Yapıkredi Yayınları.

Özel, O. (2021). Azerbaycan Müziği Unsurlarının İlham Nazarov'un Kontratenor Olarak İcra Tekniğinde Tezahürü.

Özlük, N. (2021). Arif Melikov'un 8. Senfonisinin Müzikal ve Besteleme Tekniği Açısından İncelenmesi. Dokuz Eylül Ünivaersitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. İzmir. 05 15, 2024 tarihinde file:///C:/Users/Pc/Downloads/680930.pdf adresinden alındı

Öztuna, Y. (1976). *Türk Musikîsi Ansiklopedisi II. Kısım.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Salavanlı, N. (2015, Ekim 4). Azerbaycan Müziği. 06 19, 2024 tarihinde Prezi: https://prezi.com/srl3sbpmhbjg/azerbaycan-muzigi/ adresinden alındı

Satır, Ö. (2024). Türk Halk Müziği. 05 16, 2024 tarihinde Hitit EDU: https://web.hitit.edu.tr/dosyalar/duyurular/omercansatir@hititedutr010420153A0M2V3Y.pdf adresinden alındı

Say, A. (2001). Müziğin Kitabı. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Say, A. (2002). Müzik Sözlüğü. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sönmez, V. ve Alacapınar F. G. (2016). Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma

Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık. 4. Baskı.

Tan, N. (2015). Uluslararası Azerbaycan Türkiye "Yedi Ulu Ozan" Sempozyumu. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* (*40*), 219-219.

Türkmenoğlu, Ö., Deniz, Z. *Fikret Amirov's role and contributions in the development of Eastern Symphonic Music: A view on contemporary art in Azerbaijan from Fikret Amirov's perspective*.3(1),19 – 28. DOI: http://dx.doi.org/10.29228/jiae.23

Uçan, A. (1994). İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Uçan, A. (2016). Türklerde Müzikbilim ve Türkiye'de Müzik bilimsel Gelişmeler. Erzurum Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu. 1, s. 17-81. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü.

Yıldırım, A., & Simsek, H. (1999). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri **(**11 baski: 1999-2018).

Мустафаев, Н. К. (2014). Использование азербайджанских народных танцев в процессе обучения музыке. *Мир науки, культуры, образования*, (2 (45)), 112-116

İNTERNET KAYNAKLARI

Abdullaeva, Z. (2024). *Tevfik Guliyev: Hayatını Şarkıya Adayan Adam*. 05 19, 2024 tarihinde Azer History Web sitesi: https://azerhistory.com/?p=28631 adresinden alındı

Abi Zeynj. (2023). 07 17, 2024 tarihinde Azcomposersunion: https://azcomposersunion.com.az/as%C9%99f-zeynalli/ adresinden alındı

Aliyeva, İ. (2022, 06 15). *Müziğimizi Doğuran Besteci. Azerbaijan News*. 05 17, 2027 tarihinde https://azerbaijan-news.az/az/posts/detail/musiqimizi-dunyaya-yetiren-bestekar-1652565485 adresinden alındı

Asgerov, G. (2018). *Azerbaijan Love Songs (Love Songs)* [O. Sarıboğa, & B. U. Andaç tarafından kaydedildi]. İstanbul, Türkiye: Ahenk Müzik. 05 22, 2024 tarihinde https://www.youtube.com/playlist?list=OLAK5uy_lGDlJ2WkgS-ua9lDrBryY8wMgyGuNcZRA adresinden alındı

Azerin Çırpınırdı Karadeniz Mt Mix. (2017, 07 24). 07 20, 2024 tarihinde Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=WWnyBT4ORVM adresinden alındı

Azertac. (2013, 08 26). *Müziğe Adanmış Bir Ömür.* 05 21, 2024 tarihinde Azertac Web Sitesi: https://portal.azertag.az/az/node/546 adresinden alındı

Babayev, E. (2023, 03 01). *Qulu Əsgərov- Zabul Segâh Muğami: 1974 Cü İl.* 07 17, 2024 tarihinde Youtube: https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=GEaalE9GdGM adresinden alındı

Baktaşı, N. (2020, 09 22). *Millî Müziğimizi Yaşatan Dahi Besteci Üzeyir Hacıbeyov*. 07 20, 2024 tarihinde İkisahil: https://ikisahil.az/post/milli-musiqimizi-yashadan-dahi-

bestekar-uzeyir-hacibeyov adresinden alındı

Bazen Umut, Bazen Gözyaşı (Emin Sabitoğlu'nun Yaratıcılığını ve Kişiliğini Anlatan Lirik Şiir). (2000, 07 03). 2024 tarihinde Musigi Dünyası: http://www.musigi-dunya.az/new/read_magazine.asp?id=185 adresinden alındı

Besteci Nedir/ Ne İş Yapar. (tarih yok). 07 17, 2024 tarihinde ucretsizegitimplatformu: https://ucretsizegitimplatformu.com/besteci-nedir-ne-is-yapar adresinden alındı

Bugün Halk Sanatçısı Alibaba Mammadov'un Doğumunun 94. Yıldönümü. (2024, 02 05). 07 17, 2024 tarihinde Xalqqazeti: https://xalqqazeti.az/en/medeniyyet/163493-today-marks-the-94th-anniversary adresinden alındı

Burjaliyeva, S. (2019, 08 05). *Emin Sabitoğlu Sinemanın Ruhunu Hisseden Bir Besteci*. 07 17, 2024 tarihinde Edebiyyat.az: https://edebiyyat.az/musiqi/567-emin-sabitoglu-kinonun-ruhunu-duyan-bestekar.html adresinden alındı

Cömert, E. (2019). *Azerbaycan Türkülerini Aktarırken Bozmuşuz*. TDV İslâm Ansiklopedisi. 05 05, 2024 tarihinde https://www.aydinlik.com.tr/haber/azerbaycan-turkulerini-aktarirken-bozmusuz-314232 adresinden alındı

Çimen Yalçın Meni Candan Usandırdı Fuzulî Kantatası I Bu Toprağın Ezgileri © 2021 Kalan Müzik. (2021, 10 08). (Kalan Müzik) 07 20, 2024 tarihinde Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=oIsJEPpRFJQ adresinden alındı

Çırpınırdı Karadeniz Mine Dağ. (2017, 03 24). 07 20, 2024 tarihinde Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=vaM7ys1MpK4 adresinden alındı

Eldar Mansurov. (2024, 03 29). 07 17, 2024 tarihinde Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Eldar_Mansurov adresinden alındı

Emel Sayın CRR'de Sahne Aldı. (2017, 11 09). 03 05, 2024 tarihinde Sabah Gündem: https://www.sabah.com.tr/yasam/emel-sayin-crrde-sahne-aldi-4064824 adresinden alındı

Emin Sabitoğlu: Azerbaycan Müziğinin Parlak Yıldızı. Qebulol. (2024, 06 23). 07 17, 2024 tarihinde Qebulol: https://qebulol.az/emin-sabitoglu/ adresinden alındı

Fikret Amirov. (tarih yok). 05 21, 2024 tarihinde Hafabramusic: https://www.hafabramusic.com/biography/6/en adresinden alındı

Fuzuli Kantatasın Hatice Doğan Sevinç & İmamyar Hasanov Konser Zamanı. (2021, 01 15). 07 20, 2024 tarihinde Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=_J53FHjXUsU adresinden alındı

Gulıyeva , L. (2021, 06 17)). *Cihangir Cihangirov Müzik Hazinemizin İncileri- Araştırma*. 05 17, 2024 tarihinde 525.Gazete: https://525.az/news/170252-musiqi-xezinemizin-

cahangir-cahangirov-incileri-arasdirma adresinden alındı

Guliyeva, K. (2019). Cahangir Cihangirov'un Fuzuli Kantatında Şövket Alekberova'nın icracılık özellikleri. *Rast Müzikoloji Dergisi*(7), s. 2027-2038.

Güven, M. (2009). *Türküler Dile Geldi.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Haber 7. (2004, 07 11). *Haber7com*. 04 29, 2024 tarihinde Haber7com: https://www.haber7.com/kultur/haber/21105-musevi-sanatci-misadan-yeni-album-bana-sans-dile adresinden alındı

Haberi, A. (2024, 01 24). *Doğu'nun İlk Kadın Opera Bestecisi Shafiga Ahundova'nın 100. Yıl Dönümü*. 05 19, 2024 tarihinde Azernews: https://www.azernews.az/culture/220639.html adresinden alındı

İstanbul Devlet Modern Folk Müzik Topluluğu Arzu Gızım Official Audio. . (Erişim Tarihi: 19.03.2024). (2023, 12 20). 03 19, 2024 tarihinde Ulus Müzik: https://www.youtube.com/watch?v=MDn0mu9S3gs adresinden alındı

İşte CHP'nin Referandum Kampanya Müziği. (2017, 03 14). 03 05, 2024 tarihinde Sözcü Gazetesi: https://www.sozcu.com.tr/iste-chpnin-referandum-kampanya-muzigi-wp1735823 adresinden alındı

Kanal D'de Şahane Yılbaşı. (1998, 12 28). 03 18, 2024 tarihinde Hürriyet Kelebek: https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/kanal-dde-sahane-yilbasi-39055338 adresinden alındı

Koynat, C. (2021, 11 01). *Şiire Gazele Cover*. 07 14, 2024 tarihinde Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=22w2YtTkhKs adresinden alındı

Kutlutaş, N. (2021, 07 20). *Yürek Yakan Ayrılık Nasıl Tehlikeli Şarkı Oldu. . (Erişim Tarihi: 17.07.2024)*. 07 17, 2024 tarihinde Cins Gazete: https://www.gzt.com/cins/yurek-yakan-ayrilik-nasil-tehlikeli-sarki-oldu-3324031 adresinden alındı

Mansurov, E. (2024). *Eldar Mansurov Biyografi*. 05 18, 2024 tarihinde https://eldarmansurov.com/biography adresinden alındı

Medya. (2023, 04 28). *"Sen Gelmez Oldun" Ve Benzeri Birçok Şarkının Bestecisi Alekber Tagıyev'in Doğum Günüdür*. 07 17, 2024 tarihinde Visiontv: https://visiontv.az/article/sen-gelmez-oldun-ve-bu-kimi-bir-cox-mahnilarin-bestekari-elekber-tagiyevin-dogum-gunudur adresinden alındı

Mirzoeva, E. (tarih yok). *Tar Oyuncusu- Cephe Askeri- Besteci: Eşref Abbasov'un Yaratıcı Yolu*. 07 17, 2024 tarihinde Azerhistory: https://azerhistory.com/?p=39953 adresinden alındı

Musigi Dünyası. (2024). *Musigi ve Teatr/Bestekarlar*. 05 19, 2024 tarihinde Musigi Dünyası:

https://azteatr-musigi--dunya-az.translate.goog/file?id=105&dt=1586&_x_tr_sch=http&_x_tr_sl=ru&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc adresinden alındı

Müziğe Adanmış Bir Ömür- Asaf Zeynallı. (2013, 08 26). 05 21, 2024 tarihinde Azertag: https://portal.azertag.az/az/node/546 adresinden alındı

Nizamgızı, H. (2012, 06 13). *Hatıralardan Boylanan Ses*. 05 18, 2024 tarihinde Medeniyyet Gazeti: https://medeniyyet.az/page/news/14198/Xatirelerden-boylanan-ses.html?lang=en adresinden alındı

Nizamiqızı, H. (2012, 06 13). *Ötən İllərin Mahnıları*. 05 18, 2024 tarihinde Medeniyyet: https://medeniyyet.az/page/news/14198/Xatirelerden-boylanan-ses.html?lang=en adresinden alındı

Norouzi, L. (tarih yok). *Ali Selimi ve Ayrılık Şarkısı.* 05 21, 2024 tarihinde Edekitap: https://www.edekitap.com/ali-selimi/ adresinden alındı

Reyhan Kamuran Akkor (Erişim Tarihi: 18.07.2024). (2020, 10 11). 07 18, 2024 tarihinde Sinema Müzik: https://www.sinemamuzik.com/detay/reyhan-kamuran-akkor adresinden alındı

Selin Şekerci Aygız Akustikhane. (2020, 01 05). 07 20, 2024 tarihinde Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=PgWSeFn5iaE adresinden alındı

Spotify. (2007). *Spotify*. (seyhan müzik) 04 29, 2024 tarihinde Spotify: https://open.spotify.com/intl-tr/track/2ZE8csR7x9asMbfA7soM4W adresinden alındı

Stanley, S. (1983, 04). *New Grove Müzik ve Müzisyenler Sözlüğü.* doi:10.2307/2848307

Sümer Ezgü'den Yeni Albüm Erişim Tarihi: 01.03.2024). (2014, 03 10). 03 01, 2024 tarihinde Gün Haber: https://www.gunhaber.com.tr/haber/Sumer-Ezgu-den-yeni-album/376514 adresinden alındı

Şarkılar Bizi Söyler 62. Bölüm Etnik Şarkılar. (tarih yok). 03 05, 2024 tarihinde Kanal D: https://www.kanald.com.tr/sarkilar-bizi-soyler/bolumler/sarkilar-bizi-soyler-62-bolum-etnik-sarkilar adresinden alındı

Tofig Guliyev. (2017, 04 10). 07 10, 2024 tarihinde Uşag Bilig Portalı: https://portal.azertag.az/az/encyclopedia/post/3986 adresinden alındı

Ümmü Erbil Dağlar Kızı Reyhan (Aygız). (Erişim Tarihi: 20. 07. 2024). (2019, 07 20). (Erbil Medya Müzik) 03 20, 2024 tarihinde Youtube.: https://www.youtube.com/watch?v=aU4_83Czueg adresinden alındı

Vagıf Gerayzade Koronavirüse Yakalandı. (2021, 08 27). 07 17, 2024 tarihinde Axsam News: https://axsam.az/news/135722-vaqif-gerayzade-koronavirusa-yoluxub adresinden

alındı

Vurgun, S. (2022). *Azerbaycan'da ilk çocuk balesinin yazarı - Eşref Abbasov.* 05 18, 2024 tarihinde Azertac Web Sitesi: https://portal.azertag.az/az/node/22681 adresinden alındı

Wikipedia. (2023). *Azerbaycan Müziği*. 05 19, 2024 tarihinde Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Klasik_Azerbaycan_m%C3%BCzi%C4%9Fi adresinden alındı

Wikipedia. (2024). *Alekber Tağıyev*. 05 18, 2024 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Alekber_Ta%C4%9F%C4%B1yev adresinden alındı

Wikipedia. (2024). *Azerbaycan Caz Müziği*. 05 19, 2024 tarihinde Wikipedia: https://tr.wikipedia.org/wiki/Azerbaycan_caz%C4%B1 adresinden alındı

Wikipedia. (2024). *Popüler Müzik*. 05 05, 2024 tarihinde Wikipedia Web Sitesi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Pop%C3%BCler_k%C3%BClt%C3%BCr adresinden alındı

Yönetici. (2018, 11 21). *Polad Bülbüloğlu böyle heyecanlandırdı*. 04 17, 2024 tarihinde Günün Sesi: https://www.gununsesi.info/polad-bulbuloglu-insanlari-bel%C9%99-cosdurdu/ adresinden alındı

ÖZGEÇMİŞ

Sena AÇİK 1988 yılında Kocaeli'nde doğdu. İlkokul ve Ortaokul yıllarını Piyale Paşa ilköğretim okullunda tamamladı. Ortaokul yıllarında, Karamürsel İleri Musiki Cemiyetinde, nazariyat, solfej ve bağlama eğitimi aldı. Lise eğitimine Kocaeli Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde keman ve piyano enstrümanlarını seçerek devam etti. 2006 yılında Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Genel Müzikoloji Ana Sanat Dalı bölümünü kazandı. 2012 yılında Kocaeli İl Kültür Müdürlüğünün açmış olduğu koro sınavını kazandı. Aynı yıl İzmit Halk Eğitim Merkezi THM Korosu Solisti olarak Türkiye geneli Halk Eğitim Merkezleri arasında gerçekleşen yarışmada 2.lik ödülü aldı. 2014 yılında İstanbul Okan Üniversitesi Pedagojik Formasyon Eğitimini tamamladı. Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümünü bitiren Açık şu an Yüksek Lisans eğitimine Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel ve Kültürel Müzikler Anabilim Dalında devam etmektedir. 2002 yılında Kemerhisar Belediyesi Festivalleri kapsamında yapılan konserde solist olarak.2012 ve 2021 yılları arası Kocaeli Büyük Şehir Belediye Konservatuvarın 'da düzenlenen "Yörelerimiz Türkülerimiz", "Yeşilçam Türküleri", "80'ler 90'lar Nostalji Rüzgârı" ve "Aşık Veysel'i Anma" adlı konserlerde solistlik yapmıştır. 2021 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın; "İlelebet", "Yüreğim Kaldı Çanakkale'de", "12 Mart İstiklal Marşının Kabulü" projelerinde solist olarak görev almıştır. 2022 yılında Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Anabilim Dalı'nda gerçekleşen, "Kafkasya'nın Geleneksel Müziği", "Avşar Boylarında Göçün Gurbet Türkülerine Yansıması" ve "Azerbaycan Müziğinin Türkiye'de Tanınırlığı Üzerine Bir Değerlendirme" konulu seminerleri gerçekleştirmiştir. 2024 yılı Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından düzenlenen "Sanatın Ritmi III. Uluslararası Sanat Sempozyumu" kapsamında "Reşid Behbudov'un Azerbaycan Müzik Kültürüne Katkıları ve Sanatsal Faaliyetinin Özellikleri" sözlü bildiri sunumunu gerçekleştirmiştir. Açık, 2009 yılında Kocaeli Büyükşehir Belediye Konservatuvarında başlayıp, çeşitli kurumlarda davam eden eğitmenlik hayatına 2022 yılında kurduğu "Müzik Atölye" sinde devam etmekte ve Kültürel Müzikoloji alanında çalışmalarını sürdürmektedir.